

**Spiegel van den ouden ende nieuwen tijdt : bestaende uyt
spreeck-woorden ende sin-spreucken, ontleent van de voorige
ende jegenwoordige eeuwe, verlustigt door menigte van sinne-
beelden met gedichten en prenten daer op passende ;
dienstigh tot bericht van alle gedeelten des levens,
beginnende van de kintsheyt ende eyndigende met het eynde
alles vleesch**

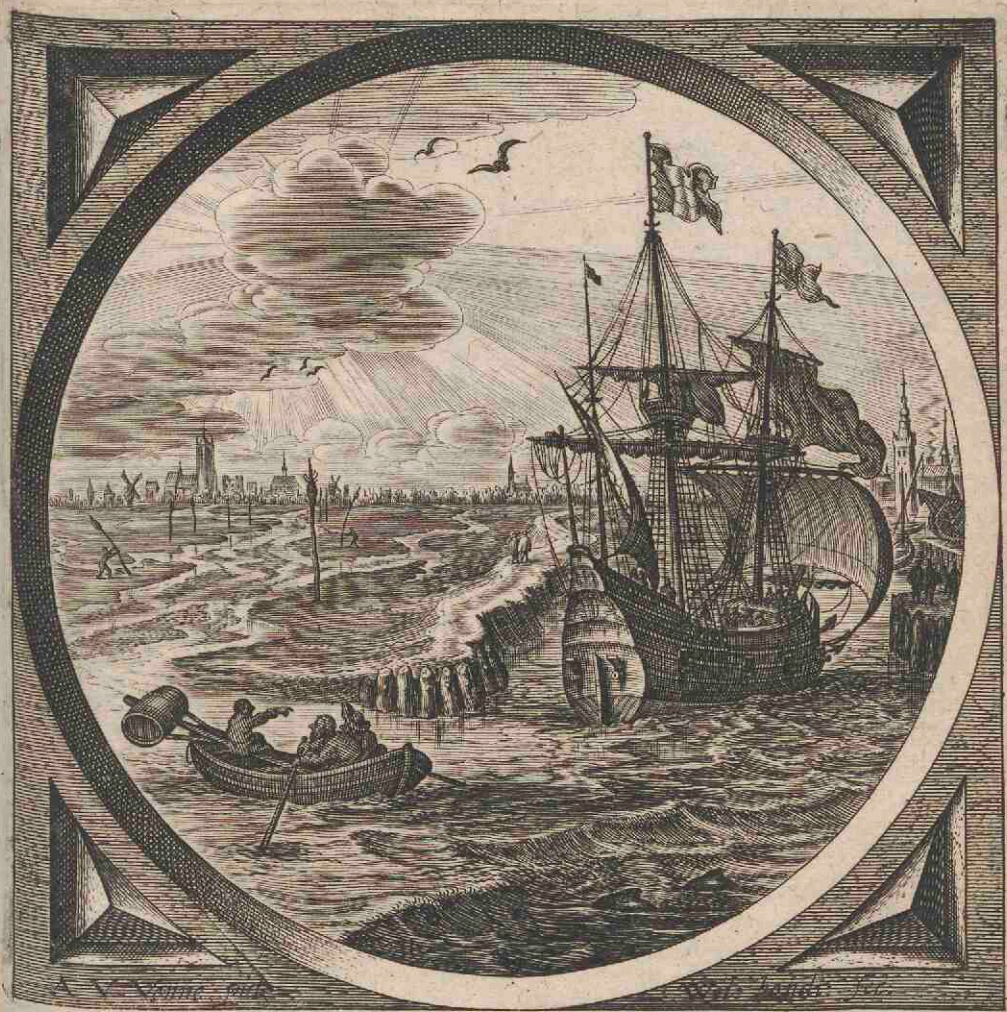
<https://hdl.handle.net/1874/37103>

S P I E G E L

Van den voorleden, en jegenwoordigen
tijdt.

Derde Deel.

Als't diep verloopt verſetmen de bakens'

Siet waer ick heden ſtae, daer ſpeelden eens de baren,
 Daer quamen alle daegh de ſchepen in-gevaren,
 Daer ſachmen menigh Hulck, die met ſijn vollen laſt,
 Quam ſtuy ven uytter zee, de vlaggen opte maſt:
 Nu is hier enckel ſant, en niet als dorre platen,
 Van ſlibber over-groeyt, en van den vloet verlaten,
 Daer eertijts was de kolck, is maer een enge floot,
 Men fieter niet een ſchip, men fieter niet een boot,

Men sieter niet een mensch; alleen de schorre meeuwen
 Die scholen hier ontrent, om daer te sitten schreeuwen,
 Alleen een schippers gast kooft voor een buyte-kans
 Hier boomen inder haest; en haelt een schuyte fants.
 Wat staet ick dan en kijck aen dees verlaete krekken?
 De bakens al-te-mael die dienen hier verstekken;
 Het is een schippers woort, het is een oude leer,
 Al waer geen vaert en is, en hoeft geen baken meer.

*Dit spreek-vvoort kan verscheyde gelegenheden toe vverden gepast;
 (gelijck meest al de andere) het selve kan dienen als yemant onder van
 jaren vverdende sijn maniere van leven, sijn kleet, sijn spijsse, sijn
 oeffeninge, en diergelijcke saecken dient te veranderen; vvy stellent
 hier tot een inleydinghe van het derde deel, de vvijsle hier de baeckens
 mede (mits het verloop der jonckbeyts) dienen verset te vvesen.*

Ital.	A granaro vuoto formica non frequenta.	Τῶν εὐτυχῶν πάντες εἰσι στυ- γερεῖς.	Griecx.
Nederl.	Op ledige solders en kommen geen ca- landers.	Chi ha bella roba, ha di' parenti.	Ital.
Hoogd.	Wer da ligt vber den laufft alle wete hint.	Nulla fides unquam miseris elegit amicos.	Lat.
Ital.	Parente con parente, Guai à chi non ha niente.	Men kent geen vriendt als inder noot. Den rijcken nae den doot.	Nederl.
Nederl.	Vrienden zijn vrienden / maer wee diese van doen heeft.	Die weil die hem aier legt / legt man ihre auch.	Hoogd.
Hoogd.	Fremde inder noth 24 auff ein loth.	--- Fatis accede deisque Et cole felices, miseris fuge.	Lucan.
Nederl.	Vrienden in der noot Dier-en-twintich in een loot.	In caducum parietem non in- clinandum.	Lat.
Lat.	Feliciū omnes consanguinei.		

*La scimia quanto piu in alto sale
Tanto piu scuopere le sue vergogne.*

Fop fiende dat het volck veel sach nae groote staten,
Gingh met een luchten sin sijn oude neeringh laten,
Hy maecte flux een vrient, die kroot hem boven aen,
Daer sach hem yder mensch gelijk een wonder staen;
Stracx wort hy bijster trots, want in sijn prachtich wesen
Daer was sijn moedigh hart, als in een boeck, te lesen,
Sijn huys-raet, sijn gesin, sijn wijf, sijn eyge kleet,
Gaen alle buyten schreef, en uytter-maten breed.

Maer fiet ! alwaer men kooft om wijsen raet te plegen,
 Daer staet de goede man in alle dingh verlegen,
 Daer hapert sijn verstant, daer is hy maer een kint,
 Soo datmen geen vernuft, in al sijn hersens vint ;
 Siet daer sijn achtbaerheyt van stonden aen vervallen,
 Want die Fop innigh kent en acht hem niet met allen ;
 'Tis seker, als een aep wil klimmen in den spriet
 Dan iset datmen eerst sijn naeckte billen siet.

Men kent een mans	{ wijsheyt betalen gedult nederigheyt rijckdom }	} als hy	{ een hooft ghelooft in noot groot doot }	} is.

Lat. **M**agistratus virum arguit.

Griecx. Α'ρχὴ ἀνδρῶν δεικνυσθί.

Nederl. Men kent een man niet eer
 Door hy komt tot eer.

Ital. *Chi asino è, e' cervo si crede*
Al saltar della fossa ne a vede.

Offices are given but not discretion. Engels.

Hoe een dwaes meer halt /
 Hoe hem meer outvalt. Nederl.

Perlucet omne regiae vitrum
 domus. *Seneca.* Lat.

Apage pereat anno citius qui
 majora se concupiscit.

Lucianus Deorum Dialog.

'Tis een stoute kraey die een levendich
beest in't lijf pickt.

A. Vermeir Incent.

(T. Matham sculp. 1627.

De
koeje
speeckt

Wat komt de snoode kraey my quellen tegens redē?
My sitten op het lijf, my picken inde leden?
Voorwaer het is te vroegh; want oock een felle gier
En soeckt sijn voetsel niet ontrent een levend' dier.
Hoe graegh een arent is, hy sal hem noyt bemoeyen.
Te vliegen om sijn aes, als by de doode koejen;
Van hier dan slim gebroet, en bijt dit lichaem niet
Tot ghy eens op het velt mijn doode leden siet.

Wel,

Wel, Leser, soo ghy zijt een van de jonge geesten
 Die soeckt het recht bescheyt van dese stomme beesten,
 Soo neemt tot u bericht, indien ghy leersaem zijt,
 Dat hier wort af-gebeelt een schant-vleck onser tijt.
 Daer zijnder in het landt die willen komen erven
 Eer dattet reden is, en eer de lieden sterven,
 Daer zijnder in het landt die wenschen yemants staet,
 Al sit hy noch gefont te midden in den raet:
 Daer zijn oock kinders selfs, die op haer ouders dagen
 Gaen loeren voor den tijt, en wouden rouwe dragen,
 Ten minsté swart gewaet, want schoón haer vader sterft
 Sy treurden niet een uyr, maer keven om het erf.
 Siet wat een gragen eeuw' wy hedendaegs beleven,
 Veel worden met een wensch als in het graf gedreven:
 Siet wat een vreemde slagh, en wat een slimmē gangh!
 Al is het leven kort wy leven al te langh.

Nederl. **W**ilje mijn erf?
Wacht tot ick sterff.

Lat. Filius ante diem patrios in-
quit in annos.

Imminet exitio vir conjugis illa Lat.
mariti.

Si vultur es cadaver expecta.
Eras. 222.

*De tali senectute vide querentem Ciceronem in libro de
Senectute.*

Man rufft dem Efel nit gen hoff, er solt dann
säck traghen.

De
Efel
spreect

My seyde een bode gister noen,
Daer ick gingh treden in het groen,
Dat ick te hov' ontboden was,
En daer op scheyde ick pyt het gras;
En gingh vast kneden in het stoff,
En gingh vast treden naer het hoff,
Daer sach ick eerst veel muylen staen,
Geziert en prachtich op-gedaen,

Met veren om den kop geset,
 En al haer tuygh geweldigh net;
 Hier by soo stont een moedigh peert,
 My docht, wel hondert kroonen weert,
 Dat hadt een fadel op het lijf;
 Die stont van gout en perels stijf;
 Maer noch vernam ick even daer
 Ses peerden al van eenen haer,
 Die pronckten juyft gelijk een bruyt,
 En munten wonder aerdigh uyt,
 Een koets te trecken, sonder meer,
 'tZy met een juffer of een heer,
 Daer in bestont geheel haer werck;
 Ick nam hier op mijn oogh-gemerck,
 En dacht, Hier ben ick wel geraeckt,
 Hier word' ick mede groot gemaect,
 Dewijl dat oock van mijn geslacht
 Hier yemant is in't spel gebracht.

Maer fiet! ten leet als geenen tijt,
 Daer quamper een, 'tscheen my te spijt,
 Die leyde my vier sacken op,
 En gaf my doe een harden schop,
 En riep: eylaes! 'ken weet niet hoe,
 Flux, esel, nae den meulen toe;
 Ey kijck, daer was mijn hoop gedaen,
 Want ick moest flux daer henen gaen,
 Ick moest gaen torsen met verdriet,
 En 'thof en gaf my anders niet.
 Ach (seyd ick) dorn en karigh dier,
 Wat maeck ick doch? wat doe ick hier?
 Men roept geen esel in het hof,
 Of yemant van gelijcke stof,
 Om eer, om vreucht, of om gemack,
 Maer om te dragen eenich pack.

Dus ghy die zijt van mijn gesslacht,
 Schoon datj' in 'thof eens wort gebracht
 Denckt niet om eer, of om gewin,
 Beeldt u geen hooge staten in,
 V hoop is waen, en enckel schijn,
 Een esel moet een esel zijn.

Nederl. Men roept den Esel niet te hove /
 dan als hy wat dragen moet. Pauper ubique jacet. Lat.

Ital. Mal è invitar l'asino alle nozze
 che 'l convien portar ò legni ò
 aqua. Men den armen wil pder sijn schoen
 wiffen. Nederl.
 Arme leute gehöen hinder die chür. Hoogd.

Franc. Mal fait invitar l'asne aux noces
 car il luy fant porter bois ou l'eau. Saviezza di pover huomo,
 Bellezza di putana, Ital.
 Le baton & le faurdeau sont pour Forza di fachin
 l'asne. Syr. 33. Non val un bagatin.

Lat. Quidquid per asellum expediri
 potest vilissimè constat. An die armue wil iederman die schüs
 wiffchen. Hoogd.
 Ital. Chi non ha visazzo
 Non vadi al palasso. Wo der zaun am niedrigsten ist / da
 wil iederman übersteigen.

Op eenen anderen sijn.

Lat. Haud facile emergunt quorum
 virtutibus obstat. Et genus & virtus, nisi cum re, Lat.
 vilior algâ est.

Res angusta domi. Curia pauperibus clausa est.

Ital. Non è vertus, che provertà non
 guasti. Chi non ha, non fa. Ital.

Besogna che il savio porti il matto in spalla.

Ghy fiet dit selsaem beelt, en schijnter in te dolen,
 Maer watter seggen wil dat is u noch verholen;
 Ghy fiet een deflich man die buyght sijn ouden neck,
 En die gedragen wort dat is een jonge geck.
 Ghy seght dat in de Schrift dit anders wort gelesen,
 En dat een dwaes behoort eens wijsens knecht te wesen; *
 Ghy segt, uyt Godes woort, dat jae het jeuchdigh bloet
 Den ouden eere doen, en onder-stutten moet.

* Een
 dwaes
 moet
 der wij-
 fen
 knecht
 zijn.
 Prov. 11
 19.

Ghy

Ghy vraeght dan hoe het komt, en watter is te seggen,
 Dat wy hier, tegen recht, verkeerde gronden leggen;
 Ghy staet hier op en dut, ghy staet gelijk verbaest,
 En stelt genoeghsaem vast als dat de schrijver raest;
 Wel, vrient, ontfangt eē woort, tot antwoordt uwer vragē,
 » Tis wijse lieden werck een geck te kunnen dragen;
 Men segge watmen wil, ten is geen deftich man
 Die met gebogen hals geen dwafen lijden kan.

Nederl.	D te wijs is draeght de sotten / Schoon darsē met hem spotten.	Publici mores & humana vitia Lat. placidē accipiēda.	
Engels.	Wise men are at peace with al the wo:lt.	Leid vnd meid.	Hoogd.
Ital.	Bisogna che 'l savio porti il matto sopra i spalla.	Sustine & abstine.	Lat.
Frans.	Il faut que le sage porte le fol sur ses espaules.	Patientza è la Chiave della allegrezza.	Ital.

Theod. de Kempis de Imitatione Christi. cap. 16.

Waren alle menschen volkomen / wat hadden wy dan om Gods wille van mal-
 handeren te lyden? Godt heeftet also geschickt / dat wy malchanders swachhe-
 den hebben te draghen / want niemant en is sonder ghebzeck / en niemant leefter
 sonder lyden.

2. Corinth. 11. 18.

Ghy verdraeght geerne de onwijse / dewijle ghy wijs zijt.

Rom. 15. 1.

Die sterck zijn / zijn schuldigh der swacken krankheden te dragen.

Syrach. 22. 18.

Het is lichter sant / sout / en ijser te dragen / dan eenen onberstandigen mensche.

Daerder veel smeden moetmē slach houdē.

Vanneerder vijf of ses met uyt-gestreckte leden,
 Tot onderlingh behulp op eenen aenbeelt smedē,
 Soo moet daer yder man soo spelen metten slagh
 Dat oock sijn mede-maet een beurte krijgen magh:
 Indien hy eenigh waer, en sonder met-gesellen,
 Soo mocht hy rasser gaen, en geene slaghen tellen;
 Maer nu benevens hem oock rappe gasten staen,
 Soo moet hy nimmermeer als opte maete slaen.

Al die

Al die niet in het bosch, maer by de menschen leven,
 Die moeten yder mensch het sijne leeren geven,
 De man die vier' het wijf, het wijf haer echten man,
 Soo isstet dat het huys in vrede blijven kan.
 Daer is geen nutter konst, als sich te konnen voegen,
 Dat geeft van ons bedrijf aen yder vergenoegen,
 Maer die het vet alleen begeert op sijne sop,
 Dat is een al-beschick, of wel een vijke kop.
 Ghy, leert dan, soete jeught, op desen regel passen,
 Laet vrienden vrienden zijn; laet handen handen wassen;
 De menscheyt wijstet uyt, het leven heeftet in,
 Geen mensch en dient te staen alleen op eygen sin.

Besogna martellare à misura
 quando sono più ad una incu-
 dine.

Cyrus apud Xenophontem.
 Quos volumus esse socios, ve-
 nandos esse benè faciendo, & Lat.
 bene dicendo.

Dit spreek-woordt kan sonderlinghe dienen aen de soodanighe die in
 groote vergaderingen, en met veel personen dagelijcx hebben te han-
 delen, om een yegelijck te laten en te geven dat hem nae ghelegentheyd
 toe-komt, voant, gelijk een woortreffelijck man veel heeft gheseyt,
 als ons eenige saecke veel smaectt ofte bevalt, het en moet ons stracx
 niet vreemt dencken, soo het aen andere niet veel en smaectt; anders
 komen hier uyt groote mis-slagen in beraetslagenen, te vreten, als
 men het oordeel van andere af-meet nae het sijne, ende daer op dan
 aengaet. Daerom dientmen hier op verdacht te vvesen, ende te ge-
 dencken het spreek-woordt: Soo veel menschen, soo veel
 sinnen, &c.

Op eenen anderen sin:

*Lors que tu es enclume souffre comme
 enclume, lors que tu es marteau frap-
 pe comme marteau.*

Als ick' taenbeelt ben/ soo lijde ick als
 een aenbeelt; als ick de hamer ben/
 boegh ick my tot slaen. Nederl.

Bona incudine non teme martello. Ital.

Smits

Smits kinderen zijn wel voncken gewoon.

Of schoon een smit, met sijn gefin,
 Staet kloeck en past op sijn gewin,
 En dat hy, als een wacker man,
 Slaet op het yfer wat hy kan,
 En maect alsoo een groot geschal,
 En drijft de voncken over-al,
 Noch leyt sijn jongste kint en slaept,
 En 'tander staeter op en gaept,
 En noch een ander weeligh dier
 Dat speelt oock met het vliegend' vier,
 Iae, even dichte by den brant,
 Verset de voncken metter hant;
 Maer koomter eenigh kint ontrent
 Op desen handel niet gewent,
 Dat maect terstont een groot misbaer,
 Al of het stont in doots gevaer.

Let hier op, Ouders, wie ghy zijt,
 Let hier op met gestage vlijt;
 Geen kint en dienter oyt te sacht
 By ymant op te zijn gebracht,
 Want yder is, en yder doet
 luyft nae dat hy was op-gevoet.

Hoogd.

Katzén kínder sennén wol mausen.

Ital.

Che de gallina nasce, convien che rupsa, ò che razzoli.

Veel

Veel kocks versouten den bry.

Wanneerder eenigh dingh veel menschen is bevolé,
 Een die het qualick vat die doet de reste dolen,
 Een yder heeft in als, sijn eygen oogh-gemerck,
 En siet Vrou *Eygen-sin* verbrot het gantsche werck.
 Waer een kock meester is, daer zijn de beste bouten,
 De tweede voor gewis die sâl den bry versouten;
 'tSchaep dat gekoppelt is, geraecktet inde floop,
 Tis hondert tegen een geraecktet uyten noot.

Hoogd.	W o viel köch seind / da werdt der bri versaltzen.	Communio parit lites.	Lat.
Franc.	<i>Le plus y à de chevaux en une estab- ble, & plus y à de fian.</i>	Deel kocks versouten den bry.	Nederl.
Spaens.	Asno de muchos, lobos le co- men.	Non plures medici, sed satis u- nus erit.	Lat.
Hoogd.	W o viel hirten sein / da wird übel ge- hüet.	<i>L'Asne de tous Est mangé des loups.</i>	Franc.
Nederl.	D at een veele belast is wort minst ge- daen / Want d'eene latet op d'andere staen.	Gemeene schapen eten de wolven.	Nederl.
Franc.	<i>L'Asne de plusieurs le loup le mange.</i>	<i>Qui à compagnon il à maistre.</i>	Franc.
Nederl.	Gemeen goet gaet meest verlozen. Gekoppelde schapen die herdzyncken.	Multi imperantes perdiderunt Cariam.	Lat.
Lat.	Segnius expediunt commissa negotia plures.	<i>Πολλοὶ στρατηγοὶ καὶ μὲν ἀπώλε- σαν.</i>	Griecx.
Nederl.	Gemeene pot siet wel maer deylt qua- lick.	Quod plures tangit, plures ne- gligunt.	Lat.
		Gemeen goet / geen goet.	Nederl.

Deux orgueilleux ne peuvent estre portez sur un asne.

Ist niet een wonder dingh ! twee beesten aender heyden
 Die konnen sonder twist op eenen bander weyden ;
 Een tijger met een beer, een leeuw, een vinnigh swijn
 Die woelen in het bosch en konnen eenigh zijn.
 Maer gaet beveelt een ampt aen twee verwaende dwasen
 Die sullen onder een geduerigh liggen rasen ,
 Geduerigh in krakeel, en swanger van den nijt,
 Geduerigh over hoop, en al uyt enckel spijt.

Twée

Twee gecken konnen noyt malkander leeren mijden ,
 Twee gecken konnen noyt op eenen esel rijden ,
 Sy dragen staege sorgh, en onrust in den geest ,
 Wie eerst en wieder lest sal klimmen op het beest ;
 En schoon dit grilligh paer ten lesten is geseten ,
 Noch kan het kribbigh volck haer kueren niet vergeten :
 Die eerst sit weyt te breed, gelijk de leste meent,
 Hy isser door onteert, hy isser in verkleent ;
 Dies wil hy evenstaegh yet op sijn macker winnen,
 Die kanter tegen aen, met al de gantsche sinnen ,
 Siet daer is dan de strijt, en al uyt hevigh bloet,
 Tot dat van beyden een den esel ruymen moet.
 Siet, vrienden, dese krijgh wort over al gevochten ,
 Geen mensch en satter lest, indien de lieden mochten,
 Oock die geen daedt en heeft, verheft hem opten schijn,
 „ De kraey, al isse kleyn, die wil een arent zijn.
 *Tis vry geen kleyne kunst een geck te konnen lijden ,
 *Tis vry geen kleyne kunst een geck te konnen mijden ,
 Want soo men heden noch in alle landen siet ,
 „ De gave van gedult en is by gecken niet.

Lat. Vna domus, non alit duos canes.	--- nec Cæsar ferre priorem Pompejusve parem potuit. Lat.
Vnum arbustum non alit duos erithacos.	Twee hassen in eene kerck / en twee maters in een convent / en dienen niet. Nederl.
Lucan. --- Omnisque potestas Impatiens consortis erit.	Wastooz en hoster zijn selden wel eens.
Concordia collegarum rara.	Zwen narren aigen nie in einem hause. Hoogd.
Mons cum monte non miscetur.	Zween harte stein Washten selden rein.
Griecx. Dictum in pariter clatos. Ο'ρ & ορδ & μίγνυ'. C c c 2	Οὐκ ἀγαθὸν πολυκειρατὴν εἰς κοίαν. Griecx. v & εση. Atail-

*A taillar il formaggio,
Si vuole un matto & un saggio.*

Het
beelt zy
een
dwaes,
ende eē
wijs mā,
te samē
besigh
met het
sniijden
aen een
kaes.
De wijs
man
spreeckt

Ey vrient! niet al te grof, ghy moet het suyvel mijden,
Ey lieve, met verlof, laet my een reysjen snijden:
Ghy snijdt de kaes te scheef, ghy snijtsē veel te dick,
Ey laet het snijden staen, of snijdt gelijk als ick:
Als ghy eens, met het mes, komt aen de kaes te raecken,
Stracx hebb' ick dapper werck die weder recht te maecken,
En des al niet-te-min ghy snijtsē weder krom,
En op den staenden voet recht ick het wederom:
Soo doende wort de kaes aen alle kant gesneden,
Dan soo het niet en dient, en dan eens nae de reden,
Dan weder lijf en scheef, of ick en weet niet hoe,
En dat gaet over hant tot aen het eynde toe.
Maer dit is niet alleen in dit geval te mercken,
Het gaet op desen voet al wat de menschen wercken;
Siet! dese recht het op, wat die om verre steeckt,
Door wijsheyt dient gebout al wat de sotheyt breeckt.

Nederl. **T**ot het snijden van de kaes
Dient een wijs man en eē dwaes.

Ital. *A taillar il formaggio
Si vuole un matto & un saggio.*

Franç. *Il faut un fol & un sage
Pour bien trancher un fromage.*

*Pour fournir une ville, il y faut de
fols & de sages.*

Nederl. **R**ijke gecken becieren de stad.
Wijse mannen bestieren de stad.

Nullus usus patientiæ foret
Nisi impatientiæ provocatio ef-
fet. Lat.

*Non pianse mai uno
Che non rideffe un altro.* Ital.

*Sa piu un savio è un matto, ch' un
savio solo.*

De besette lieden zijn om de wan-
raechte te rechte te helpen. Nederl.

Ex vitio alterius sapiens emen-
dat suum. Lat.

Vt lapsu graviore ruant.

Een Arent als hy honger krijght,
 En uytter hooghten neder-sijght,
 En vint een schilt-padt, of een sleck,
 Die grijpt hy veerdich metten beck,
 En voert hem door een snelle vlucht,
 Tot boven in de blaeuwe lucht,
 Soo steyl en uytter-maten hoogh
 Als immer draeght een menschen ooggh;

C c c 3

Een

Een die het spel van onder fiet
 En weet de rechte gronden niet,
 Die houdt gewis in sijn gemoet
 Dat hy de schilt-padd' eere doet;
 Doch staet hy maer een weynich stil,
 Dan fiet hy waer het henen wil,
 Want fiet! die, mits sijn hoogen stant,
 Sach onder hem het gantsche lant,
 En was daerom geweldich trots,
 Die koomt daer vallen op een rots,
 En breeckt dan op den harden steen
 En huys, en huyt, en hals, en been,
 Soo dat hy weder over geeft
 Al wat hy oyt gesopen heeft,
 En wort dan, in het openbaer,
 Tot spijs van den Adelaer.

Hoe menich worter by het hof
 Genomen uyt het laege stof,
 En hoogh getogen inde locht
 Op dat hy laeger vallen mocht;
 » Die hooger klimt als hem betaemt
 » Valt laeger als hy heeft geraemt.

Frang. **G**rande oiseaux, de coustume,
 Sont privez de leur plume.

Spaens. *A grand subida, gran descendida.*

Frang. *A grande montee, grande descente.*

Spaens. *De gran subida, grand cayda.*

*Po su mal nacers alas à la hor-
 mida.*

De grande montee, grande cheuse Frang.
*Pour son mal naissent des aïles à la
 formy.*

Fortuna vitrea est, cum splen- Lat.
det frangitur.

*La voix du Seigneur abbat
 Les grands cedres tout à plat.
 Brise les plus haut montez,
 Au mont du liban plantez.*

Spaens.	<i>La fortuna quando mas amiga arma la cancadilla.</i>	Hoe hooge bloeden / diepe ebben.	Nederl.
Franç.	<i>La fortune quand elle est la plus amye donne la jambette.</i>	<i>Presto me pondre galan T en breve volucre à ganapan.</i>	Spaens.
	<i>Qui monte plus haut qu'il ne doit Plus bas chet qu'il voudroit.</i>	<i>Proptement je seray brave & tout court je reviendray crocheteur.</i>	Franç.
Engels.	<i>The highest tree hath the graeter fall.</i>	<i>Magna ruunt, inflata crepant, tumefacta premuntur.</i>	Lat.
Nederl.	<i>Hoe hooger boom / hoe laeger val.</i>		

Lucan.

Summisque negatum
Stare diu, nimioque graves sub pondere lapsus.

Syr. 3. 22.

Staet niet nae hoogen staet / ende en denckt niet boven u vermeugen.

Prov. 17. 19.

Wie sijn deure hoogh maect / die staet nae ongeluck.

De Serres en l'Inventaire de France, en la vie
de Charles VII.

*C'est une belle leçon à ceux à qui le vent de la cour favorise, de ne se
laisser transporter au vent d'une folle esperance, joiuet qui pipe les
moins advisez. Les seures gardes de la prosperité sont l'integrite, pru-
dence, modestie, patience: pour se souvenir de l'adversité en la pro-
sperité, suivant le commandement du sage.*

l'Ignorance

*l' Ignorance corre , la Prudenza lentamente segue
il passo.*

Siet hoe Vrou *drvaesheyt* rent , siet hoese komt getreden,
Hoe los is haer gelaet ! hoe ras sijn hare schreden !
Sy loopt, sy ketst, sy swiert, soo datse niet en let
Waer sy haer gangen stiert, of hare voeten set.
Siet in het tegendeel, en weeght met rijpe sinnen,
Hoe traegh de wijsheyt gaet, eer datse wil beginnen,
Let hoese met bescheyt haer gantsche wegen meet,
Hoe seker datse stapt , hoe sedigh datse treet ;

Dè dwaesheynt is gewoon in haesten uyt te springen ;
 De wijsheynt is bedacht, en let op alle dingen ;
 De dwaesheynt tijt te werck, en snelt haer tot de reys ;
 De wijsheynt vordert niet als naer een diep gepeys :
 Dit wijst ons dese prent, en 'tstaet ons aen te mercken ,
 Het zy wy met het lijf of met de finnen wercken ;
 Want die sijn dingen doet in haest en metter vlucht,
 Ten kan niet anders sijn als dat hy naemaels sucht.
 Bessapen raet heeft gront : het duyfter en de nachten
 Zijn moeders van gepeys, en voedsters van gedachten ,
 Dus schoon ghy wonder seer tot yet genegen zijt ,
 Ghy des al niet-te-min beveeltet aenden tijt.

Rijdt voort, maer fiet om.

Hadt ick gants onbesorghet geduerigh aen gereden
 Soo hadt ick groot verlies op dese reys geleden ,
 Want als ick in den ren by wijlen omme-sach ,
 Vernam ick seker pack dat af-gevallen lach.
 Wel ghy, die zijt gewoon soo veerdich aen te drijven ,
 Spoet niet als met bescheyt, het sal u mogen stijnen ;
 Hoe licht kan inder haest een quade slaggh geschien ,
 Dus schoon mē spoedigh reyst, noch dient mē om te sien.

Het
 beeldt
 soude
 moghen
 zijn een
 voer-mā
 op sijn
 wagen
 om sien-
 de, ende
 een pack
 achter in
 de wege
 gevallen
 liggende.

Ital. Caval corrente , sepulture aperta.	Poco à poco van à lexis y cor- riendo à mal lugar.
Frang. Cheval courant, sepulture ouverte.	Peu à peu va-on bien loing & en Frang. courant en mauvaise place.
<i>Qui à la barbe grise doit estre des disciples de saint Thomas.</i>	<i>Qui est resolu est fol.</i>

Ital.	<i>Che misura i suoi passi, camina sicuro.</i>	Haest en is geen spoet.	
Lat.	<i>Celeritas infamis naufragijs: festinationis comes poenitentia.</i>	Snelle raet selben haet.	
Ital.	<i>Il tempo consiglia.</i>	Snelle raet noyt goede haet.	
Franc.	<i>Qui à un an veut estre riche à la moitié on le pend: à demande hastive, responce tardive.</i>	Al met wijs.	
Nederl.	<i>Gen haestigh man moet op een esel ryden.</i>	Die besten gedanken kommen allweg hinden nach.	Hoogd.
Ital.	<i>Non istudia à voto chi conta ben ogni sua parola.</i>	Vecht hoel / en een half upz te langer.	Nederl.
Lat.	<i>Frequentior currentibus quam repentibus lapsus.</i>	Een goe wegh om / en is geen krom.	
Nederl.	<i>Rijt voozt maer siet om.</i>	Sacht gaen / en verre sien.	
Ital.	<i>La notte è madre de consigli.</i>	Festina lentè.	Lat.
Hoogd.	<i>Schneller nach viel verben had.</i>	<i>Per troppo speronar la fuga è tarda.</i>	Ital.
Lat.	<i>Fungus est quod una nocte nascitur.</i>	Da spacium tenuemq; moram mala cuncta ministrat.	Lat.
Hoogd.	<i>Eyl mit weil.</i>	Impetus.	
Lat.	<i>Fungus est quod una nocte nascitur.</i>	<i>Αμαθία μὲν θεῶν, λογισμὸς δ' ἄνθρωπων φέρεται.</i>	Griecx.
Hoogd.	<i>Eile sehr / brach den hals.</i>	Inscitia fiduciam, prudentia cunctationem gignit.	Lat.
Ital.	<i>I secundi pensieri sono i migliori.</i>	<i>Thucyd. Lips. in not. polit.</i>	
Lat.	<i>Posteriores cogitationes sapientiores habentur at contra.</i>	Peccat penè necessariò qui festinat.	<i>Lips. 5. Polit. cap. 15.</i>
	<i>Quid rectè factum velis temporari trade.</i>	Animus vereri qui scit scit tutò aggredi.	<i>Mimus.</i>
Nederl.	<i>Met goet ghemack raechtmen oock voozt.</i>	Oportet deliberare lentè.	<i>Aristot. lib. 6. Eth. cap. 9.</i>
	<i>Men salt soo haest gaen als loyen.</i>	<i>Ceux qui vont bellement ne choppent pas volontiers. Il faut deliberer & resoudre à loisir & lentement.</i>	Franc.
		<i>Pier. Math. l. 1. fol. 43.</i>	

*l'Araignée mange la mouche & le lizard
l'araignée &c.*

De spin kan niet alleen de kleyne muggen vangen,
Men siet oock byen selfs in hare netten hangen;
Maer in haer meeste jacht, siet daer, een hagedis
Die valt haer op het lijf, terwijl sy besich is;
En weder op een nieu, de spin is naeu gegeten,
Het beest, dat haer verslont, wort in het lijf gebeten;
Daer komt een oyevaer, die met een langen beck
Het kleyne dier verrast, en grijptet by den neck;

Doch eer de vogel rijft om inde lucht te ftijgen ,
 Soo koomter wel een flangh, en doet hem weder fijgen ,
 En vat hem by het been, en velt hem in het gras ,
 En maeckt hem tot een roof, die eerst de rover was ;
 Maer in het eygen wout daer wort een draeck gevonden,
 En fiet daer wort de flangh al wederom verflonden ,
 En noch ift niet genoegh, want oock dit groufaë beeft
 Dat kent eē hooger macht, die van hem wort gevreeft.
 Siet daer een omme-loop van alle werelts dingen,
 Hoe groot dat yemant is, hy laet hem weder dwingen ;
 Wel denckt dan, wie ghy zijt, wat ghy u minder doet,
 Dat ghy het wederom van grooter lijden moet.

Eccl. 5. 8.

Si en la province tu vois qu'on fait tort au pauvre, & que le droit soit violé, & la Justice, ne t'esbahi point de telle maniere de faire; Car un plus haut eslevé, que ce haut eslevé, y prend garde, & il y en a de plus haut eslevez qu'eux.

Senec.

Vos quibus rector maris atque terræ
 Ius dedit magnum, necis atque vitæ,
 Ponite inflatos tumidosque vultus,
 Quidquid à vobis minor extimescit
 Major hoc vobis dominus minatur.

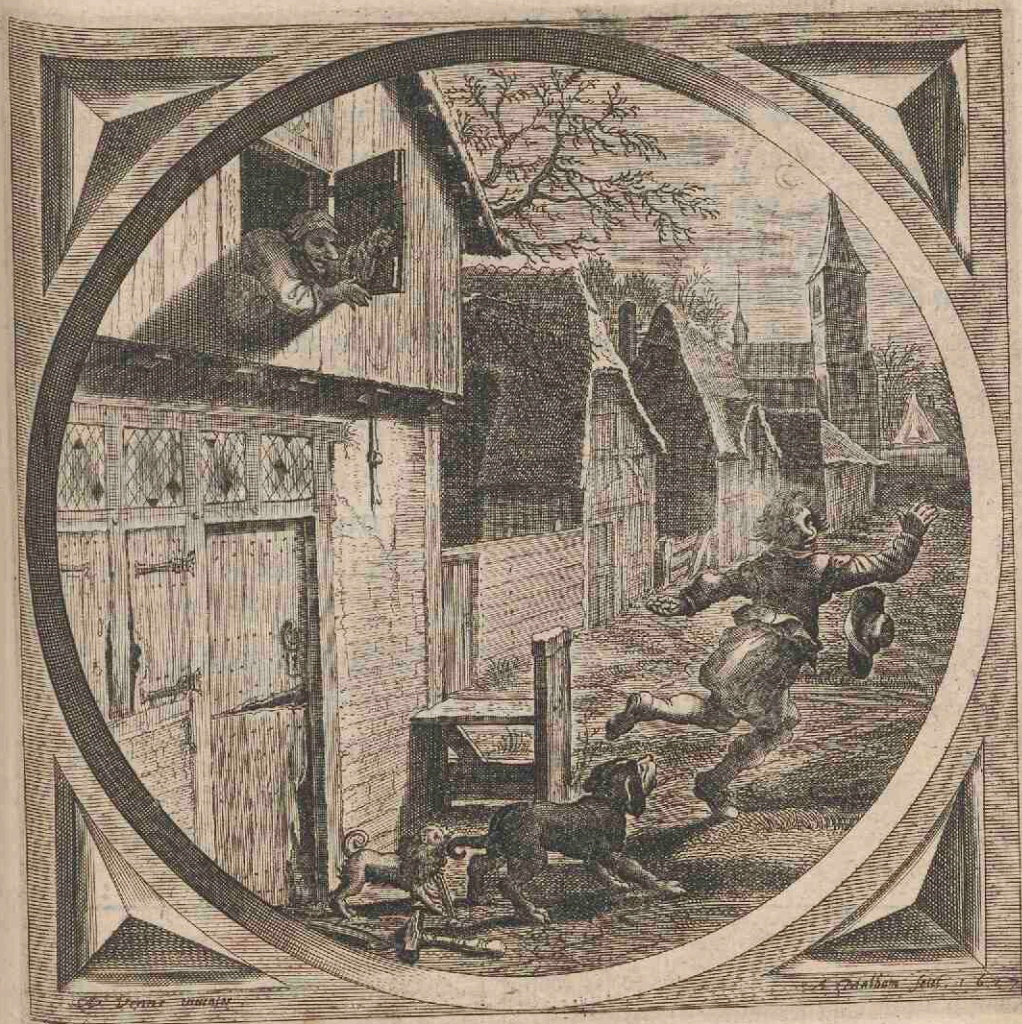
Horat. 3. Od. 1.

Regum timendorum in proprios greges
 Reges in ipsos imperium est Iovis.
 Clari giganteo triumpho
 Cuncta supercilio moventis.

Plerumque humiliter servit, quod superbè dominatur.

Als

Als oude honden bassen ist tijt uyt te sien.

D:
 mynā
 uyt
 de ven-
 ster fiet,
 preecht

Schoō Leeutje staet en keft, oock somtijts gātsche nachtē,
 Tis efter sonder gront daer op te willen achten,
 Het dingh is jonck en mal, het bast om 'kweet niet wat,
 Al hoortet maer een muys, al sietet maer een kat;
 Maer 'tis een ander saeck met onsen ouden Wachter,
 Want als die gaende wort, dan schuylder onraet achter;
 Het is een loose gast, en daerom bast hy niet,
 Voor dat hy yemant vreemts, of yet bysonders siet;

D d d 3

Ick

Ick houd' het beest in eer, vermits sijn oude dagen,
 En mits het sich verstaet op alle slimme lagen;
 Dies als ick inder nacht verneme sijn geluyt
 Soo loop ick uyt het bedt, en kijck te venster uyt;
 Daer word' ick dan gewaer een deel onguere streken,
 Misschien een stouten boef die pooght in huys te breken,
 Of wel een hoender-dief, die houdt hem wonder stil,
 Of een die inden hof de freuyten stelen wil.
 Daer hapert altyt wat als oude honden bassen,
 En 'tis de rechte stont om op het stuck te passen;
 De tijdt heeft wonder in, want oock een lompich beest
 Wort door de jaren kloeck, en krijgt een snegen geest.
 Maer fiet! hier was een dief, dan hy is nu geweecken,
 Ick denck hy vrees den hont, of heeft my hooré sprecken;
 Wel dat hy henen gae, sijn aenflagh is belet,
 En ick gae wederom my duycken in het bedt.
 Een woort noch evenwel, dat had ick u te seggen,
 Wilt dat te mijner eer in uwen boesem leggen:
 Gebruyckt de rappe jeught, wanneer ghy wilt de daedt;
 Maer soeckje goet beleydt, soo let op ouden raedt.

Hoogd. <i>W</i> en der alte hund bist / so sol man auff sehen.	<i>L'abbay du vieil chien doit on</i> Franç. <i>croire.</i>
Spaens. <i>Cane vecchio non baja indar-</i> <i>no.</i>	<i>El perro vicio si ladra da con-</i> Spaens. <i>seio.</i>
Frang. <i>Il n'est abbay que du vieil chien.</i>	
<i>Quant le vieil chien abbaye il</i> <i>donne conseil.</i>	<i>De jeune faucon la volee,</i> Franç. <i>Fait rarement bonne journee.</i>

Nederl.	De jonge dwazen / Meynen dat de oude rasen / Maer d'oude hebben meer vergeten Als de jonge dwazen weten.	<i>Au conseil oy le vieil.</i>	Franc.
	Den slaght der grijsen / Nachtmen boozt isen.	<i>Il n'est que vieux chien pour chasser à plaisir.</i>	
	Den slaght der grijsen / Nachtmen boozt isen.	Oude honden en hoozen nae geen wis wis.	Nederl.
Ital.	<i>Gallina giovane per tar uova è vecchia per covare.</i>	Del vicio el conseio.	Spaens.
		En oude kat speelt met geen balcken.	Nederl.
Lat.	Consule quis ætas longa ma- gistra fuit.	En oude vos is qualick te bedriegen. En oude ratte wil niet inde bal.	
	Senum consilia, Iuvenum lanceæ. <i>Eras.</i>	<i>Solo il buo vecchio move le carre arrestate.</i>	Ital.
Nederl.	Met jonge te krijgen / Met oude te raden.	Senum voces fatidicæ. <i>Richt. Lat.</i> <i>Axiom. Hist. 30.</i>	
Franc.	<i>Il faut long temps pour toucher le poux au monde.</i>	Sapientia ætas condimentum est. <i>Plant.</i>	

Plautus.

Sapere ista ætate decet qui sunt capite candido.

Ovid.

Adde, quod est senibus rerum prudentia major.

*Ἔργα νέων, Ἐλαὶ δὲ μέλων
Ὀχλαὶ δὲ γεροντων.*

Facta juvenum, consilia mediocrium
Vota senum.

Nazianz.

Consilij nihil utilius meliusve paternis
Pluraque canities novit quam læta iuventus
Tempus enim historiae pater est, materque vicissim.

Historia est Sophia.

Es is nit rath daß man narren uber eyer setze.

Siet daer! ist nu niet wel gemaect?
 De nar is opten nest geraect,
 De nar, eylaes! ô lieve vrient,
 De nar is daer hy niet en dient;
 Men gaf hem eyers uyt te broen,
 En dat is door hem niet te doen,
 Hier diende toe een geestigh man
 Die teere dingen vieren kan,

Die

Die acht op alle saecken slaet,
 En in sijn doen wel seecker gaet;
 Maer dese quant is al te los,
 Hy vielder op gelijk een os,
 En satter op gelijk een koe,
 Dies fiet hy nu 'ken weet niet hoe,
 Hy is begaet, bestruyft, bedot,
 Ey fiet! dus vaertmen met een sor,
 Dus vaertmen als men gecken sent,
 Daer niet als wijsheyt dient ontrent.

Wel soo daer yet door goet beleyt
 Dient af-gedaen of aen-geleyt,
 Ten moet noch geck noch rouwen gaff,
 Ten moet geen plompaert zijn belaff,
 Want schoon men hen al wel berecht
 Noch gaen de saecken wonder slecht,
 En waer het stuck sich wat verdraeyt,
 Daer isfet al-te-mael bekaeyt.

Ghy daerom, vrienden, tot besluyt,
 Sendt niet als wijse lieden uyt,
 Sendt niet als mannen van beleyt,
 „ Een wijs gesandt, en niet geleyt.

Ital.

Embia al sabio à la Embaxada,
 y no le digas nada.

Franç.

Envoyez le sage à l'ambassade & ne
 luy dites rien.

Lat.

Mitte sapientem & dic pauca.

Ach caveat ne quid rudibus Lat.
 committat afellis

Qui benè curatas res volet
 esse suas.

Die ober 'tmolcken gaet
 Moet weten wat de klokke slaet.

Nederl.

Daer geschiet veel ramp / maer dwa-
 sen krijgent meest.

Franc. *Ne faictex messagers des fols.*

Nederl. *Weet of rust.*

Steecht gheen binger in eens dwaesens mont.

Franc. *Bien est fol qui à fol demande sens.*

Non ex omni ligno fit Mercurius. Lat.

Magna negotia viris magnis committenda.

'Tis beter te gaen tot smits / als tot smectjens. Nederl.

Prov. 9. 17.

Quel est le vinaigre aux dens la fumée, aux yeux tel est le par effeux à ceux qui l'envoye.

Prov. 26. 6.

Qui mande messages par un fol se coupe les pieds & voit la peine du tort qu'il c'est fait.

Syr. 22. 2.

Le paresseux ressemble au fient d'un sumier quiconque le levera secourve sa major.

Syr. 20. 21.

Vn grave propos partant de la bouche d'un fol perd sa valeur car il ne la diest point en temps & lieu.

Prov. 26. 6.

Wie sijn saecke dooz een dwaesachtige bode uyt-recht / die is gelijck een die lant is aende voeten / ende neemt schade.

Richter. axiom. hist. 91. ubi exempla vide in utramque partem.

Magna negotia à magnis auctoribus volunt geri.

Wer mit katten jagt der fahet gern mauss.

De
ratte-
jagher
spreekt

Ick hadde jagens lust, en gingh met groot verlangen
Om eenigh vluchtigh hert, of ander wilt te vangen,
Ick was genoegh versien (gelijck het schein) van als,
Den springh-stock inde vuyft, den horen aenden hals.
Maer hoort wat my ontbrack; in plaets van hasewinden,
Van bracken die het wilt in dicke bossen vinden,
Soo leyd' ick anders niet als katten nae de jacht,
En daerom heb ick niet als ratten thuyts gebracht.

E e e 2

Maer

Maer'tfy van mijn bedrijf! ach, waerom leef ick langer?

'Ken ben geen jager meer; ick ben een ratte-vanger.

Wel mackers, hoort een woort, hier dienstigh by gestelt,

Houdt katten voor het huys, en honden voor het velt.

En soeckje met bescheyt u dingen uyt te rechten,

En doet u saecken noyt door onbedreve knechten;

Want die met katten jaeght en brengt niet anders thuys

Als ick en weet niet wat, een rat of valen muys.

Hoogd. Wer mit satzen jagt / der satzet gern
manß.

Wer mit narren zacter gehet / der eget
mit geuchen zu.

Wer mit hurn zu acker geht / der eget
mit gecken zu.

Nederl. Wie jaeghte met katten.
Vangt muysen en ratten.

Koper gelt / koper ziel misse.

Met quaet tuygh ist quaet wercken.

*Dimmi, con chi tu vai & sapro Ital.
qu'el che tu fai.*

*Chi pratica co'l lupo, impara à
urlare.*

*Chi dorme co' l cani, si lieva con
le pulci.*

Wer sich unter die kleynen mischet / dem Hoogd.
fressen die säw.

Dit spreek-vvoort soude oock tot meer andere gheleghentheden ghebruyckt kunnen vverden, vvant (gelijck t'anderen tijden meer is geseyt) de spreek-vvoorden beteekenen dat de leser vuilt, als by exempel van yemant die vveltijts dertele boucken leest, met licht geselschap omgaet; ende geyle dienst-boden in sijne huys-houdinghe ghebruyckt; van de foodanige (segh ick) soude niet onbequamelicken misschien geseyt mogen vverden; Die met katten jaeght vanght geerne muysen.

Het selve spreek-vvoort kan oock op dese vvijsse int gheestelicke gheduyt vverden; dat al vvie niet als met vveesselijcke insichten tot sijn beroep gaet, dat hy geen heyl, maer gevisselick vanden vveessche het verderff sal maeyen, &c.

Culex fodit oculum leonis.

Komt hier eens vrienden al-te-mael,
 Komt hier, en hoort een vreemt verhael,
 Koomt hoort een wonderbare daet
 Daer op voor u te letten staet :
 Al is de Leeuw een moedigh dier,
 Al brant sijn oogh gelijk een vier,
 Al is sijn wesen wonder fel,
 Al is sijn sprongh geweldigh snel,

E e e 3

Al is

Al is hy, jae, een machtich beest
 Daer voor de gantsche werelt vreeft,
 Noch is een mugge wel soo stout,
 Hoewel de minste van het wout,
 Noch is een mugge wel soo koen
 Dat sy het beest komt hinder doen,
 En dat niet met een slimme greep,
 Of met een onverwachte neep;
 Neen, neen, sy eyft haer vyant uyt,
 En maect daer toe een hel geluyt;
 En eer sy haer tot vechten set
 Soo steeckt sy klaerlijck haer trompet;
 Sy doet gelijk een dapper helt,
 Sy geeft haer open in het velt,
 Sy steeckt hem vry niet in de steert,
 Dat is haer niet de pijn weert;
 Sy steeckt hem daer hy klaerste siet,
 Daer ist dat sy hem d'oorlogh biet,
 Sy komt hem onder sijn gesicht,
 En vlieght hem in dat vierich licht;
 En schoon hy dan geweldich tiert,
 En al de leden omme-swiert,
 En schoon hy dan gants bijster raest,
 En dampen uyt sijn keele blaest,
 En schoon hy springt dan wonder hoogh,
 Sy steeckt hem in dat vinnigh oogh,
 Soo dat hy in het gantsche dal
 Niet weet waer hy hem keeren sal.

Ick wou dat alle trotsche lien
 Hier op met oordeel wouden sien,
 En leeren uyt der leeuwen pijn
 Niet al te fier en moedigh zijn,
 Want siet! niet een soo grooten beest
 Dat oock sijn minder niet en vreeft.

Un petit homme abat bien grand chesne.

Ken weet niet een soo schoonen boom,
 Al staet hy aen een versen stroom,
 Al waft hy uyttermaten hoogh,
 Al rijft hy boven 'smenschen oogh,
 Al heeft hy noch soo dicken bast,
 Al voedt hy noch soo harden quaft,
 Die niet een kleyn, een eenigh man
 In haest ter neder leggen kan,
 Die niet een mes of kleyne bijl
 Kan vellen in een korte wijl.

Vraeght ghy wat dit verhael beduyt?
 En wat ick stelle voor besluyt?
 Een vvespe quelt een moedigh peert
 Al isfet duysent kroonen vveert;
 Een muys ontset een oliphant
 Al heeft hy noch soo grooten tant;
 Een mugge steeckt een leeuw int oogh
 Al light het hert hem wonder hoogh.

Ghy, daerom vrienden in 'tgemeyn,
 En acht geen vyant oyt te kleyn,
 Want siet! niet een soo kleynten man
 Die niet sijn meerder schaden kan.

- Hoogd. Wenn der feind ist wil ein omweiff /
so halt in doch für ein Elephanten. Tis beter een hont te byjendt / als te
vpann te hebben. Nederl.
- Lx. Inimicum quamvis humilem
docti est metuere. Leo etiam minimarum avium Lat.
fit pabulum curtius.
- A cane non magno sæpe tene-
tur aper. Men treet dook een boze wel soo lange Nederl.
tot hy eens quaecht.
- Franç. *Vn petit moucheron picque bien un
grand chevale.* *Anche la moscha ha la sua collera.* Ital.
- Nederl. Een kat siet wel op een koninck.
- Franç. *Il n'y a si grand ny sage,
Qui de petit n'ait bien domage,
Il est bien petit qui ne peut nuire.
Il n'est pas sage qui n'a peur d'un fol.* A mouse in time maye bite a two a Engels.
cable.
- Hoogd. Es ist nicht an der grosse gelegen / sonst
erlieff eine tiibe ein hasen. Wat hoopnen heeft wil steken. Nederl.
- Franç. *Au petit bois prend on bien grand lie-
vre.* *Anche le ranocchia morderebbone
s'havessi denti.* Ital.
- Grande ville rien dedans
Petite chose nuit souvent.* Dread a worm on the tayle an it wil Engels.
turne againe.
- Ne despicias debilem, nam cu-
lex fodit oculum leonis.* Lat.

Hoc Adagium petitum est ex Arabum historia : Nam culices in
Mesopotamia mirè infestant leones. *Marcellin. lib. 18. Strabo. l. 16.*
quos vide,

Boni pastoris est tondere pecus non
deglubere.

De
koninck
spreekt

Vel, vriend, hoe gaeje dus te werck ?
Ghy zijt te raeu, naer ick het merck,
Het schijnt niet datje scheeren wilt,
Maer datje wel ter keure vilt:
Ey staect u voor-stel raeuwe gaff,
Want dat en is u noyt belast,
Neen, neen, een harder van het vee
Die houdt het vil-mes in de schee,

F f f

En is

En is te vreden met de wol,
 Al is sijn mande niet te vol;
 En of hy schoon de kudde scheert',
 Noch maect hy dat het niet en deerr.

Een hovenier of groensel man,
 Indien hy recht het ambacht kan,
 Snijdt wel de bladers van het kruyt,
 Maer treckt voor al geen wortel uyt.
 Dus soo ghy past op mijn gebiet,
 Soo scheert het schaep, maer viltet niet.

Ital.	Rapiscana al mio popolo la pelle addosso & la sua carne d'in su l'ossa.	Après raire ny à que tondre.	Franç.
	Et cio che mangiano, è la carne del mio popolo & gli traggono la pelle d'addosso, & gli tritano l'ossa & le tagliano à pezzi, &c.	Men moet de schaven scheeren nae se wolle hebben.	Nedert.
		Chi troppo munge, ne cava 'l san- gue.	Ital.
Lat.	Odi holitorem qui à radice ole- ra excindit.	Qui vult amari languida regnet manu. Seneca.	Lat.

Lipsius in p̄satis. polit.

Præstis hominibus sed hominū causa: nec Domini modo & arbi-
 tri rerū sed Tutores & Administri estis, mali mixto bique illi qui
 in Imperio non nisi imperium cogitant; Superbi Desides & qui
 se non civibus datos arbitrantur sed sibi Cives, nam sicut Sidera
 splendorem habent, sed ut usibus humanis deserviant, sic vos di-
 gnitatem, sed cum munere officioque conjunctam.

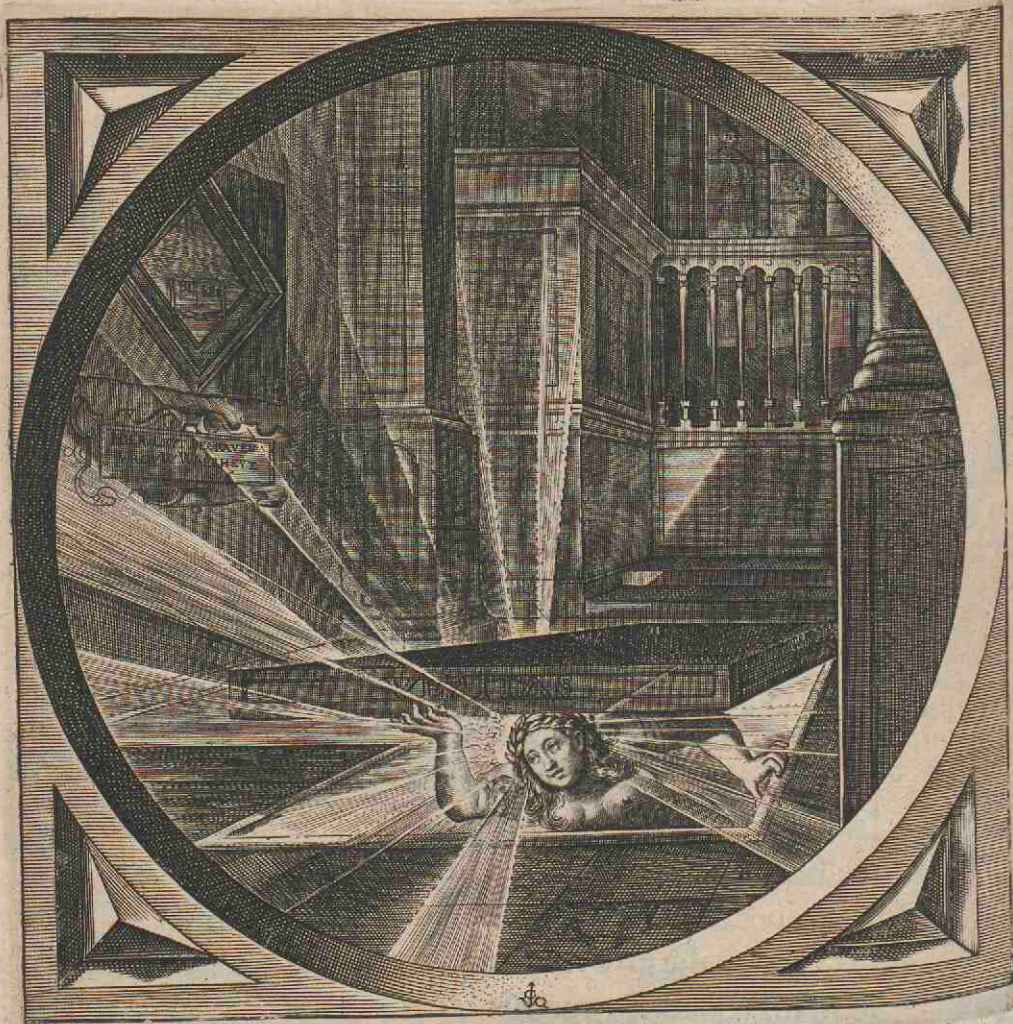
*Hinc Michea propheta taxat acriter populi proceres nomine Dei Opt.
 Max. in hæc verba erumpens. cap. 3. 2. 3.*

Magre vliegen bijten fcherp.

Terwijl een herder op het velt
 Zijn jonge geyten over-telt,
 En soeckt met yver over al,
 Tot dat hy vint het vol getal;
 Soo was't dat hy een mensche vont
 Gantsch flaeu, en totter doot gewont,
 Gelyck hy aender heyden lagh,
 En als hy duyfent vliegen sagh,
 Die saten in dat verse bloet,
 En werden even daer gevoet,
 Soo kreegh hy deernis metten man,
 En joeger al tgedrochte van;
 Dies meynt dat hy hem gunste toont,
 En dat sijn lijden wert verschoont:
 Maer de gequetste die het stiet,
 En acht dit vry sijn voordeel niet,
 Maer riever hevigh tegen aen:
 Ick bidde laet u jagen staen,
 Ick bidd', hou stille, lieve vrient,
 Ghy doet toch dat my niet en dient,
 De vliegen die ghy ruymen doet
 Zijn nu versadicht van het bloet,
 En al wat in haer plaetse koomt
 Daer ben ick bijster voor beschroomt,
 Want dat is uytter-maten graegh,
 En dient my tot een nieuwe plaegh;
 Dus wat ick immer bidden mach
 Laet my slechts wesen soo ick plach,
 Want als het immers wesen moet
 » Een vette vliegh is eerst gevoet.

Potestates semel constitutas ideo se sinere ut parcatur subditis. Cum enim natura omnis magistratus ad avaritiam sit pronior. &c.

Verità non può star sepolta.

Al poogter menigh mēsch de Waerheyt t'onderdrucké,
 Ten sal hem evenwel, ten sal hem niet gelucken ;
 Hier baet geen slim beleyt, geen list of loofse vont,
 Geen boofse klapperny, geen af-gerichte mont.
 De waerheyt aengeranft met drift van quade tongen
 Wert somtijts met geweld als in het graf gedrongen ,
 Als in het stoff gedrukt , soo dat, gelijk het schijnt ,
 Haer luyfter, blijde verw, en alle glans verdwijnt ;
Maer

Maer schoon de reyne maeght is in den kuyl gesteken,
 Sy weeter evenwel, sy weeter uyt te breecken,
 Sy opent, jae het graf, sy licht de gantsche ferck,
 Al isse noch soo swaer, al isse noch soo sterck.
 De waerheyt, schoon verkracht, en laet haer niet bedervé;
 De waerheyt, schoon gewont, en kâ doch nimmer stervé;
 De waerheyt recht haer op, al isset yemant spijt;
 De waerheyt is van outs een dochter van den tijt;
 De waerheyt, watmen doet, en is niet in te dwingen,
 Al sou de selste rots in duysent stucken springen;
 De waerheyt bortelt uyt gelijk een sonne-schijn,
 De waerheyt, hoe het gae, wil niet begraven zijn.

*Es vviird nichts so rein gespunnen
 Es komt zu letzt an die Sonnen.*

Al heeft een spinne-kop haer webbe sijn gesponnen,
 Noch komtet evenwel, noch komtet aender sonnen;
 En schoon men haer bedrogh ten eersten niet en sagh
 Soo komtet evenwel ten leiten aen den dagh.
 Hoe menigh slim bedrogh wort hier en daer geweuen!
 Hoe menigh loos beleyt wort hier en daer gedreven!
 En schoon het yemant heelt oock somtijts menigh jaer,
 Het wort des niet-te-min ten lesten openbaer;
 Het oogh, het wacker oogh, daer uyt de lichten vloeyen,
 De Sonn' haer voetsel heeft, de korte dagen groeyen;
 Het oogh, het wacker oogh, dat alle dingen siet,
 En even inder nacht sijn helle stralen schiet,
 Dat opent alle dingh, hoe seer het is verholen,
 Hoe dier het eenich mensch van yemant is bevolen,
 Hoe seer het yemant deekt, of in het duyster sluyt,
 De waerheyt, lieve vrient, die kijckt ten lesten uyt.

Nederl.	D e waerhejt die int duyster lach/ Die komt met klaerhejt aen den dach.	Piet en wert soo fijn gesponnen / Of ten komt wel aender sonnen.	Nederl.
Spaens.	Aunque compuesta la mentida siempre es vencida.	Veritas præmitur non opprimi- tur.	Lat.
Nederl.	Al is de leugen schoon bekleet/ Sp doet noch haren meester leet.	<i>Il tempo è padre della Verità.</i>	Ital.
	Al is de leugen snel / De waerhejt achter-haeltse wel.	<i>Au dernier scaura-on qui à mangé le lard.</i>	Frans.
Frans.	<i>On prend pluslot un menteur qu'un boiteux.</i>	<i>Le bugie hanno le gambe corte.</i>	Ital.
Nederl.	De leugen heeft maer een been/ Breekt haer dat soo heefise geen.	Quidquid sub terra est in apri- cum proferet ætas.	Lat.
Frans.	<i>À la parfin vainet verité.</i>	<i>La mentida no tiene pies.</i>	Ital.
Nederl.	Het komt ten lesten aen den dach Wat inde sneeu verholen lach).	<i>Le mensonge n'a point de pieds.</i>	Frans.
Lat.	Tenue est mendacium pellucet si diligenter inspexeris.	<i>Antes toman al menticoso quel al coxo.</i>	Ital.
Nederl.	Wacht u van de daet / Tegens de leugen is wel vaet.	Men vangt die liegt met raffer spoet / Als men een tragen krepel doet,	Nederl.
Ital.	<i>Non nevica tanto in su le cime de' monti che il sole non la diffaccia.</i>	<i>Les femmes sont fortes mais sur tou- tes choses verité à tousiours le dessus.</i>	Frans.

Bensire Apophth. lib. 1. num. 5.

Veritas pedes habet ad standum, mendacium non habet.

Menand.

Ἄγρ δὲ πρὸς Φῶς τὴν ἀλήθειαν ἔχον.

A. Gell.

Veritas temporis filia.

Marc. 4. 22.

Daer en is niet verborogen dat niet openbaer en worde.

Eras. fol. 450. ubi multa graeca.

Tempus omnia revelat.

Senec.

Veritatem dies aperit.

Matth. 10.

Nihil opertum quod non relevabitur.

Pindar.

Posteri dies sapientissimi testes.

Marselar. Insigni Legat.

Non possum profecto nisi cum die ac sole veritatem nisi cum nocte ac tenebris mendacium comparare.

Iob. Oeven.

Quod verum lateat quamvis aliquando patebit hinc & apud graecos nomen ἀληθείας habet.

Richt. axiom. Eccles. 162.

A little

A little pot Is soen hot.

Vrient, zijt ghy gast, of zijt ghy waert,
 Komt hier een weynigh aen den haert,
 Komt let eens watter omme-gaet,
 En watter aen den vyere staet;
 Want soo ghy grijpt den rechten grondt,
 Hier is yet dat ghy leeren kondt:
 Ey fiet! hier is een pot geset,
 Daer heb ick vlijtigh op gelet,

Alis

Al is die nae de vlam gewent,
 Al isser vyers genoegh ontrent,
 Al leggen daer veel kolen aen
 Noch blijft hy echter stille staen;
 En schoon men hem veel hitte biet
 Hy schuymt, hy raest, hy bobbelt niet;
 Maer fiet den pot aen geenen kant,
 Die siedt genoeghsaem sonder brant,
 En schoon hy raect naeu aen het vier,
 Hy maect terstont een groot getier,
 Hy maect, 'ken weet niet wat geluyt,
 Het schijnt sijn gront-sop wilder uyt.

Vraegt yemant hier de reden van?
 My dunckt dat ickse geven kan:
 Die pot die in de vlamme staet,
 En doch niet op of neder gaet,
 Dat is een groot en machtigh vat,
 En daer in schuyt een killigh nat,
 Die wort niet haestigh omgeroert,
 Of door het vyer om hoogh gevoert;
 Maer dese pot van kleyn beslach,
 En daer maer weynich in en mach,
 Die is van stonden aen geraect
 Met dat hem maer het vyer genaect.

Nu vrient, staet noch een weynich stil,
 En let eens wat dit seggen wil:
 Al wort een edel hert geterght,
 En dickwils dit en dat geverght,
 Noch wortet niet te licht beroert;
 Of van de gramschap omgevoert,
 Maer neemtet op met koelen moet
 Al wat hem dees of geene doet.

Maer yder mensch van kleyn verstant
 Die bobbelt als in heeten brant
 Soo haest men hem maer eens genaect;
 „ Geringe breynen haest geraect.

De gront-reghels van veel menschen die groot-moedigh vvillen schijnen te zijn, gaen regel-recht aen, niet alleen tegens de rechte groot-moedicheyt, maer oock regel-recht tegens alle de eyghenschappen van een recht Christen; veel meynen groote eere te zijn niet te verdragen, maer alles aen een yder feytelick uyt te vvetten, en in teghendeel soo vvijft de ghesonde Leere klaerlick uyt, datter gheen meerder groot-moedigheyt en is, als ongelijck met gedult te kunnen lijden, en sich in sijn tochten te over-vvinnen. Een Christen en kan geen vaster teycken hebben, van dat hy een kint Gods is, als dat hy met sachtmoedicheyt, en sonder vveder-vvraecke, kan oversetten het ongelijck datmen hem aen-doet; Leert van my dat ick ootmoedich en sachtmoedich ben van herten, (seydt de Heere Christus) en ghy sult ruste vinden aen uwe zielen. Alle kleyn en vvyl ghespuys is vvraeck-gierich; myssen bijten, byen steecken, slangen, oock onverhoets geraect, schieten haer fenijn, kinderen zijn korsel, oude en siecke lieden gemelijck, maer een vvvel-gestelt lichaem, gestijft met een recht-matige ziele, kan lijden en mijden.

Dit soude oock op een anderen sin geduyt kunnen vvorden, als te vveten: dat yemant, van een kleynen ofte middel-matighen staet, met vvynigh sich kan erneren, met kleyne kosten sijn huys gesin onderhouden; vvant anders:

Groot is het Hof/
 Veel moeter of.

Tot een slapen open is wepeliclyc vvers van noode.

Stulto-

Stultorum est cum stercore pugnare.

Het is voorwaer een rechte geck
 Die't lust te vechten met een dreck;
 Want of hy schoon al met geweld
 Zijn vyant plat ter aerden velt,
 Wat wint hy met sijn kloecke daet
 Als dat hy sich wel vuyl begaet?
 En dat een yder met hem spot
 Vermits hy leelick is bedot.

Ghy die van spotters wort geterght,
 Of door een guyt tot spijt geverght,
 Ick bidd', en acht op geen gekijf,
 Van dees, of die, van man, of wijf;
 Mijdt liever, reyne zielen, mijt,
 Lijdt met gedult, ô vrienden lijt,
 Want schoon ghy klappers tegen spreeckt,
 En oock haer losse reden breeckt,
 Noch echter wint ghy niet met al,
 Als enckel leet en ongeval,
 Noch echter wort ghy niet te kuys,
 Maer komt noch des te vuylder thuys;
 Het is dan quaet hoe datjet maeckt,
 Geen dreck en dienter aen-geraeckt;
 » Want noyt vocht ymant met een stront
 » Die sich daer door verbetert vont.

Lat.

Ignis gladio non fodiendus.

Hoc scio pro certo quod si cum
 stercore certo, vinco seu vincor
 semper ego maculor.

Cum pari certare dubium est,
 Cum majore furiosum,
 Cum minore sordidum & in-
 glorium.

Nullus usus patientiæ foret nisi Lat.
 impatientiæ provocatio esset.

Ridiculum est odio nocentis
 perdere innocentiam. Seneca.

Ne deba point avec un grand lan- Franc.
 guard & n'entasse point de bois à son
 feu. Syr. 8. 4.

Couper in anatome hominis Christiani.

En goet man en moet noyt teghens quade menschen strijden met haer enghen
 wapenen/ dat is: schelden met schelden bejeghenen. Aliter enim nihil inter
 provocatum & provocantem interit nisi quod hic prior in maleficio deprehen-
 ditur & iste posterior.

Paratus esse debet homo pius ac justus patienter eorum ferre ac
 sustinere maliciam quos fieri bonos quærit, ut numerus potius
 crescat bonorum quam ut pari malitia se quoque numero addat
 malorum. August. Epist. 5.

Non

Non tace invidia quando gloria crida.

Siet wat een selfaem ding ! hoe gaen des werelts saecken !
 Het licht, het schoonste licht, dat kan eē doncker makē ;
 Want als de gulde Son haer toont op eene zy
 Daer valt van stonden aen een swarte schaduw' by.
 Al waer oyt eere koomt met haer vergulde stralen ,
 Al waer het bly geluck koomt uytten hemel dalen ,
 Daer is van stonden aen, daer is de swarte nijt ,
 Die met een open keel wel luyd' en leelick krijt ,

Die laet schier nimmer af van tegens eer te rasen ;
 En komt haer vuyle gif op haer geduerich blasen ;
 Maer 'tis een nutter dingh wanneer het Godt behaeght,
 Van dees en die benijt als over al beklaeght.

Lat. Virtutis comes invidia.

Rarissimum inter mortales. Lat.

Ital. Non è vertu senza invidia.

Invidiam gloria superare.

Lat. Summa petit livor.

Es ist dem einen hünd leid / das der an Hoogd
 der in die tische gehet.

Non tace invidia quando gloria crida.

Heureuse vie n'est sans envie.

Franc.

Horat.

Invidus alterius rebus macrescit opimis.

Cicer.

Invidentia est ægrotudo ex alterius rebus secundis.

Plant.

Qui invident egent, quibus invidetur rem habent.

Elck weet waer hem de schoen wringt.

Ghy prijft, ô vrient, de nieuwe schoen,
 Die ghy fiet aen mijn voeten doen,
 Ghy fiet het leer is wonder net,
 En aerdigh nae den voet geset;
 Ghy fiet een wonder schoonen naet
 Die geestich om de sole gaet;
 Ghy fiet, in plaetse van een bant,
 Een roos geçiert met diamant;

Ghy

Ghy fiet in als een meester-stuck,
En stelt dit onder mijn geluck.

Maer ghy, die dit van buyten fiet
En voelt het innigh prangen niet,
Van buyten schijnt het moy te zijn,
Maer binnen is een stille pijn,
Een pijn die my geduerigh wringht,
En mijn geheele vreught bedwinght.

Men oordeelt dickmaels eenigh mensch
Als of hy hadt sijn 'sherten wensch,
En daerom wort ons eygen staet
By ons mis-presen of gehaet;
Maer soo men waerheyt spreken mach,
Dit is voorwaer een quade slach;
Want hy, dien ghy geluckich hiet,
Heeft dickmael eenich stil verdriet,
Heeft dickmael, ick en weet niet wat,
Dat ghy van buyten niet en vat;
Maer soo ghy eens ter degen saeght
Hoe dat sijn herte leyt en jaeght,
Hoe dat hy binnen is gestelt,
En wat hem in den boesem quelt,
Ghy soudt misschien u swaerften druck
Verheffen boven sijn geluck.

Gelooftet vry, al draegh' ick schoon
Een prachtich kleet, een goude kroon,
En boven dien een konings staff,
Al dat en weert geen hoof-sweer aff;
Ick ben, eylaes! ick ben gequelt,
En dickmael wonder vreemt gestelt,
Ick voele, jae een swaer verdriet
Schoon dattet yder niet en fiet,
Ick voele dat my binnen wringht,
»Ten is geen gout al watter blinkt.

Franç.	C hacun sent mieux son soluer.	Chacun sent mieux ce que à l'œil luy pend.	Franç.
Lat.	Nescis qua parte me calceus urgeat.	La douleur travaille aussi bien les testes couronnés que celles qui sont nues.	

D. D. Rochus Honard. Thamara.

--- muricis sacri nitor
 Gemmæ rubentis munus augustum sali
 Suffulta cedro tecta, cedrus divite
 Auro revincta, fluctuantem pectoris
 Non fittit æstum. gliffit ex lætis malum
 Et in beatos gravius infurgit dolor.

Pierre Mathien.

La tristesse & l'ennuy se mesle aussi bien parmy les honneurs & grandeurs, qu'aux basses conditions.

Buchananus Jephthe's.

Præclara dictu res, honor, victoria,
 Decus, triumphus, parta bello gloria
 At quæ videntur fronte prima suavia,
 Eadem intuere propius, & intelleges
 Condita fellis acri amaritudine.
 Fortuna nulli sic refulsit prospera
 Adversa ut illam lance non penset pari
 Tristitia secundis, & secunda tristibus
 Vicissitudo acerba fortis temperat.

Horat.

----- neque licitor
 Dimovet mentis miseris tumultus.

Idem.

Post equitem sedet atra cura.

'Tis geneughelick te sien regen als men
in't drooge staet.

Het is een aengename saeck,
En dient veel menschen tot vermaeck,
Te sien hoe wint en hagel slaet
Wanneer men in het drooge staet,
Te sien hoe dat een dicke wolck
Komt neder-storten op het volck,
En het driftich hemels-nat
Maeckt al de paden glibber-glat,

Te sien

Te sien hoe sich een yder mijt,
En efter noch ter eerden glijt.

'Tis lustigh van een stille ree
Te sien een ongetoomde zee,
Te sien haer wonder groot gebaer,
Te sien eens anders groot gevaer,
Te sien hoe dat een machtich schip
Rijft boven aen een hooge klip,
En weder in een korten stont
Wort af-gedreven nae den gront,
En weder met een snelle vlucht
Koomt op-gestegen inde lucht.

Voorwaer het is dan licht geseyt
De lieden hebben geen beleyt,
De schipper, of de man te roer,
Dat is voorwaer een rechte loer;
Wis soo ick stier-man wesen mocht
Ick stierd' het schip in geenen bocht,
Ick stierd' het schip in geenen kolck,
Soo hield' ick 't'schip, en al het volck.

Siet dus soo gaetet over al
Wanneer men komt in ongeval,
Want die gesonde leden heeft,
En van de kortse niet en beeft,
Weet veeltijts wonder goeden raet,
En dnyfent kruyden voor het quaet;
Maer komt hy sellefs int verdriet
Soo staet hy daer wel slecht en fiet,
En kucht dan meer als ymant plach
Die oyt van korts te bedde lach;
„ Want als de noot gaet aen de man
„ Dan fietmen wat de meester kan.

Facile cum valemus ægris consulimus.
Iucunda navigatio juxta terram, ambu-
lacio juxta mare.

De beste stuer-luyden zijn aen landt. Nederl.
Jamais ne peut manquer la consolation au Franc.
mal d'autrui.
H h h 2

Voor

Voor wint en stroom is goet stieren.

Een
schipper
op de
strande,
ofte aen
de zee-
kant
staende,
sprekē-
de met
sijn ge-
lijcke,
wisten-
de op eē
schip,
voor dē
wint af-
komen-
de.

Ey kom, en segh ons, lieve maet
Die hier ontrent den oever staet,
Hoe gaetet dus met onsen Ian?
Hy schijnt nu vry een dapper man,
En 't was maer dees voorlede weeck
Dat hy ellendigh stont en keeck;
Hy quam met onweer voor de Maes,
Daer sat hy doen gelijk een dwaes,
De Neer die dreef hem aen den gront,
Dies stont de broeck hem dapper ront,
Hy badt, hy schreyd', hy riep, hy kreet,
Als een die van geen stieren weet;
En siet! hy quam doe noch te recht
Door by-stant van sijn buer-mans knecht:
Maer nu sit hy en koeckeloert
Als een die bruylofts gasten voert;
Hy schijnt nu meester van den stroom,
En leyt het schip al metten toom,
Hy maect voor al een bly geluyt,
En al de wimpels waeyen uyt;
Ick bidde daerom goede man,
Ey segh ons hier de reden van?

Antwoorde.

Als wint en ty van achter koomt
Dan is de schipper onbeschroomt,
Dan leyt hy spelen sijn gepeys,
Hy singt, hy quinckt, hy drinckt een reys,
Hy is te wonder wel gefint,
O 'tis goet stieren voor den wint,
» Maer als de noot gaet aenden man
» Dan sietmen wie het ambacht kan.

*El corcobado no vee su corcoba, y vee la de su
compañon.*

Ghy fiet in dese prent geschildert naer het leven,
 Hoe datter menigh mensch een ander weet te geven,
 Hoe dat schier yder mensch eens anders feylen fiet,
 En weet (gelijck het blijktt) sijn eygen feylen niet;
 Ghy fiet een bultich mensch een bultenaer begecken,
 Ghy fiet hem sijnen mont in vreemde bochten trecken,
 En fiet de spotter selfs en is niet als een dwergh,
 Hy torst op sijnen rugh een bult gelijck een bergh.

Ey wat is van den mensch ! wy kunnen onderzoeken
 Eens anders huys-bedrijf, eens anders reken-boecken,
 Eens anders gants beleyt tot aen de minste streeck,
 En in ons eygen huys en sien wy niet een steeck;
 Wy weten alle man sijn lesse voor te spellen,
 Wy weten alle man sijn feylen op te tellen;
 Maer niemant keert het oogh ontrent sijn eygen schult,
 En fiet ! op onsen rugh daer hanght de meeste bult.
 Ey vrienden, niet alsoo, laet vreemde lieden blijven,
 En wilt geen schamper jock op ymant anders drijven,
 Maer daelt in u gemoet. Want 'tis een rechte geck
 Die veel een ander straft, en nimmer sijn gebreck.

Hoogd.	D ie tasch auff dem arß wil niemant sehen.	Die dich selber bey der nasen.	Hoogd.
Franç.	<i>Qui d'autrui parler voudra, Regarde soy & il taira.</i>	<i>Ni ay quien sus fultas entienda como las de su vezino.</i>	Ital.
Ital.	<i>Tal biasima altrui, che se stesso condanna.</i>	<i>Il ny à personne qui reconnoisse ses fautes, comme celles de son voisin.</i>	Franç.

Oeeenus. lib. 3. ep. 79.

*Crimina qui cernunt aliorum, nec sua cernunt,
Hi sapiunt alijs, desipiuntque sibi.*

Chrysoft.

*Quod si cupiditate judicandi judex esse velis sedem ego tibi
 oitendam quæ magnum quæstum tibi conferet & nulla animi la-
 be maculabit. Sedeat mens & cogitatio judex in animam atque
 conscientiam tuam, adducas omnia delicta tua in medium. Et
 dicas tecum quare hoc vel illud ausus es ?*

Matth. 7. 3.

*Wat fiet ghy den splinter in uwz broeders oogge ? ende en wert den balck
 in u oogh niet gewaer ?*

Trabem

Hippocrat.

Trabem
Suam stultitiam videt nemo sed alterum decider.

Terent.

Ita comparata est omnium hominum natura, aliena
Melius ut videant & judicent quam sua.

Cicer.

Fit nescio quo pacto, ut magis in alijs cernamus si quid delinquitur quam nobismet ipsis.

Idem.

Est proprium stultitiæ aliorum vitra cernere, oblivisci suorum.

Plutarch.

Nihil turpius est conuitio quod in autorem recidit.

Horat.

Qui me tuberibus proprijs offendet, amicum
Postulet ignoscat vernicis illius æquum.

Le bossu ne voit pas sa bosse; mais bien celle de son compagnon.

Vid. omnino Richter. ax. hist. 276.

Chacun à un fol en sa manche.

Daer is geen mensch soo wel geleert,
 Noch om sijn kunst soo hoogh ge-eert,
 Daer is niet een soo wijfen man,
 Hoe veel hy weet, of wat hy kan,
 Die niet een geckjen by hem voedt,
 Of binnen in sijn mouwe broedt;
 En fiet! dat wilder dickwils uyt
 Oock daer het dickmael niet en sluyt.
 Maer waerom hier toe meer gefeyt?
 Of met veel woorden uyt-gebreyt?
 'Tis met den mensch alsoo gestelt,
 Hoe rijk, hoe wijs, hoe grooten helt,
 Wie datter is of komen sal,
 Een yder heeft sijn eygen mal,
 Een yder heeft een stil gebreck,
 Een yder heeft sijn eygen geck;
 En noch ist al de wijfste man
 Die best sijn geckjen decken kan.

Franc. **N**ul si sage
 Qui par fois ne rage.

Il n'est jammais si grand esprit
 Qui n'ait de follie un petit.

Il n'y a si miserable qui ne porte un Franc.
 flatteur dedans soy mesme.

Chacun necio sua porrada.

Ital.

Seneca.

Nullum ingenium magnum sine mixtura dementiæ.

Krepel

Krepel wil altijd voor dansen.

Lestmael quam ick in een velt
 Daer een yder was gestelt
 Tot een uyt-gelate vreught,
 Nae de wijze van de jeught,
 Longe lieden van het landt
 Songen, sprongen, handt aen handt;
 Yder maeckte groot geschal,
 Yder wasser even mal,

Doch van alle wasser een
 Met een krom, een krepel been,
 Met een plompen stompen voet,
 Die had veren opten hoet,
 Die was voren aen den dans,
 Die was by den rosen-krans,
 Die was om en aen de mey,
 Die was leyder van den rey;
 Watmen peep, of watmen songh,
 Krepel had den eersten sprongh;
 Al is Fop een rap gesel,
 Al doet Heyn sijn dingen wel,
 Al leydt Iorden moye Trijn,
 Krepel wil de voorste zijn:
 Maer al was dit in het velt,
 'Tis oock elders soo gestelt,
 Want oock by de steedtsche lien
 Wort dit menichmael gesien,
 Veel-tijts, watter wort gedaen,
 Krepel maect hem vooren aen;
 Krepel is een dapper man,
 Schoon hy niet, als hincken, kan.
 Iffet niet een selfsaem dingh
 Dat een losse jongelingh,
 Dat een onbedreven gast,
 Die het immers niet en past,
 Veel-tijts eerst sijn oordeel uyt,
 Schoon het dickmael niet en sluyt!
 Eerst van alle dingh gewaeght,
 Al en is hy niet gevraeght!
 Eerst sal brengen aenden dagh,
 Wat hem op de tonge lagh!
 Vraegter ymant hoe dit koomt?
 Wijse lieden zijn beschroomt

Datter yet mocht sijn geseyt
 Dat niet recht en is beleyt,
 Daerom gaense traegh te werck,
 En al met een diep gemerck;
 Maer een geck vol losse waen
 Haest sich, en wil vooren gaen:
 Daerom seytmen noch althans
 „Krepel wil eerst aen den dans.

Franc. **C**'est la plus meschante roüe du chariot qui mene le plus grand bruit.

Het pdel wat bomt meest.

Nederl.

Een penning inden spaer pot maecht meer geraes dan als sy vol is.

Lat. Fatalis imperitiæ pedissequa est impudentia & inanis jactatio.

Qui plus balbutiunt plus lo-
 quantur.

Lat.

At initium sapientiæ imperitiæ suæ agnitio.

L'abbatü vent tousiours luiçter.

Franc.

Nederl. Godt bewaere my van pemandt die maer een boeckhen gelesen heeft.

Op een anderen sin:

Lat. Spes est melior de stulto quam de sapiente in oculis suis.
 Arab. adag.

Quando la cornemusa è piena Ital.
commincia à sonore.

Nederl. Hoe slimmer taruner-man/ hoe meer der spaenders.

De lulle-pyp gheeft eerst gheuyt alse
 vol is.

Nederl.

Bensire.

Stultum quam semi-stultum ferre facilius est.

Steeckt u vinger in geen dwafens
mont.

Hoort noch, ô vriendt, een goede slach,
Die u ten goeden dienen mach:
Wanneer ghy weet in u gemoet
Dat yemant vreemde kueren broet,
Dat yemant losse grillen heeft,
En op geen vasten regel leeft,
Soo stelt u noyt in sijn gebiet;
En leent hem oock u vinger niet,
Of anders sal het grilligh hooft,
Als ghy het alder-minst geloofst,
V soo eens grijpen byder hant,
V soo eens nijpen metten tant,
Dat ghy uyt enckel onverdult
V sotte daedt verfoeyen sult.

Wel aen dan, tot een kort besluyt,
Treckt hier nu desen regel uyt:
Dat nimmermeer met eenigh sot
En dient gejockt, gescherft, gespot,
Dat oock geen wijsheyt dient gepleeght
Met een die niet en over-weeght,
Maer dattet is de beste voet,
Dat yder sich van narren hoet;
„ Want 'tis voorwaer geen wijse geest
„ Die voor geen sotten is bevreesht.

Stulto ne permittas digitum.

Frang. **I**l n'est pas sage qui n'a peur d'un fol.

Ital. Al villan, non dar la bachetta in man.

Nederl. Met gecken en moettmē niet dwasē.

Hoogd. Traw wol, reit das pferd hinweg.
Wen mā dem nar ein finger bent,
so wil er die faust gar haben.

Lat. Fide, sed cui vide.

Nemini fidas nisi cū quo modium falis absumpseris.

Ital. Da chi mi fido mi guardi Dio,
Da chē nō mi fido, mi guardero io.

Chi troppo fida,
Spesso grida.

Chi tosto crede, tardi si pente.

Hoogd. Sihe fur dich,
Trew ist mislich.

Ital. Gouvernar matteza, volseno.

Nederl. Wylhe sottheyt wel bestieren
Zijt dan heus in u manieren.

De gans blaest wel, maer en bijt niet.

Eerst als ick desen gans geweldigh hoorde rasen,
 En ick en weet niet wat uyt hare kaken blasen,
 Doen was ick vry ontset, en stont gelijk bevreesst,
 Ick meynde voor gewis het was een grousaem beest:
 Ick meynd' een grooten beyr, of leeuw te sullen vinden,
 Of wel een fellen draeck, die menschen kan verslinden,
 Ick kreegh in mijn gemoet, vermits het snar geluyt,
 Een selsaem nae-gepeys, een wonder vreemt besluyt:
 Maer

Maer nu ick omme-kijck, en wil mijn spieffe vellen
 Om ons met volle kracht ter weer te mogen stellen,
 So spreek ick tot my selfs; Wat ben ick voor een geck!
 Dit beest heeft anders niet als slechts een platten beck;
 Geen tanden in den muyl, geen klauwen aen de voeten,
 Geen kromme nagels selfs, om in het slick te wroeten,
 'Tis al maer enckel wint, schoon dattet vinnich siet;
 „Gefellen, weest gerust, de blasers bijten niet.

Nederl. **W**ijst gapen en bijt niet/
 Deel blasen en smijt niet.

Sp en bijten niet al/die haer tanden la-
 ten sien.

Op sijn spaens/ hzaef aen komen/
 maer soetjens vertrecken.

Hy wilse sieden en braden/ en alster op
 aen komt soo bijt hy als een gans.

Franç. **Chat mioleur, ne fut onques bon chas-**
seur, non plus qu'homme sage caquet-
teur.

Spacns. **A mucha parola, obra poco.**

Ital. **Can che baja, non vuol nocer.**

Hoogd. **Diner die viel gapen / legen wenig eyer.**

Ital. **Dore è manco cor, quivi è più**
lingua.

Franç. **De grands vanteurs,**
Petits faiseurs,

Wenn die wort leute schlügen / so wer Hoogd.
 er ein dapper mann.

Vasa inania plurimum tinniunt. Lat.

Dreppers bechten niet.

Nederl.

Leelick sien bijt niet.

Het drepgghen is der ghedrepgden ge-
 weer.

Bloode honden bassen veel.

Een gedrepgt man leeft seve jaer.

Die van drepgghen sterfe salmen met
 vresten belupen.

Schurfoe schapen bleeten meest.

Die kisse die sehr wullen / geben wenig Hoogd.
 milch.

Hunde die sehr bellen / beissen niche.

Stilse

Hoogd. Seille wasser sind gerre tieff.

Franç. *A drap meschant
Belle monstre devant.*

Lat. *Iam senectus mundi est quæ est
garrula.*

*Magis metuendi taciturni & le-
nes, quam feroces & clamatores.*

Nederl. *De luypende hantten halen tbleys upt-
ten pot.*

Franç. *La langue longue, signe de main
courte.*

Lat. *Minarum strepitus
Asinorum crepitus.*

Validior vox operis, quam oris.

Nederl. *Hoe meerder liefde / hoe minder
spræck.*

Lat. *Parturient montes nascetur ri-
diculus mus.*

*Quid dignum tanto dabit hic Lat.
promissor hiatu ?*

Veel blaggen luttel boters. Nederl.

*Hoogh gheheben / maer int leste een
bjoeck vol wints.*

*La più guasta rota del carro fa Ital.
sempre major strepito.*

*Dove è manco cuor, quivi è più
lingua.*

Absai rumor, è poca lana.

Grosse wort und nichts dar hinder. Hoogd.

Lingua quam manu promptior Lat.

Le parole non bastano. Ital.

De holle koxen-hairen hangen laegst. Nederl.

Tacit.

*Ignavissimus quisque & in periculo minimum ausurus nimijs ver-
bis linguæ feroces.*

Idem.

Vt quisque ignavus animo, proeax ore.

Canis

Curt.

Canis timidus vehementius latrat quam mordet.

Ovid.

Quid verbis opus est : spectemur agendo.

Richt. Axiom. æcon. 221.

Multa verba , modica fides.

Parturiunt montes.

Men houdt dat eens de Faem, al over lange jaren,
 Quam roepen door het landt, de rotsen fullen baren,
 De rotsen zijn bevrucht, haer tijdt die is vervult,
 En daerom is het lijf hun wonder hoogh gebult.
 Stracx quam daer op het volck met hoopen aen-gedrongē,
 En met een nieuſgier oogh te wachten op het jongen,
 De velden zijn bedeckt, de dijcken vol getaft,
 De boomen over al gebogen van den laſt;
 De grootſte van het landt die komen aen-gereden,
 En al die minder zijn die komen aen-getreden;
 Daer roeptmen over-hoop, al watmen roepen mach:
 Wat ſal hier voor een ſpooock gaen komē aen den dach?
 Wat ſalder voor een dier ſich heden openbaren,
 Dat inde moeder lach ſoo menigh hondert jaren!
 Hoe ſal het weſen zijn van ſoo een grouſaem beeft,
 Waer voor dat al het landt en al de werelt vreeſt!
 Hoe ſal het monſter ſien! hoe biſter ſal het krijten!
 Hoe ſal de felle rots in groote ſtucken ſplijten!
 Voorwaer indien het jonck de moeder is gelijk,
 Soo wilt noch heden zijn gelijk een hoogen dijck.

K k k

Dus

Dus blijft het nieusgier volck, in over-groot verlangen,
 Ontrent den hoogen bergh met al de sinnen hangen,
 Veel fieter even-staegh yet wonders in den geest,
 d'Een hoopt 'ken weet niet wat, en d'ander is bevreesst;
 Ten lesten, soo het scheen, soo gingh den berrigh open,
 En fiet! daer koomt een dier ter zijden uyt-gekropen,
 Een dier, een wonder dier; maer raedt hoe dat het hiet?
 Een muys, een kleynne muys, en anders isser niet.
 Stracx rijster groot gelach uyt soo veel duysent monden,
 Die in dit vreemt gesicht sich al bedrogen vonden;
 Doch verr' het meeste deel is uytter-maten gram,
 Om dat het om een muys soo verr' geloopten quam.
 Maer dat het slimste was, die 'thuys gebleven waren
 Die vraegden spots-gewijs, hoe dat de iongen varen,
 De jongen van den bergh, en wie de vrucht ontfingh,
 En wie de klopper-doeck quam binden aen den ringh.
 Siet dus verdween de Faem, die met een schielick blasen
 Te samen hadd' gebracht een hoop van losse dwasen,
 Haer stem, haer groot geraes, al schreeudet wonder luyt,
 Dat komt al op een muys, en op een gecx-maer uyt.
 Het is van oudts gelooft, dat van uyt-mondigh roemen,
 Hoe luyde datmen roept, niet veel en plagh te koemen;
 Ghy, weest hier wijser in, en houdt my defen voet,
 »Let niet wat yemant seyt, maer wat een yder doet.

Hy moet veel brijs hebben, die elck den
mont sal stoppen.

De
man die
den pap
biedt
spreekt

Wat heb ick menigh vyer gestooct!
 Wat heb ick dickmael pap gekooct!
 Wat heb ick menigh mont gestopt,
 Iae tot de tanden vol gepropt!
 En noch soo isset even-veel,
 Schier yder heeft een open keel,
 Schier yder houdt een hollen mont,
 Dat is een diepte sonder gront;

K k k 2

Want

Want t'wijl ick hier den lepel bie,
 Soo ist dat ick daer yemant sie,
 Die gaept van niens'ken weet niet hoe,
 En splijt tot aen sijn oiren toe;
 En stracx al weder metter daet
 Soo vind' ick noch een nieuwen vraet,
 Die vint sich eeuwigh neven my,
 En schoon hy krijgt geduerigh bry,
 Noch grolt hy efter tusschen bey
 Gelijk een kater inde mey;
 Gewis ick bender qualick aen,
 Want fiet! 'ken hebbe noyt gedaen;
 En schoon mijn pot hielt soo veel brijs,
 Van blommen meel, of enckel rijs,
 Gelijk een vat daer in men brout,
 Dat somtijts dertich tonnen hout,
 Noch efter bleef ick in't verdriet,
 Want al mijn pap en bater niet.

Wat raedt dan voor soo diepen kolck?
 Wat raedt voor soo veel gapent volck?
 Ghy swijght, ô vrient, en fiet op my!
 Wel hoort dan wat mijn oordeel zy:

Ick wil mijn heert, mijn hert, mijn huys,
 Gaen maecken net, en houden kuys,
 En schaffen dan gelijk het dient,
 En voor een gast, en voor een vrient,
 En voor een yder billick man,
 Nae dat mijn keucken lijden kan;
 Ick wil niet morssen soo ick plach,
 Maer koken inden hellen dach,
 Soo doende stel ick my gerust,
 En laetse schreeuwen die het lust.

Nederl.	Wie kan't geboegen Nae elc' genoegeen.	Die een quaet gheruchte heeft is half gehangen.	Nederl.
Lat.	Ne Iupiter quidem omnibus placet.	Der muſ viel mel haben der al maſter wil verkleiben.	Hoogd.
Nederl.	Hy en kan't yder niet paſſen / Sels die het hozen doet waſſen.	'Tis quaet alle krom-houten rechtten.	Nederl.
	Het is boozwaer een kunnſtrigh man Die t' elck te paſſe maken kan.	Men kan't qualijck al beſorgen.	
Lat.	Ne cures nimium lector quid quiſque loquatur.	Doorz alle gaten iſt quaet garen hangē.	
	Hic bene nam de te, dicet & ille malè.	Men behoeft wel pap niet volle potten Om mont te ſtoppen aen alle ſotien.	
Frans.	Impossible eſt de complaire à tous.	Men kan alle dingh doot ſwijgen/ niet doot hijden.	
Lat.	Neque Iuppiter omnibus idem.	Hy moet wijt gapen die regen den obē gapen ſal.	

Quand aurons nous trouvé le moyen de contenter tout le monde & plaire aux bons & mauvais tout ensemble? juſtifions nous à Dieu & à nous meſmes, & noſtre conſcience eſtant nette & incontaminée rien ne nous pourra offeuder. Du Vair. Sainte Philoſ.

Buchanan. Jephthè.

O foeminarum ſorte vulgus aſperâ
Productum in auras, quas, licet culpâ vacent,
Rumor malignus dente rodit invido
Pro facto habetur quidquid ira finxerit
Servi loquacis, quod maritus ſuſpicax
Commentus ipſe eſt, malevola aut vicinia.
Quid ſuſpiceretur genitor in mea manu
Non eſt, remedium id arbitror tutiſſimum
Intaminata conſcientia frui.

Plutarch. in ſolone.

Ἐργμασιν ἐν μεγάλοις πᾶσιν αἰδέειν χαλεπὸν.

.i.

Omnibus, in magnis difficile ut placeas.

Die aende wegh timmert heeft veel
berichts.

Als yemant timmert aende straet
Daer yder koomt, daer yder gaet,
Daer al de werelt mal en vroet
Mach sien al wat de metser doet,
Die staet dan uyt aen alle kant
Het oordeel van het gantsche lant;
Hier koomter een vol enckel nijt,
En seyt, de keucken is te wijt;
» En keuckens slechts maer voor den noot
» Die maken kleyne salen groot.

Een ander fiet den gevel aen,
En seyt; 'tis schoone voort gedaen,
Dit huys is net en bijster hoogh,
Dan 'tis alleen maer voor het oogh;
Een derde neemt een diep gemerck,
En gaende door het gantsche werck,
Seyt dattet niet in huys en sluyt
Om datter is een achter-uyt;
Want zijn de boden niet te pluys,
Een achter-deur verraet het huys;
Een vierde straft een enge gangh,
Of seyt, de kamer is te langh;
Een ander acht de kelder niet
Om datse nae het zuyden fiet;
Int kort', een yder vinter wat
Waer by dat hy den meester vat.

Waer is doch oyt een steen geleyt
Daer tegen niet en is gefeyt?

Maer dit en gelt niet hier alleen,
Die sucht is over-al gemeen;

Al wat voor yder wort gedaen
Dat heeft al vry wat uyt te staen :

Siet ! alffer yemant boecken schrijft ,
De leser lacht , de leser kijft ,
De leser prijft , de leser spot ,
En beyde dickmael sonder slot ;
De leser juyght , de leser geckt ,
En al nae dat hy is gebeckt ,
En die het veel-tijts minst beseft
Dien isfet die het hardtste trefte.

Nu tegens dit gemeensaem quaet
En weet ick anders geenen raet ,
Als datmen uyt een vroom gemoet
In alle dingh sijn beste doet ,
En laten mans en vrouwen dan
Al seggen wat men seggen kan :
Daer was doch noyt soo vromen ziel
Die niet in spotters handen viel.

Nederl. **H**y behoeft wel een goede voor-
spraeck / die voor alle-mans vier-
sthaer betrocken wort.

*Le chemin
Est un mauvais voisin.*

Franç.

Franç. *Qui sert au commun nul ne le paye
Et s'il desaut chacun abbaye.*

*Wer bey dem weg bauet / der hat viel Hoogd.
meyster.*

Mesig. cap. 9.

*Qui edifie en publique place
Fait maison trop haute ou trop basse.*

Nul

Nul cheval si bien ferré qui ne glisse.

Dit was een moedigh peert, en heden noch beslagen,
 Het ging wel deftich aen, oock somtijts gâtsche dagé,
 Het gingh een staegen tret van dat ick neder sat,
 Oock was de wegh bequaem, en geensins glibber-glat;
 Noch reed' ick met bescheyt, en geensins om te mallen,
 En fiet dien onverlet, het peert dat is gevallen;
 Daer ligh ick nu, eylaes! daer ligh ick moedigh quant,
 Gedommelt in het stoff, gellingert in het sant.

VVel

Wel nu, dat heeftet wegh; noch moet ick efter rijfen,
 En uyt het ongeluck mijn dwaesheyt onderwijfen;
 Ghy, segh eens, mijn vernuft, wat ick uyt desen val
 Voor my, en mijns gelijk, ten nutte brengen sal?
 Ey wat is ons verstant! Wy gaen op losse beenen,
 En dan oock alder-meest als wy het seecker meenen;
 Men vint, nae mijn begriip, niet een soo vasten man
 Die niet een lossen pas by wijlen doen en kan.
 Al is de ruyter gaeu, noch sal hy somtijts glippen;
 Al is de visscher sneech, hem kan een ael ontslippen;
 Wat dienter veel geseyt? de beste van den hoop
 Heeft dickmael (eer hy't meynt) de sinnen op dé loop.

Franç.	I l n'y a si bon chartier qui parfois ne verse.	Niemand soo wijs / of hy kan falen. Nederl. 't Schebeurt wel dat een goet zee man over-boort valt.
Lat.	Nemo sapit omnibus horis.	Les plus sages faillent souvent en beau chemin. Franç.
Franç.	A bon pescheur escappe anguille.	Il est bon maistre qui jammais ne faille.
Nederl.	Het mist een meester wel.	't Is een goet konstenaer diet altijt wel geraccht. Nederl.
	Geen so loosen exter / of haer nest wort wel eens gerooft.	Es verree sich auch wol ein pferd mit vier füssen. Hoogd.
	Geen soo sneegen him / of sy leyt wel een ey verlozen inde netelen.	--- Quandoque bonus dormitat Homerus. Lat.
	Een goet visscher ontglipt wel een ael.	E cade un cavallo da quattro gambe Ital.
Ital.	Non è si sperto aratore che alcuna volta non faccia un solco torto.	Un cheval à quatre pieds chet bien lument ferré glisse bien. Franç.
Franç.	Il n'est si sage qui parfois ne rage.	Il n'est si seur qui ne glisse.
	Toutes heures Ne sont pas meures.	Il n'est si bon marinier qui ne perille A grand pescheur escappe anguille.
Nederl.	Een vier-boetigh peert suembelt wel.	L i l Elck
	Een beslagen merrie strupfischel wel.	
	Een goet schutter mist wel.	

Elck vogelke singt soo't gebeckt is.

N. Van der Meer

Wil. Hendric 162

De vogels singen in het velt
 Naer dat haer becken zijn gestelt,
 Dat is van over langh geseyt,
 En vry niet sonder goet bescheyt,
 Want soo ghy wandelt door het wout
 En daer u sinnen besigh hout,
 Ghy sult bevinden metter daet
 Als dat de spreucke seker gaet.

Meest

Meest al dat kromme becken heeft
Bevintmen dat van rooven leeft,
En mits het daer alleen op fiet
Soo past het op het singen niet;
Vint ghy een vogel plat gebeckt,
Weet dat hy naer het water treckt,
En mits hy inden modder wroet
Soo is sijn stemme nimmer soet;
Een lange beck die heeft een schijn
Een harders fleuyt te mogen zijn,
Maer daer en koomt niet anders uyt
Als ick en weet niet wat geluyt,
Ick segge daerom voor het lest
De kleyne becken singen best.

„ Godt geeft de kleynen nu en dan
„ Dat noyt en had de grootste man.

Befiet den soeten nachtegael,
Befiet de vogels al-te-mael,
„ Hoe grooter beck, hoe quader klangh,
„ Hoe kleynder dier, hoe soeter sangh.

'Tis anders met den mensch gestelt
Als met de vogels van het velt;
De menschen hebben eenen mont,
Maer die en heeft niet eenen gront:
Want spreekter een uyt sachten geest,
Een ander brult gelijk een beest;
Dus al wat onder ons geschiet
En koomt ons van de monden niet,
De mont is maer een buyten-lit,
'Tis 'therte daer de roerder sit;
De mont die bidt, de mont die schelt,
Al naer het binnen is gestelt.

Dus ghy die vuyle dingen spreeket,
 Of vinnigh met u tonge steeckt,
 Houdt vast dat ghy in u gemoet
 Een vuyl, een grousaem monster voert.
 » Het oor dat wijst den esel uyt,
 » Den oliphant sijn lange snuyt,
 » Het water kentmen aen den gront,
 » De menschen aen haer eygen mont.

Hoogd.	D en vogel kent man bey seinem gesang / Den hasen an seinem klang / Den esel bey den ohren / Den narren bey wort und zorn.	<i>Chi ha fiel in bocca, non può spu- tar miele.</i>	Ital.
Franç.	<i>Personne ne peut cacher son humeur si l'on prend garde à ses discours.</i>	<i>Temisch den agasi bilemur. .i.</i>	Turcks.
Spaens.	Ni ay quien encubra su humor si se mira en su lenguaje. Ni se conoce el que es necio siendo sufrido y callado.	<i>Men kent den boom aen sijn vyechten.</i>	Nederl.
Franç.	<i>L'on ne scauroit reconnoistre si un homme est sot, quand il est parient & parle peu.</i>	<i>Jet sehe an dem nest wol / was vogels darin wohnet.</i>	Hoogd.
Lat.	<i>Alia voce psittacus, alia cotur- nix loquitur.</i>	<i>Man sibe an den federn wol / was vo- gels er ist.</i>	
Nederl.	Het vat geeft uyt dat het in heeft.	<i>Die red verrath das hertz.</i>	
Lat.	<i>Ex abundantia cordis os loqui- tur.</i>	<i>Au chant cognoit on l'oiseau, Et au parler le bon cerveau.</i>	Franç.
Franç.	<i>Chacun oiseau gasouille comme il est enbecqué.</i>	<i>Cada cuba huele al vino que tiene.</i>	Spaens.
		<i>Chaque tonneau sent son vin.</i>	Franç.
		<i>Hy en kan geen honigh snotmen / die niet als galle in den mont heeft.</i>	Nederl.

Lat.	E cantu dignoscitur avis.	Was der man fan / Zeiget sijn red an.	Hoogd.
Ital.	Ogni uccel canta il suo verso.	Man hört an den worten wol / was kauffmanschaff er treibt.	
Lat.	Sermo animi index.	Onrepre voghels kraepen seldom goet weder.	Nederl.
	Qualis vir, talis oratio.		
Ital.	La botta getta del vino che ella ha: si tu voi conoscere uno, fallo parlare: quatro cose fanno nota la persona, il parlare, il mangiare, il bere & l'habito.	Een hoerchoeck roept sijn eeghen naem uyt. De hoerchoeck en de sijn / En singen niet op eene wijs.	
	Al suono si cognosce la saldetza del vasa.	Es. c. 32. 6. Nabal nabala idaber. .i. Stultus stulta loquitur.	Turcks. Lat.

Syrach. 37. 8.

Nen de reden kentmen den man.

Terent.

Mihi quale ingenium haberes, fuit indicio oratio.

Als yder seyt ick ben een vercken, soo
moet ick in't kot.

De man
diemen
int kot
wil ste-
ken
spreekt

Siet doch eens wat vreemde grillen !
Siet eens wat een selfsaem stuck !
Schoon ick yder meyn te stillen ,
Noch soo blijf ick inden druck ;
Of ick drage menschen leden ,
En voor al een rappen geest ,
Of ick toone goede zeden ,
Yder houdt my voor een beest :

Yder koomt geduerich seggen,
 Yder roept, ick ben een swijn,
 En al kan ick't weder-leggen,
 'tMoet noch al gelogen zijn.
 Sooder yemant komt te vragen
 Wat my let, en watter schort,
 Siet! ick wil het hem gewagen,
 Want men doet my veel te kort:
 Siet! ick heb de werelt tegen,
 En ben yder tot een spot,
 Niemant is tot my genegen,
 Daerom moet ick in het kot;
 Hier en baet geen tegen-spreken,
 Yder houdt sijn eerste waen,
 Yder houdt sijn oude streken,
 Wat ick doe ick moeder aen.
 Wat is dat my kan genesen?
 Hier en baet geen wijs beleydt,
 Yder is en moetet wesen
 Dat de werelt van hem seyt.

Spaens. **A** hora mala nasce quien
 mala fama cobra.

Franc. *A la male heure naist qui mauuaise
 renommée acquiert.*

Spaens. Quando todos te dixeren que
 eres asno, rebuzna.

Franc. *Si tous te disent que tu es asne, brais.*

Spaens. Que quiera que digan las gētes
 A ti mismo para mientes.

Franc. *Quoy que disent les gens
 A toy mesme garde prens.*

Lat. Non est remedium aduersus Sy-
 cophantæ morsum.

*Chi è reo è buono è tenuto,
 'Può fare il male è non è creduto.*

Ital.

Laet byp al de werelt rasen /
 Ghyp/ doet maer een yder recht /
 Die meest kirsten zijn de dwasen /
 Best eenvoudich ende slecht.

Nederl.

Wie kan eē hont sijn blaffen verbiedē ?

Distelen en doornen stelen seer /
 Maer quade tongen noch veel meer.

Die quaet spreekit eer hy quaet siet /
 Al sweegh hy sit / hy verbeurde niet.

Weel honden over-bassen eenen.

*Il à beau dormir tard, qui à le bruit
 de se lever matin.*

Franc.

Een ſchip op een ſant een baken in zee.

Te louver, man te roer, te loever, lieve maet,
 Kijck hoe het met het ſchip vā onſe buerman ſtaet;
 Het ſit daer op een ſant gegeeſelt vande ſtroomen,
 En daer en is geen hulp, hoe ſeer de gaſten boomen,
 Dus ſooder nu een wint koomt dringen nae den wal,
 'Tis ſeker dat de kiel in ſtucken berſten ſal.
 Ghy, ſiet dan neerſtich toe, en let op uwe ſaecten,
 Een ſchip, op't droogh gezeylt, dat is een ſecker baken,
 En

En 'tis, nae mijn begriip, geen onvoorsichtich man
 Die op eens anders feyl de sijne toomen kan.
 Veel menschen, lieve vrient, ontgingen harde slagen,
 Indien sy met verstant op d'een en d'ander sagen;
 Men segge watmen wil, exempels hebben kracht
 Wanneermen met bescheyt op hare gronden acht.
 Daer is geen beter school de kinders aen te wijsen,
 Daer is geen sachter tucht de mannen aen te prijsen,
 Als datmen staegh bedenckt en vlijtich gade slaet
 Wat dat een ander doet, en watter uyt ontstaet.

Op spiegelt hem sacht die hem aen een ander spiegelt.

Ex vitio alterius sapiens emendat suum.

Cato.

*Multorum disce exemplo quæ facta sequaris,
 Quæ fugias, nobis vita est aliena magistra.*

Horat.

*Olim quod vulpes ægroto cauta leoni
 Respondit, referens, quia me vestigia terrent,
 Omnia te adversum spectantia, nulla retrorsum.*

Als u buyr-mans huys brant, ist tijt uyt
 te sien.

Daer is yder aen gelegen
 Hoe het sijnen buer-man gaet,
 Want sijn daer verkeerde wegen,
 Stracx verspreyt sich oock het quaet.
 Goede bueren zijn te wenschen
 Dat is vry een groot gemack;

M m m

Maer

Maer die woont by snoode menschen
 Draegt voorwaer een lastigh pack.
 Let dan vriendt op u gebueren,
 Let wat dees of geene maect,
 Want ghy sultet wis besueren
 Soo sijn huys in brant geraeckt.

Lat.	T unc tua res agitur paries cum proximus ardet.	<i>Chi tocca la pece, s'imbratta le mani.</i>	Ital.
Ital.	<i>Chi ha mal-vicin Ha mal matre.</i>	<i>Chi dorme co' cani, si lieva con le pulci.</i>	
		<i>Chi va al mulin, s'infarina.</i>	
Lat.	Ne malè vicini pecoris conta- gia lædant. Hinc benè commēdavit philo- sophus domum à bonis vicinis.	<i>Dimmi, con chi tu vai Et sapro quel che tu fai.</i>	
		<i>Mieux vaut estre seul que mal ac- compagné.</i>	Franc.
Engels.	<i>When they neighbours house dochburne/ be careful of thine owne.</i>	<i>Brebis rogneuses font les autres ti- gneuses.</i>	
Ital.	<i>Chi pratica co'l lupo, impara à urlare.</i>	<i>Quando egli arde in vicinanza, porta l'acqua à casa tua.</i>	Ital.

Alb. Gentilis tract. de Iure belli Iustam causam belli suscipiendi contra Hispanum dixit habuisse Elisabetham Anglorum reginam anno 1588. Hispano nimirum ambitione sua rapto, Europæ Monarchiam affectante & Belgas identidem bello impetente.

Age age, inquit, principum fortissima, nam obsistis iustissime quando & vicina tibi regio est, quæ bello ardet, adeoque fumum ardentis illic ignis in regnis tuis prospicere, & sentire potes, & fumo flammam proximam non ignoras, tuamque agi rem dum proximus paries ardet; nec, si quis ignis ædes cœpit proximas, defensu haud facile esse quin & proximæ comburantur. Vicini iuvandi sunt, quia hæc nostrum ipsorum defensio, &c.

Met een benepen kat is quaet te vechten.

Mijn wijf heeft menighmael van dese kat geklaegt
 Vermits sy evenstaeg haer wonder qualick draegt;
 Sy is te lijdigh slim om alle dingh te snoepen,
 Sy neemt al datse wil, en laet de meysens roepen,
 Sy raect ontrent den heert, al is de keucken toe,
 Sy krijgt 'tvleys uyten pot, en niemant weter hoe;

En nae te zijn voldaan in al haer grage lusten ,
 Soo sluyptse soetjens wegh, en gaet dan liggen rusten ,
 Niet in den turrif-hoeck, maer op het beste bedt ,
 Dat leyt dan even soo gelijck een vuyle slet.
 Om dit en ander quaer, soo is het woort gesproken ,
 Dat haer oock heden selfs de kop moet zijn gebroken ;
 Maer als ick nu het beeft in dit vertreck besluyt ,
 Soo puylen meer als oyt haer quade parten uyt :
 Sy brult gelijck een leeuw, in plaetse van te maeuwen ,
 Sy vier-ooght als een wolf, en toont haer felle klauwen ,
 Sy schuym-beckt als een stier, en laet haer tanden sien ,
 Getroost, gelijck het blijckt, my d'oorlogh aen te bien ;
 Soo haest ick haer genaeck sy schijnt te sullen rasen ,
 Sy geeft haer in de lucht tot boven aen de glafen ,
 Nu wijcktsse voor een tijdt, dan koomtsse weder aen ,
 Noch glas, noch porceleyn en kander blijven staen ;
 Indiensse met geweld in engte wort gedrongen ,
 Soo koomtsse wonder fel my in het licht gesprongen ,
 En of ick aen het beeft den blooten degen toon ,
 Sy vliegter tegen aen, en achtet niet een boon.
 Sy bleeff my recht te voort, sy bleeff my aen de wangen ,
 Sy bleeff my in den baert met hare klauwen hangen ,
 Dies ben ick vuyl, begaet, bekrabbelt over al ,
 En stae vast in beraet hoe ick het maken sal :
 Mijns oordeels isst best de kat te laten loopen ,
 Want sy wil al te dier haer snoode vacht verkopen ;
 Wel kome wieder wil, voor my ick scheyer uyt ,
 » De noodt, ô lieve vriendt, de noodt is bitter kruyt.

Lat.

Acerrima virtus est quam
 ultima necessitas excutit.

Al enemigo la puente de plata.

Spaens.

Gravissimi morsus sunt irritatae
 necessitatis.

Al ennemy un pont d'argent.

Franç.

Cum

Cum desperato hoste non pugnandum.

De beten van sterbende gebiertten sijn doodelick. Nederl.

Vna salus victis nullam sperare salutem.

Hosti pontem aureum faciendum. Lat.

Il bisogno fa far di grand cose.

Besoign fait vieille trotter. Franç.

Senec.

Nullus perniciosior hostis quam quæ audacem angustia faciunt.

Idem.

Longè violentius ex necessitate, quam ex virtute pugnatur.

Lips.

Ostendunt esse sibi adhuc vires, si deliberant, ambiguas, si desperaverint, acres.

Curt. 5.

Ignaviam quoque necessitas acuit, & sepe desperatio spei causa est.

Tacit. 3. Hist.

Multi desperatione in audaciam accinguntur.

Curtius.

Efficacior omni arte imminens necessitas.

Flor. 11. c. 15.

Quam maximè mortiferi morsus esse solent morientium bestiarum.

Sil. 1.

Et fractis rebus violentior ultima virtus.

Curt.

Fortuna belli artem victos quoque docet.

1. Reg. 20. 11.

Die het harnas aentrecht en sal hem niet beroemen / gheleijck een die het harnas af lept.

Ligurinus.

Vrgent quippe metus faciuntque pericula fortes.

Neede maket the old wijsē trot.

Het beelt diende te wvesen een oudt wviff die voor loopt,
verschrickt van een beyr, of ander wvilt dier, dat (van
sijn banden los zijnde gevonden) haer nae loopt.

Siet wat de noodt ons leert: Sy die met kromme leden
Quam traegh gelijk een fleck allenxkens aengetreden;
Die loopt nu sonder stock, die maect nu grootē spoet,
Iae trippelt op het velt gelijk een kievit doet.
Noodt is een harde school; sy kan de menschen leeren
Haer aengeboren aert, haer swackheyt over-heeren;
Noodt is een bitter kruyt, dat dickmael heeft gewracht
Dat niemant heeft gedaen, dat niemant heeft gedacht.

Hoogd.	Wann ein das wasser ins maul geht so wirdt er wohl lernen schwim̄nē.	Die noth machet auch ein alt weib traben. Hoogd.
Spaens.	No ay mejor maestra que ne- cessida y pobreza. .i.	Ανάγκη ἔδει τοῖς μάχονταῖς .i. Griecx.
Franc.	Il n'y a meilleure maistr̄esse que la nécessité & pauvreté.	Necessitati ne quidem Dij ressi- Lat. stunt.
Lat.	Paupertas excitat artes Durum telura necessitas.	Il bisogno fa fare di grand cose. Ital.
Hoogd.	Mus̄ ist ein bitter kraut.	Wer arm̄t nicht/ so wer kein kunst. Hoogd. Naeu onder-soecken komt van arme Nederl. luden.

Plaut.

Hominem experiri multa paupertas jubet.

Curt.

Efficacior omni arte imminens necessitas.

Aristoph.

Πενία γδ ἔστιν ἡ τῶν τρόπων διδάσκαλος.

On ne sçauroit faire boire un asne, s'il n'a soif.

De man
besich
ontrent
den esel
spreekt

Ick hebbe veel gesleuyt, ick hebbe veel gesproocken,
 Ick hebbe my den kop nu langen tijt gebroocken,
 Ick hebbe boven dat uyt fellen moet getiert,
 En dit onwilligh beest in geenen deel geviert;
 Ick hebbe naderhant het grilligh dier geslagen
 Mits ick sijn steegen aert niet langer konde dragen,
 Ick hebbet menighmael getogen metten toom,
 En met geheeler kracht gebogen nae den stroom:

Maer

Maer of mijn galle rees , sy mochte weder sincken ,
 Al wat ick oyt begon , ten heeft niet willen drincken ;
 Dus ben ick gants ontstelt , en gae nu weder aen ,
 En sal my aen het beest (nae dat my dunckt) ontgaen .
 Maer heb ick oock gelijk soo bijster uyt te varen ?
 Ick bidde , mijn vernuft , ey laet ons wat bedaren ,
 Ey laet ons sonder gal , en met een stillen geest
 Eens wegen , soo het dient , de saecke van het beest ;
 Waerom doch sal de spijt in mijnen geest ontvoncken ?
 Het beest dat is gelaest , en heeft alreets gedroncken ,
 Dies heeftet geenen wil (hoe vinnigh dat ick stoot)
 Te drincken sonder dorst , te drincken sonder noot :
 Is hier nu stofs genoegh om soo verstoort te wesen ?
 Met oorlof , nae my dunckt , 'ken hebbet noyt gelesen ,
 Maer soo dit lastbaer dier , als eertijts , spreken kond'
 Ghy wiert eē beest verklaert , oock door eē esels mondt .
 Doch laet ons even hier eens tot de menschen keeren ,
 En van den esel selfs bequame zeden leeren ,
 Ghy fiet hoe dat het beest door geenderley bedwanck
 Wil raecken aen het nat , of komen totten dranck ;
 De reden is bekend , het beest dat heeft gedroncken ,
 Maer ghy neemt dickmaels in al watter is geschoncken ,
 Om ick en weet niet wien . O 'tfy hem die u dwingt ,
 En 'tfy u boven al die sonder reden drinckt ;
 V dorst die is gelaest , u maegh is over-laden ,
 En laet ghy niet-te-min u noch tot drincken raden ?
 Hoe ! zijt ghy meerder slaef , of van een minder geest
 Als dit onaerdigh dier , een grof , een lompich beest ?
 Hoe ! soudet aen het volck niet wonder selfsaem schijnen
 Soo yemant in een goot gingh storten goede wijnen ?
 Maer segh wat is een mensch die veel te drinckē plach ?
 Is niet sijn buyck een goot indien men 'tseggen mach ?

Waerom dan goeden dranck gegoten in riolen?
 Wel ghy die fullicks doet gaet by den Efel scholen;
 Voor my ick spreecke ront, en uyt een vrye borst
 'Tis meer als efels werck te drincken sonder dorst.

Ital.	C olombo pasciato ciriegia amara allo's vogliato è amaro il mele.	Wie kust sonder lust / En drijucht sonder dorst / En eet sonder honger / Die sterft te jonger.	Nederl.
Spaens.	Al gusto dañado lo dulce le es amargo.	Iamais homme sage on vit Beurueur du vin sans appetit.	Franç.
Franç.	Il n'est manger, qu'a bonne faim. A costons sauls cerises ameres.	Wen wein eingehet da gehet witz auß.	Hoogd.
Nederl.	Dronckenshap is soude / schade / en schaude.	V'in dentro, senno fuori.	Ital.

Cicero.

Iucunditas victus est in desiderio non in satietate.

Idem.

Tantum cibi & potionis adhibendum est, ut reficiantur vires, non ut opprimantur.

Plant.

Nihil similius infano quam ebrius.

Richt. Axiom. acon. 161.

Amicitia inter pocula contracta plerumque solet esse vitrea.

Syr. 31. 29.

Ne monstre pas ta vaillance à bien boire car le vin à faict perir plusieurs.

Il farro chi no fa nodo perde il punto.

De
kleer-
maker
spreekt

Ghy die hier sonder werck gaet dolen achter straten,
 Hoort wat my daer gebeurt, het sal u mogen baten,
 Leert van een snijder wat, al is het ambacht slecht,
 » Een dwaes heeft menigmael sijn wijser onder-recht.
 Ick ben te deser uyr niet al te wel geschoren,
 'kEn hadt geen knoop geleyt, dus is mijn steeck verloren;
 Mijn haest heeft my vertraegt, dit spijt my wonder seer,
 Dan hier schuylt evenwel een gront tot goede leer:

Siet

Siet wie dat eenigh dingh met vrucht begeert te plegen,
 Die moet, eer hy begint, sijn gronden over-wegen,
 Hy moet niet inder yl gaen vallen aen het werck,
 Niet doen in sijn bedrijf, als op een vast gemerck;
 Want al wie metter haest yet poogen aen te vangen
 Die krijgen int gemeen een paer beschaemde wangen;
 Nu vrient, gaet uwes weegs, maer let op mijnen raet,
 En maeckt, al-eer ghy naeyt, te knoopen uwen draet.

Het spreek-vvoort leert datmen alle saecken met omsichticheyt, en
 niet inder haest moet ter hant nemen, daer toe noch een ander spreek-
 vvoort (mede ontleent van't snijders ambacht) kan vverden ghe-
 voegt, te vveten:

Mesure trois fois, avant que tailler une fois. dat is:

Meer driemael's eer ghy eens af-snijt.

Een ander genomen van de voer-lieden:

Eer ghy voort rijt/ soo siet nae het lint-ysen.

Hier toe dienen dan de volgende spreucken ende spreek-vvoorden:

Hoogd. Hab rath voi der thar

Chwigs den wags.

Ital. *Pensa prima, e poi fa.*

Hoogd. Schneller rath/ viel reuven had.

Franc. *Ne romps l'auf mollet,
 Si ton pain n'est prest.*

Nederl. De lieerste die voort gaet licht best.

Spaens. *Quien mal inhorna fara los pa-
 nos tuertos.*

Qui mal ensourne tire des pains cor- Franc.
nus.

Een haestigh mensch moet op een esel Nederl.
 rijden.

Canis festinans caecos parit ca- Lat.
tulos.

Festina lente.

Geen dingen metter haest als bloon te Nederl.
 vangen.

Qui nimium properat, serius il- Lat.
le venit.

Æmil. Prob.

Summæ prudentiæ est, ita præterita agnoscere, ut futuris prospiciatur.

Con il tempo è con la paglia si maturano le nespole.

Het beeldt kan zijn een appel-vrūf, ofte een vrouwe die haer met freuyt te verkoopen geneert, rijpe ofte gelaegde mispels aende omstanders vertoonende, ende aldus spreekende :

Siet hier, ô vrienden, wie ghy zijt,
Siet hier de krachten van den tijt :

Dees mispels waren eertijts groen,
Wat konder yemant mede doen ?
Geen mensch en at die uytter handt
Die oyt daer lust of smaeck in vandt ;
En ofmen die al schoone briedt
Het freuyt en docht noch efter niet,
En soo die yemant stoven wou
Wat had die anders als berou ?
Soo dat dit ooft maer scheen te zijn
Een middagh-mael voor eenigh swijn.

Maer fiet ! ick gingh met stillen vlijt,
En gaf het over aen den tijt,
Die heeftet met een goet beleyt
Te muycken onder hem geleyt,
En fiet ! nu is het groen gewas
Gants anders als het eertijts was,
Want dat te vooren niet en docht
Dat wort nu dier genoegh gekocht,
Dat wort nu opten disch gesien
Oock van de dun-getongde lien ;
Siet, vrient, de tijdt heeft wonder kracht,
Hy maect de wrange mispels sacht.

Een

Een muys, die lange knaegt, die kan een kabel breecken;
 Een key wert uyt-geholt daer staege droppels leecken;
 Of schoon een eycke stam vry diep gewortelt staet,
 Sy valt noch evenwel indien men lange slaet:
 De tijt kan wonder doen, de tijdt die lockt de rosen,
 Oock uyt een dorren struyck, en doetse lustigh blofen,
 De tijt verandert veel, de tijdt heeft groote kracht,
 Door tijt, en met het stroo, soo wort de mispel sacht.

Frang.	<i>Qui veut faire une porte d'or il y met tous les jours un clou.</i>	Met viel stracse wordt der stoetfisch lind.	Hoogd.
Nederl.	<i>Alle dingh sijt Meer tijt.</i>	Metter tijdt rijpt het hoeyen.	Nederl.
Frang.	<i>Les ans scavent plus que les livres.</i>	Die den tijdt berbepen han / Van een jongen wort een man.	
Nederl.	<i>Met tijde en stroo worden de mispelen sacht.</i>	<i>La continuelle goutiere Rompt la pierre.</i>	Frang.
	<i>De tijdt brenge rosen voort.</i>	<i>A muse in time maye bite a two a cable.</i>	Engels.
Ital.	<i>Chi ha pazienza, tordi grassa à un quadrino.</i>	<i>Si quid rectè factum velis tem- pori trade.</i>	Lat.
	<i>Il tempo mitiga ogni gran piaga.</i>	<i>Dies adimit ægritudinem ho- minibus.</i>	
Spaens.	<i>El tiempo es maestro en todas las artes.</i>	<i>A passo à passo si voi lontano.</i>	Ital.
	<i>Poco à poco hila la vieja el co- po.</i>	<i>A goccia à goccia si cava la pietra.</i>	
Frang.	<i>Pen à pen file la vieille sa que nouvelle.</i>	<i>De neerstige hant / En sparige iant / Koopt ander luy iant.</i>	Nederl.
Griecx.	<i>Σπλδε Βραδέως.</i>	<i>Aenhouden doet verkrjigen.</i>	
Ital.	<i>Ben' è frutta dura, che il tempo non matura.</i>	<i>De stadige jager vangt het wilt.</i>	

Annus producit non ager. *Erasm.* 40.

Quidquid voles quale fit scire, tempori trade. *Seneca.*

Wat de feuge doet moeten de biggen
ontgelden.

Vanneer de oude feugh haer parten heeft bedreven,
 En datter niet een pot is ongeschent gebleven,
 Soo tijt het dertel swijn in haesten op den loop,
 En laetet al-te-mael daer liggen over-hoop;
 De meester van het huys hier over gants verbolgen,
 Vloect op het grilligh dier, maer weetet niet te volgen;
 Dies ranst hy metter daedt de kleyne biggen aen,
 Die daer ontrent het huys onnoosel henen staen;

Daer

Daer wanckt de felle sweep, daer gaetet op een smijten,
 Soo dat aen alle kant de jonge dieren krijten,
 De sogh gaet onderdies en wandelt in het gras,
 Bewuft, gelijk het blijkt, van datter gaende was.
 Dit sietmen menighmael, oock nu in onse tijden,
 De Vorsten hebben schult, de kleyne moeten lijden,
 Want daer een moedigh Prins verkeerde slagen doet,
 Daer isset dat het volck de straffe dragen moet.

Nederl.	A ls de jonckers blint-raussen / dan moeten de boeren hazzen laten.	Da veniam corvis vexat censura columbas.	Lat.
Hoogd.	Wenn sich die hern raussen / so müssen die bauern haar lassen.	Πολλοὶς ἢ ἑμπύρατα πολλοὶς κακῶς ἀνδρῶς ἐπινοεῖ. .i.	Griecx.
Franç.	<i>Les delices des grands sont les larmes des petits.</i>	Sæpe civitas viri mali scelera luit.	Lat.
Hoogd.	Was die hern sinden / das müssen die armen.	Ce que la truye forfait les porceaux souffrent.	Franç.
Ital.	<i>Il peccato de signore souvente fa piungere il vassallo.</i>	Al wat de grooste seuge doet Wort by de trigen veel geboet.	Nederl.
Hoogd.	Der hern sind / der bauern bus.	De klepue dieffens hanghmen / de grooste laermen loopen.	
Lat.	Quidquid delirant reges pleæuntur achivi.	Mancher miß entgeien das er nie genossen hat.	Hoogd.

Quid agimus hoc casu feramus, nam quemadmodum sterilitatem aut nimios imbres aut cætera naturæ mala, ita luxum, ambitionem & avaritiam dominantium habeamus.

Sichem rapuit & agricola pleatur. Adagium est apud Arabes, Drusio teste, desumptum ex historia Dine filie Patriarcha Iacobi Genes. 34.

Vid. Richt. Axiom. æcon. 24. & 25.

Eau trouble gain do pefcheur.

Het beeldt foudc mogen zijn een vifcher die met fijn pols het vwater
troubel maect, en de vifch naer de nette jaegt, defelve fpreect aldus :

Vraegt yemant wat ick doe? Ick ben gefint te viffen,
En waer het troubel is daer plaghtmen niet te miffen;
Maer als in tegendeel de beke ftille ftact,
Soo wortmen licht gewaer al vwater omme-gaet:
Men kan in dat geval op onfen handel letten,
Men fiet dan al te klaer tot in de bloote netten,
Men fiet het loos beleyt, en al het flim bejagh,
Soo datmen tot het meyr niet eens genaken magh.
Maer 'tgaeter anders toe wanneer wy raeuwe gaffen
Met polfen over-al tot in de gronden taffen,
Dan wort het water dick, en daerom rijft de vis,
En mits hy niet en fiet, foo is de vangh gewis.
VWat dienter meer gefeyt? die niet en weet te woelen
En kan geen vifser zijn in defe laye poelen:
Geloof tet, viffers kint, de ftilte doet belet,
En 'tis van outs gefeyt, daer't rommelt iffet vet.

Nederl. In troubel water is goet viffchen.

In de rommelingc iffet vet.

Beropde meesters maecten rijcke Nederl.
knechten.

--- Et multis utile bellum.

Lat.

Aristoph.

In diffidijs propinquorum anguillis captura.

Tacitus.

Oportuni magnis conatibus transitus rerum.

Livius.

Multi honores quos quietá republicá desperant, perturbatá se
consequi poiffe arbitrantur.

Pet.

Pet. Costalius milites stellioni comparat, quod id animal pluvio ac tempestuoso aëre vivat, ac vigeat; sereno verò coelo emoriatur. Alius Camelo eos similes facit, qui bibere non dicitur, nisi prius pede fluvium moveat, & aquam turbidam faciat: unde Symbolum *la trouble me plait*. Vid. Erasmi adagio, Anguillam captare: ubi citat versus Aristoph. in Equitibus, qui ita Latine sonant:

*Namque accidit tibi, quod anguillas qui aucupantur
Ubi quieta stat palus, nihil piscium reportant,
Contra lutum si moverint, sursum, atque deorsum
Capiunt, ita ipse capis, ubi rempublicam inquietas.*

Hanc artem, inquit Erasmus, callent quidam principes, qui diffidia norunt serere inter civitates, quò licentius mulcent.

Ruente quercu ligna quivis colligit.

Gefellen, letter op, waer boomen neder vallen,
Daer is terstont het volck genegen om te mallen,
Een yder tijdter aen, als tot een vollen roof,
Een grijpter nae de vrucht, een ander naer het loof,
Een derde klimter in, en set hem in de tacken,
En wilsse met geweld tot enckel mutsert hacken,
De vierde grijpt de bijl, en klooft de gantsche stam,
En maeckt de wortels selfs tot voetsel van de vlam:
Een van den jongen hoop, geprickelt van de minne,
Koomt swieren uyt het dorp, met *Cloris* sijn vriendinne,
Die grijpt het fijnste rijs, en vlecht een groenen krans,
En setse tmeysjen op, en leytsse nae den dans.
In't korte, gants het dorp dat foeckter yet te plucken,
Dat haelter sijn gerief, en al met groote stucken,
De boomen onder dies die steyl en hooge staen
Daer koomt geen dertel kint, geen stoute lekker aen.
Vraegt niet wat dit beduyt; het zijn bekende dingen,
Het laegste van den tuyn dat wil men over-springen;
Den hont die onder leydt dien bijt het gantsche rot,
En wien het qualick gaet en is maer enckel spot.

Ital.

All' albero che è seccò, Taglia, taglia.

Quando l'arbore è caduto ognun gli corre sopra con la scure.

Povertià fa viltà.

A cavalli magri vanno le mosche.

Caduto l'albero ognun corre à far legne.

A nave rotta ogni vento est contrario.

Quando un' è per terra, ognun grida, Dagli, dagli.

Le mosche si posano addosso a i cavalli magri.

Nederl.

Armen armen wil alle man sijn boec wiffen.

Daer de tuyn laegst is / wil pder ober.

Als de sahn gebangen is / soo supghet hem den ael uyt.

Als de hout onder ligt / al de werelt wil hem kreeften.

Als eenen de kraeyen beschijten / stracy beschijten hem de wilen mede.

Men mis deelt die't mis gaet.

Den lesten man bijten de honden.

Frang.

Bourse sans argent je l'appelle cuir.

A qui il meschet
On luy mesfait.

A celuy qui s'enfuit, tout luy est contraire. Frang.

Le plat du bas est toujours le premier vuide.

Daer de dijck laegst is loopt het water eerst ober. Nederl.

Die een ander ober magh
Biedt hem selden goeden dagh.

Wann de wagh en auff rechte gehet / so fuzet jeder man drauff / wann er aber umbfelt / so seucht jeder man da von. Hoogd.

Wann der baum felle / so klaubt jeder man holt auff.

Wer da leit / der leit / dem hilffe niemand auff.

Ben der wagen felt / so hat er stinff rader.

In die armut wil jeder man die schöh wiffen.

Wo der zaun am niedrigsten ist / da wil jeder man über steigen.

Wann ein hund vnder ligt / so beißent all hund in ihm.

Wer auff ein knie tomt / den stößet man gem umb / kompt er dann auff beyde / so so hauet man ihm den kopff ab.

Al postrero muerde el perro. Spaens.

Daerder een op hiekt / daer hiektense al op. Nederl.

Pabula tyrannorum sunt plebs & rustici. *Ludovic. 12. dictum.* Lat.

*Wann de wvolff altet, so reiten hem
die krehen.*

*Het beeldt kan zijn een oude stramme wvolff, op vviens rugge de kraeyen sitten, hem pickende; de wvolff sijn stijven hals niet konnen-
de draeyen, poogt die te vergeefs vvegh te jagen.*

De
wolf
spreekt

Eens was ick hoog-geducht; geē beyr en quā my tergē,
Geen leeuw en hadder lust om my den krijgh te vergē,
Ick was in't wout gesien, en over-al gevreesst,
Maer nu ben ick een spot oock van het minste beest,
Oock van, 'ken weet niet wat; nu ryen my de kraeyen,
Om dat ick mijnen hals niet om en weet te draeyen,
Om dat ick niet en ben, om dat ick niet en mach,
Om dat ick niet en doe, gelijk ick eertijts plach.
Nu ben ick maer een romp, want oock mijn eyge jongen,
Die komen tegen my, en over my gesprongen:
Eylaes wat sal ick doen? mijn gantsche lichaem beest,
'Tis uyt wanneer de wolf sijn tanden over-leest.

Als het diep verloopt versetuen de bakens.

Als de wolf oudt wozt/ soo rpen hem de kraeyen.

Siet veel andere spreucken, hier op passende, op't voorgaende bladt.

Mortuo leoni etiam lepores insultant.

Ey liet de Leeuw, dat moedigh beeft,
 Dat al de werelt heeft gevreesft,
 Dat yder mijd' en yder weeck
 Soo haest het maer eens op en keeck,
 Dat wort van hasen aen-getast,
 En lijdt nu schimp en over-last,
 Want d'eerste treckt hem metten baert,
 De tweede grijpt hem by den staert,

De derde springt hem op het lijf,
 En al tot enkel tijdt-verdrijf;
 Vraegt yemant, die het speeltjen siet,
 Waerom dit heden soo geschiet?

De leeuw is nu geheel veracht,
 Want hy is doot en sonder kracht.

Nederl. **Y**der houdtet meer met den rijfende
 mart als met den af-gaenden.

Senex bos non lugetur.

Lat.

Lat. Plures adorant solem orientem
 quam occidentem.

Ἦέρον βῆς ἀνέριον & δύμοισι. .i. Griecx.

Engels. The glory of the kings is like the snuffe of
 a candle.

Senex bos vacat luctu domesti-
 corum.

Lat.

Nederl. Als de wolf ondt woyt / dan rpen hem
 de kraepen.

Kaleyn is den rox om een oude kox. Nederl.

Weil der schilde nen ist so hancle man ihn
 an die want / wan er aber als wiret so stoßt
 man ihn vnder die hancle. Hoogd.

Crede mihi miseros prudentia prima relinquit,
 Et sensus cum re consiliumque perit. Ovid.

Een levende hande is beter als een doode leculu. Salomon.

Refertur versus à Menandro.

Molesta res est in domo manens senex. Vid. Adag. Eras. fol. 591.

Talem ætatem deprecatur Solon apud Cicer. in libro de Senectate.

Ætas mala, mala merx est tergo. Plaut. Menech.

Hic ille est qui senecta ætate factus est puer,
 Aggrediar hominem. Plaut. Trinum.

Hier dient de baert gerecht, en daer het hoofd gewreven,
 En ginder noch een schrap ontrent het oir gegeven;
 Want daer leyt hem de key. Een hoofd te bijster net
 Heeft ick en vveet niet wat, dat hem van binnen let.

Nederl. **B**y moepeliche heeren
 As veel te leeren.

It moet een wijsse hant zijn die een sot-
 ten koop wel scheeren sal.

Wat let dat leert.

Vexatio dat intellectum.

Homine imperito nil quid- Lat.
 quam iniustius.

Men heeft groote lamsst van doet Nederl.
 Om te narren te vol-doen.

In caducam parietem ne inclina.

*Het bech soude hornen vvesen een reysende man met een meerfche of-
 te ander poek, vwillende steunen op een bouwvalligen muer, ende daer
 van over-stort zijnde, klaegt als volgt:*

Och! wat een swaer geval is my daer over-komen!
 Het lijf is my gequetit, mijn gantsche kracht benomē,
 En fooder yemant vraeght wat my ontbreecken magh,
 En hoe ick soo in haest ter aerden neder lagh?
 Die hoore mijn bescheyt: Ick quam met raffe schreden,
 Ick quam met dese meerfch een verren wech getreden,
 Dies was ick wonder mat, en uytter-maten heet,
 Bestoven over al, en niet als enckel sweet;
 Ick sloegh mijn oogen om door al de naeste kusten,
 Ick socht een goede plaéts om daer te mogen rusten,
 Ten lesten quam ick hier, en vondt een out gebou,
 Daer leund' ick tegen aen, op dat ick rusten sou;

Maer

Maer als ick neder seegh, en meynder op te steunen,
 Siet doen began de muer van stonden aen te dreunen,
 Te storten over-hoop; daer viel de losse steen
 My boven op het hooft, en onder op het been.
 Wel, vriende, hoort een woort: heeft yemant moede ledē,
 Die kiese geenen troost, als op gefette reden,
 Want nae dat ick't gevoel en isser niet soo quaet
 Dan als men sich te licht op eenigh dingh verlaet.
 Al wie dat steunsel soeckt aen krom-gebogen mueren,
 Die moetet voor gewis met herten-leet besueren,
 Want die een riet-stock noemt dē gront van sijne stant,
 Die breeckt het teer gewas, en quetst sijn eygen hant.

Nederl.

*Twee naechten en konnen malkandereu niet sileeden.**Lucan.*

---- fatis accede deisque,
 Et cole felices, miseros fuge. ---

*Nulla fides unquam miseros elegit amicos.**Aristotel.**Socios legi suadeam qui potentia valeant & in proximo habitent.**Esaye. 30. 13.*

*Pourtant ceste iniquité vous sera comme une crevasse d'une muraille
 qui s'en va tomber, laquelle faict ventre jusques au plus haut de la
 muraille, de la quelle le debris vient soudain & en un moment.*

Vech-

Vechtende koeyen voegen haer
als de wolf komt.

Laetst wasser groot verschil geresen aender heyden,
Dies vochten onder een de koeyen inde weyden,
Doch mits een grage wolff quam loeren daer ontrent,
Soo was van stonden aen de gantsche krijgh ten endt;
Het onheyl, dat hen dreygt, dat doet de gramschap sijgen,
Dat doet hen wijser zijn, en beter sinnen krijgen;
Hierom kooft al het rot en maect een ronden hoop,
Dies tijdt de moede wolff ten lesten op den loop.

Gedenckt dit alle tijt ghy vrye Neder-landen,
 Want fiet in Eenigh zijn daer zijn u vaste banden,
 Maeckt dat u binnens landts geen wrevel om en roert,
 Vermits een grage wolff op uwe kudden loert.

Commune periculum diffidentes conjungit.

Dion. Hal. lib. 8.

Instante communi periculo conciliari solent diffidentium animi.

Verdeylt vyer brandt qualijck.

*Het beeldt konde zijn een huys-moeder, die eenige kinderen vanden
 heert jaegt, vermits sy het vyer breecken ende vanden anderen schey-
 den; deselve spreeckt aldus:*

Dit was een luchtich vier soo langh het bleef te samen,
 En datter, mette tangh, geen kinders by en quamen,
 Doen was sijn helle vlam een çierssel van den heert,
 Ten dienste van den gäst, ter eeren van den weert;
 Maer nu het is verdeylt, soo isset sonder luyster,
 Soo light sijn schoone glans verschoven in het duyster;
 Wech, kinders van den heert, of laetet vyer gerust,
 Want als het is verdeylt dan isset sonder lust.
 Ey fiet wat Eendracht doet, en hoe gevoegde krachten
 Haer doen van haren vrient, van haren vyant achten,
 Blijft eenigh Hollands volck, en alle wrevel stilt,
 Ten zy, ghy t' uwer smaet, u glants verliesen wilt.

Lat.

Concordiâ res parvæ cres-
 cunt.

Discordiâ magnæ dilabuntur.

Twist verquist.

Eendracht geeft macht.

Enighheyt vermacht veel.

Sacrum est pacis nomen, & quod vix terram sapiat nec alio nomi-
 ne hebraei *ro D'ny* ipsam adeo perfectionem iunuebant, nec quid
 aliud humano generi lubentius vel gratulati sunt Angeli, vel lega-
 vit Christus, vel Apostoli præceperunt, &c. *Ioseph. Hal. Rom. irrec.*
Il tegnofo

Nederl.

Il tegnofo fuge il pectine.

Waerom mach desen mensch so bijster leelick tierē?
 Den kop daer henē slaen, de ledē omme-fwierē?
 Wat maect dé grové gaff, wat maect dé kinckel gram?
 Al wat ontrent hem koomt is maer een fijne kam!
 En waerom die gevreesst? naedien oock teere maegden
 Noyt van het wit yvoir of sijne tanden klaegden;
 De kam is wonder nut, de kam is wonder net,
 De kam is die het hoofd in beter order set.

Antwoorde.

Met oorlof, weerde vrient, ick sal de reden seggen,
 Wilt slechts mijn onderricht wat naerder overleggē;
 Ghy neemt dit qualijck op, want (so ghy my gelooft)
 Ten schort niet aen de kam, de feyl is aen het hoofd:
 Besiet my desen quant van onder ende boven,
 De kop is hem beset met seeren ende roven,
 En wie die maer en raect, hoe sacht het wesen mach,
 Die hoort van stonden aen een jammerlick geklagh.
 Ick ken een rouwen gast, die wil geen bibel lesen,
 Die wil niet inde kerck, of by de leeraers wesen;
 En vraegt men my waerom hy goede dingen vliet?
 Een peert dat schurfft is en wil de ros-kam niet.

I jamais teigneux n'aima le peigne.

A l'œil malade la lumière nuist.

Ce qui est de bas or craint la touche.

Wie een schurfft hoofd heeft wilt geen
kammen lieden.

Qui malè agit odit lucem.

En schurfft peert vzeest den ros-kam.

Cicer. Senect.

In fragili corpore odiosa omnis offensio.

I. Hal. observ. 37.

*Si l'on ne passe jamais par les chemins ils deviennent herbus, s'ils sont
 beaucoup frequentez ils se rendent commodes au passage. Si le cœur
 n'est entierement accoustumé à la meditation il se plait en soi mesme,
 non en ce qu'il est innocent, mais confident. s'Il s'exerce souvent en
 ceste matiere il trouve passage plein de consolation à ses pensées.*

De

De hondt bijt den steen, en niet die
hem werpt.

Als yemant met een harden steen,
Of met een hout, of met een been
Een hont ontrent de leden trefst,
Hy krijt, hy bast, hy grolt, hy keft,
Hy loopt in haesten nae den steen,
Hy loopt in haesten naer het been,
En met een gants verwoeden sin
Soo slaet hy daer de tanden in,

Maer die het leet hem heeft gedaen
Dien laet hy sonder hinder gaen.

Soo menighmael als dit geschiet,
En dattet eenigh mensche siet,
Soo lacht hy om de dwase daedt
Die hem alsdan voor oogen staet.

Maer hoort, ghy vrient, die dit belacht,
En die het beeft voor onwijs acht,
Komt siet doch met een rijper sin,
Komt siet het stuck wat naerder in,
En daelt eens binnen u gemoet,
En denckt wat ghy by wijlen doet.

Als eenigh mensch, uyt swarte nijt,
Op u, of uwe vrienden bijt,
Of dat u yemant hinder doet
Of in u haeff, of aen u bloet,
Wort ghy niet stracx u naesten gram?
En let niet eens van waer het quam?

Hoe dickmael isser, weerde ziel,
Dat ick in dese stuypen viel,
Dat ick als op de menschen beet
Wanneer ick schád' of schande leet;
Maer, mach ick bidden, mijn gemoet,
Siet dat ghy dit noyt meer en doet,
Maer als misschien ons yemant quelt,
Het is door list, of met geweld,
Vergaep u aen de lieden niet
Die ghy hier mede besich siet,
En schoon ons treft een nijders tant,
Soo denckt, Het komt van hooger hant,
Segh vry, Dees mensch is maer alleen
Een stock, een roed', een slinger-steen,
Die van een grooter macht bestiert
Om my of om de mijne swiert,

En maect oock daer in geen verschil
Wien Godt hier toe gebruycken wil;
Het zy dan vyandt ofte vriendt,
Dewijl dat ghy het doch verdient,
Dewijl dat ghy u weerdigh kent
Dat Godt u swaere plagen sent.

De mannen, nae den geest gesterckt,
Die hebben dit wel eer gemerckt,
Want als men hun te quellen nam
Soo sagen sy van waer het quam,
Sy sagen Godes roede slaen,
Sy sagen Godes engel staen,
En daerom wast dat hun de ziel
Niet op de daedt der menschen viel,
Maer swierde met een diepe sucht
Tot boven inde blaeuwe lucht;
Sy baden Godt in haer verdriet,
Maer beten op de menschen niet;
En weder, als het soet geluck
Quam wech te nemen haren druck,
En dat misschien haer even mensch
Hun gunstigh was naer eygen wensch,
Soo werden sy daer in gewaer
Des Heeren vrientschap over haer,
En resen, met een bly gemoedt,
Tot Godt den gever van het goet

Wel aen mijn ziele, tot besluyt,
Druckt dit in al u wesen uyt
En quijt u dus in vreugt en pijn
Het sal ons hert een balssem zijn.

Als de Sabéen, de Chaldéen, de vvint, het vyer, door den duyvel ontsteken, Iobs goederen, kinderen, ende gesontheyt hadden vvegh genomen, hy en seyde niet Godt heeftet gegeven, maer de duyvel heeftet vvegh genomen, maer hy seyde de Heere heeftet gegeven, de Heere heeftet genomen, de naem des Heeren zy gesehent. *Job 1. 21.*

Als Simei den Koninck David vloecte ende met steenen vvierp, en dat Abisai den selven daer over den kop vvilde af-houvvē, so heeft de Koninck sulcx belet, laet hem vloecten (seyde hy) vvant de Heere heeftet hem geheeten. *Samuel 2. 16. 10.*

Vvat vvillen vvuy ons vergapen aende gheene die misschien ons sonder ofte tegens alle redene versmaden? Onse saccken en zyn daer niet vast; vvuy hebben metten Heere onsen Godt te doen, by den vvclcken vvuy duysentmael over in hoon, smaet, verachtinge, en al vvat ons verdrietigh vvesen mocht, vvcl verdient hebben; vvat is ons dan daer aen gelegen hoe of door vvien de Heere onse Godt ons dat toe-brengh, devvyle vvuy allenthalven vvcl vveerdigh zyn dat het ons soude toe-gebracht vvorden? **Teyl.**

In tegendeel vint geene voorsz. is dient ghelet, dat Esau Iacob vriendelijcken bejegende, dat de Barbaren Paulo beleefi vvaren, dat Artaxerxes Nehemie gunstigh vvras, dat de Cypier tot Joseph goede genegentheyt toonde, dat de leuuvven Daniel geen schade en deden, dat (segh ick) dit alles niet de menschen maer Gode alleene ende sijne vaderlijcke gunste toe is te schrijven.

In afflictionibus avertere debemus oculos ab eo quem nostrarum calamitatum causam esse videmus, Deus potius respiciendus est, qui homine illo tanquam instrumento utitur; Ita rectè ratiocinatus est Rex David. *Samuel. 2. 16. 10.*

Die Pferde stallen gern vvo es zu vor naß ist.

Het peert dat is gewoon meest in het nat te stallen,
En daer veel waters is, daer laetet water vallen;
En schoon men dagen langh rijt om het gantsche lant,
Ten lost naeu eenigh vocht ontrent het dorre sant.
Siet daer een rechten streck, waer nae de menschen leven:
Wie veel heeft, die ontfangt, den rijcken wort gegeven,
Hoe yemant grooter is, of hooger is geraeckt,
Hoe een, die schencken wil, de giften grooter maect.
Maer hoort, ô weerde ziel, dit zijn verkeerde wegen,
Ghy, brengt daer niet en is, soo vintmen rechten zegen;
Ghy, schéckt daer honger woôt; of noot eé schamel mā,
Die, mits hy niet en heeft, niet weder nooden kan:
Dat is een recht geschenck, dat Godt sal weder-geven,
Of hier (indien het dient) of in het eeuwich leven;
Want deugt aen eenigh mensch gedaë, en niet geloont,
Wort boven al bedacht, en boven al gekroont.

Terent.

Quam iniquè comparatum est ! ij qui minus habent
Vt semper aliquid addant ditioribus.

Mart.

Semper eris pauper, si pauper es, AEmiliane,
Dantur opes nullis nunc, nisi divitibus.

Als elck voor sijn huys veegt, soo worden
alle straten schoon.

*Het beeldt mochte zijn een wvif en een wrijster, op haer bessenen
leunende, ende t' samen kijvende; een besette vrouwe haer aen-spre-
kende, in voegen als volgt:*

Wel sneege meyt, en deftich wijf,
Ey lieve, waerom dit gekijf?
En waerom roepje door de buert
Dat Trijn haer stoupe niet en schuert?
Dat Heyl noyt rechte buerschap pleegt,
Mits sy haer strate niet en veegt?
Dat Griet haer goote stincken laet,
En nimmer hant aen bessem slaet?

Vriendinnen houdt u doch geruft,
Het kijven heeft doch geen en lust,
Een yder keere voor sijn huys
Soo worden alle straten kuys.

Hoe dienstigh waer het voor het landt
Indien men geen klappeyen vandt!
Indien en man en echte wijf
Bemoeyde slechts met haer bedrijf,
Bemoeyde met haer eygen ziel,
En daer een staege vyer-schaet hiel,
Gewis dat waer een dienstigh werck
En voor den Staet, en voor de Kerck;
Want als een yder 't sijne doet
Dat is voor al de werelt goet.

- Hoogd. **E** in jeder fehr vor seiner thür / soo
werden alle wege rein.
- Ital. *Se ognium spazzasse da casa sua
tutta la città starebbe netta.*
*Chi vol dir mal d'altrui pensa pri-
ma di lui.*
- Nederl. *Het hertze sprack / met goeden seghijn /
Elck wpe sijn hof / en ick het mijn*
- Ital. *Di quel che non ti cale
Non dir nè ben nè male.*
- Franç. *Vn chacun faict bien
Qui faict le sien.*
- Ital. *Non cercar quel che non ti tocca.*
- Ne orecchi in segreti nè occhi in
lettera, ne mani in tasca d'altri.*
- Chi fa i fatti suoi, non s'imbrat-
ta le mani.*
- Hoogd. *Was dich nit brennet / das blase nit.*
- Nederl. *Wat u niet en hant / dat en koelt niet.*
- Daer elck hem selfs soecht / gaet nie-
mant verlozen.*
- Franç. *Que chacun mercier
Porte son panier.*
- Quant d'autre parler voudras
Regarde toy & te tairas.*
- Nederl. *Elck wpe sijn hof / en ick den mijnen /
So sal het onkruyt haest verdwynen.*

Syrach 21. 25.

*Een sot lijckt pemaent by ter vensteren in / maer een wijs mensche blijft bys-
ten staen.*

Syrach 18. 20.

Straffet te bozen u selven / eer ghy andere lieden oordeelt.

Plaut.

Curiosus nemo est, quin idem sit malevolus.

Richt. bist. ax. 24.

*Vituperare est dulcius quam laudare, id omnibus ferè hominibus
naturâ insitum. & malè.*

Vid. Erasmi. fol. 480.

Spartam quam nactus, hanc orna.

Du Vair.

Il faut que chacun serve à la republic de son mestier.

Laet herou / selden goet herou.

Honden en geefmen geen bloot been / waerom aen Godt een geracinte?
 dat is: een oudt af-gefteten lichaem.

Erpenius in Adag. Arab.

Accende lucernam antè tenebras. .i. illumina te bonis operibus antequam superveniat senectus aut mors.

Sen. de Brevit. vite.

Quæ tam stulta mortalitatis oblivio in quinquagesimum aut sexagesimum annum differre sana consilia, & inde velle vitam inchoare, quò pauci eam perduxerunt?

August.

Omnium terribilium nullum magis horribile, quam in eo statu aliquem vivere in quo non audeat mori.

Seneca Epist. 32.

Pulchra res est consummare vitam ante mortem.

Seneque Epist. 27.

Es tu jeune? qu'en chaut il? on ne conte pas icy les ans, on ne scait en quel lieu la mort t'attend. Attend la doncq en tout lieu.

Hieron. Epistol. ad Paul.

Qui sese moriturum recordatur assiduò, is terrena omnia facile contemnit, per veram ac seriam conversionem ad beatum obitum sese præparat, sinceræ pietati studet, patienter adversa quævis tolerat, & ardenti vitæ æternæ desiderio totus flagrat, &c.

Quien estropieça, si non cae el camino adelanta.

Als yemant over wegh in haesten kooft getreden,
 En struyckelt mettē voer, maer recht dā noch de ledē,
 Die maectt dan snelder vaert als hy te voren plach,
 En siet oock beter toe als hy te voren sach.
 Siet daer een soeten troost voor alle vrome zielen,
 Sy worden op-gerecht, oock doense neder-vielen,
 Al slibbert menighmael, al glibbert hun de voer,
 Sy blijven efrer staen, en maecten beter spoet.

Op

Op, op dan, treurich hert, geen moet en dient verloren ;
 De prickels van het vlees die zijn u nutte sporen :
 Recht flux de leden op, dat voegt een Christen man,
 Nadien hem oock het quaet ten goede dienen kan.

Nederl.	D ie struyckelt en niet en valt / woꝝ- vert wegh.	<i>Celuy qui bronche s'il ne tombe, il a- vance.</i>	Frang.
Frang.	<i>Qui trebusche & ne chet point s'a- vance de trois pieds.</i>	Quæ nocent, docent.	Lat.
Ital.	<i>Quien estropieça, si non cae el ca- mino adelanta.</i>	Harde schocken leeren wel. Die dwaelt/maer noch tē halvē keert/ Die woꝝter beter dooꝝ geleert.	Nederl.

*Een vande Oude heeft vvel geseyt op dese gelegenthey, dat hy sachte
 rijdt en geen last en gevoelt die van den Almachtigen Godt gedragen,
 ende van den Alder-hooghsten gevoert vvert.*

Huc facit illud, in D. Thomam Cranmerum Martyrem Anglum.

Te docuit lapsus magis ut vestigia firmes,
 Sic mala non rarò causa fuère boni.

Lactant. lib. 5. cap. 13.

Multo firmior est fides, quam reponit poenitentia.

Rom. 8. 27.

Toutes choses aident ensemble en bien, à ceux qui aiment Dieu.

Een

Een gebranden hont vreesst oock het kout water.

*Het beeldt kan zijn yemant die uyt een beeck op een hont vwater
sprengt, de hont daer van in aller ijl vvech loopende.*

Verdriet, anxt, tegenspoet, en diergelijcke slagen
En zijn niet alle tijt te noemen quade plagen;
Want boven menigh nut dat hier uyt rijssen kan,
Soo maect het ongeval een kloeck en handigh man.
Men segge watmen wil, die sachtjens heeft geseten,
En kan niet, soo het dient, veel nutte saecken weten,
Maer een die list en leet heeft dickmael uyt-gestaen,
Leert wat de werelt is, en hoe de saecken gaen.
Een vos die aen het lijf den strick eens voelde prangen,
Is naemaels wonder schouw, en qualijck om te vangen;
Een vis die eens den haeck wert in het aes gewaer,
Wat voedtsel datse vint daer vreesste voor gevaer;
Een schaep dat eens den wolff is uytten mont genomen,
Wil naeu sijn harders hont ontrent hem laten komen;
Een duyff wel eer ontsnapt de klaeuwen van den valck,
Al wasse voor-tijts slecht, die wort ten lesten schalck;
Een mensch die indē storm eens schipbreuck heeft gelede,
Vreesst oock een stille ree, en vry niet sonder reden;
Een hont die eens het lijf van sode was verschroeyt,
Schrickt oock voor killigh nat dat in de beecken vloeyt;
Een huys-man in het wout eens vande slangh gesteken,
Of schoon hem al de giff is uytet been geweken,
Die houdtet voor verdacht soo maer een hagedis
Koomt stijgen uytten braem, of uyt het groene lis.
Wat dienter noch geseyt? De schippers leeren varen,
Niet inde stille zee, maer inde felle baren,
Want dien het altijt gaet of naer of boven wensch,
En weet noyt, so het dient, de grondē vanden mensch.

Siet! als ons eenigh leet of harde slagen raecken:
 Dat kan oock gecken selfs tot wijse lieden maecken,
 'tFy hem die my bedriegt, maer foo hy't weder doet,
 Soo is het 'tFy voor my, en ick ben maer een bloet.

Ital.

Pare alli forci scampati sempre,
 di mangiare il cascio nella
 trapola.

*Il can scottato dall' acqua calda
 ha pauca anco della fredda.*

Nederl. Harde smacken leeren wel.

Wat verfeert / dat leert.

Niemand leert als met schade of
 schande.

Watmen niet en besuert / en besoet
 men niet.

Wat niet en kost / en deugt niet.

Slagen maecken wijs.

Nederl.

'tWerbzant hant vzeest het byer.

d'Onbesochte / d'onbedochte.

*Il can battuto dal bastone ha pa- Ital.
 ura dell' ombra.*

En hont en riecht niet aen de hant
 Daer hy de neus eens heeft gebzant.

Nederl.

*Chi è stato morso delle serpi ha Ital.
 paura delle lacertole.*

Des plaitz on devient sage.

Ovid. Trist. 1. Eleg.

Terretur minimo pennæ stridore columba
 Vnguibus accipiter saucia facta tuis.
 Non procul à stabulis audet decedere, si qua
 Excussa est avidi dentibus agna lupi.

Idem de Ponto lib. 2. Eleg. 7.

Da veniam quaeso, nimioque ignosce timori
 Tranquillas etiam naufragus horret aquas.
 Qui semel est læsus fallaci piscis ab hamo
 Omnibus unca cibus æra fuisse putat.
 Sæpe canem visum longè fugit agna, lupumque
 Credit, & ipsa suam nescia vitat opem.
 Membra reformidant mollem quoque saucia tactum,
 Vanaque sollicitis incitat umbra metum.

Corti rami, vindemia longuá.

Het beeldt soude hier konnen vvesen een hovenier, snoeyende eenen
vuilt-gevvassen vvijngaert.

Of schoon u hovenier den wijngaert placht te snoeyē,
Soo datse niet en mach in volle tacken groeyen,
Ghy, denckt noch evenwel niet eens in u gemoet
Dat hy de plante schent, of eenigh hinder doet;
Ghy, weest hier in gerust, oock sonder eens te klagen,
Al isser weynigh houts; het sal te beter dragen;
Siet, watmen neder houwt (daerom ghy zijt beducht)
Dat is maer los gewaey, en loten sonder vrucht.
Wat isser, aerdts gemoet, wat isser al te klagen
Van druck, en tegenspoet, van veelderhande slagen
Die u den Hemel sent? ey lijdt de nutte pijn,
Het vleys is u te gul, het dient gesnoeyt te zijn.
Geluckich is de mensch, oock midden in het lijden,
Als Godt, door harde tucht, sijn herte kooft besnijden;
Wel snoeyt, ô Vader, snoeyt, en ruckt uyt mijn gemoet
Al wat in eenigh deel u vruchten hinder doet.

Falx attenuat lascivientia.

Wepnigh houts / veel vruchten.

Job 3. 17.

Salich is de mensch dien Godt straft / daerom en wepghert u de kastijsdinge
des Almachtygens niet / want hy verwondt ende verbinde / hy slaet en sijnē
hande heelt.

Lampada trado.

De ou-
de man
spreeckt

Dit licht, mijn weerde kint, de fackel van het leven,
 Was van het hoogste Licht voor desen my gegeven,
 Nu heeftet voor een tijt, nu heeftet my gedient,
 Ick gevet heden u, als aen mijn naesten vrient.
 Ick heb het langh gebruyckt, en ben met staege schreden
 Op mijn bescheyden wegh ten eynde toe getreden,
 Nu ben ick op het leff, nu ben ick aenden put,
 Daer is een licht bequaem, daer is een fackel nut:

Ghy

Ghy hebt in tegen-deel van heden af te dwalen,
 Nu op een hoogen bergh, dan inde laege dalen,
 Nu op het vette kley, dan op een dorre strant,
 Nu op een harde klip, dan op een driftich fant;
 Treet op de rechte baen, en mijdt de slimme wegen,
 Gaet midden op de straet, en schouwt de vuyle stegen;
 En twijl u jonckheyt duert maect dat ghy niet en malt,
 En als ghy trager wort, siet dat ghy niet en valt.
 Wel gaet dan, lieve, gaet, ô spruyte mijner lenden,
 Ghy waert mijn eygen vleys, eer u de lieden kenden,
 Ick ben nu uyt-geleest, en ghy begint de reys,
 Ick gae nu, siet ick gae, den wegh van alle vleys:
 Dit is des werelts loop, de kloeckste menschen leven
 Tot sy een ander mensch den sackel over-geven,
 Dus gaet de snelle tijt, gelijk een staege stroom,
 Dus steeckt het nieu gewas het oude vanden boom.

Deductum hoc adagium à certaminibus quibusdam veterum
 in quibus currentes facem ardentem gestarent, quam defati-
 gatus proximo in manum dabat, Is item defessus alij, ac deinceps
 alius alij, successione quasi continuâ. *Hujus rei mentionem facit Plato*
libro de republ. .i. Pausanius in Atticis. Herod. in Frania. Itaque lam-
 pada tradere, dicitur de eo qui jam vel delassatus vel emeritus in
 alios munus gerendum ab se transfert.

Lucretius.

Et quasi cursores vita lampada tradant. De Animalibus agit, quæ
 successione propagantur vitâ per vices ab alijs in alia transfusâ.

*Plato de Legibus 6. ait cives oportere liberis generandis & educan-
 dis operam dare, ut vitam quam ipsi à majoribus accepissent vi-
 cissim quasi lampada sive tædam ardentem posteris alijs post alios
 tradant. Eodem pertinet illud Persianum.*

*Qui prior es, cur me in decursu lampada possis? Faciendum ergo hîc
 ut Senecâ dicit: Rectum iter quod serò cognovi, lassus errando,
 alijs monstro.*

Glaucus apud Homerum.

Tale quidem genus est hominum quale est foliorum,
 Quorum hæc ventus humi fundit, rursus illa virescens
 Profert fylva, simul veris cum afflaverit aura.

*Quo carmine Pyrrhonem Academicum peculiariter delectatum fuisse, testatur
 Diogenes Laërtius.*

Rursus Homerus Iliad. Φ.

Frondebis arboreis similes, nunc ubere foetu
 Exuperant, lætique satis vescuntur agrorum,
 Nunc rursus intereunt, evanescentque caduci.

Vid. Gracos versus apud Erasmum proverbio, Homo bulla.

*Non abludit (ut mihi quidem videtur) illud quod legitur Numeri cap. 20.
 26.*

Num. 20. 23. 26.

Ende de Heere sprack tot Mose, Neemt Aaron ende sijnen Sone
 Eleasar, ende leydtse op Hor int gebergte, ende treckt Aaron sijne klee-
 deren uyt, ende trecktse aen Eleasar sijnen Sone, ende Aaron sal hem
 aldaer vergaderen tot sijne vaderen ende sterven. Doen dede Moy-
 ses als hem de Heere geboden hadde, ende klom op Hor in het ge-
 berchte, voor der gantscher menighte.

Ende Moyses toogh Aaron sijne kleederen uyt, ende tooghse Elea-
 sar sijnen sone aen, ende Aaron sterf aldaer boven op den bergh;
 Mose dan ende Eleasar klommen af vanden berge; ende doen de gant-
 sche menighte sach dat Aaron vvegh vvas, bevveenden sy hem der-
 tich dagen, het gantsche huys Israëls.

Nach den bletteren fällen die beum.

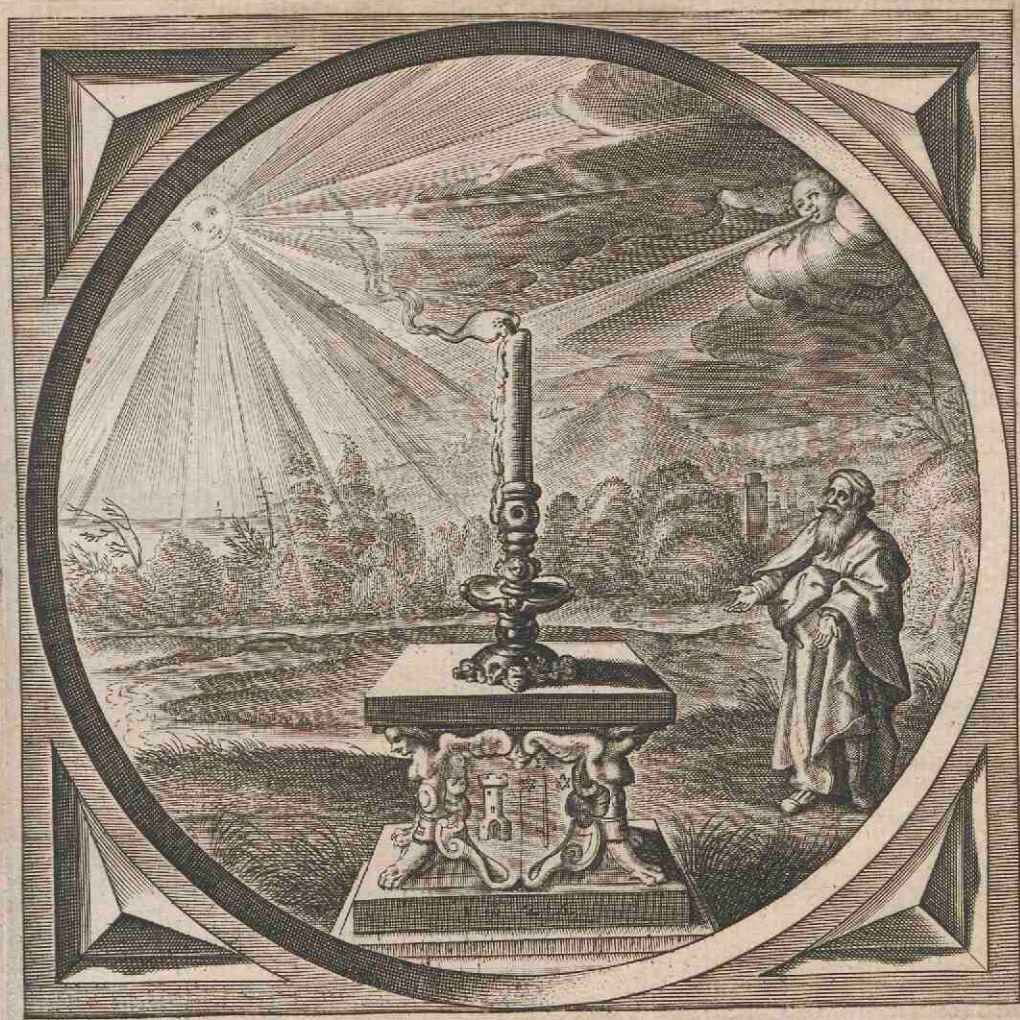
Vanneer ick trede door het wout,
 En sie het rijs en jeuchdigh hout,
 En dat ick vind' een populier,
 Een hoogen eyck, een lagen vlier,
 Een lind', een ijp, een buck, een es,
 Terstont soo krijgh ick daer een les,
 Want t'wijl ick eenssaem stae en poogh
 Mijn geest te voeden door het oogh,
 Soo vind' ick sonder twijffel wat
 Dat dienstigh is te zijn gevat.

Een boom die vanden gront bederft,
 Of onder aen den wortel sterft,
 Diens af-ganck sietmen aen den top,
 Want hy krijgt stracx een dorren kop,
 En wort soo voort in korten tijt
 Sijn loof en groene bladers quijt,
 Tot hy gants kale tacken krijgt,
 En dan eens mede neder-sijgt.

Al waft de mensch niet uyt het velt,
 'tIs even dus met hem gestelt,
 Want als de jeugt hem nu begeeft,
 En dat hy schier is uyt-geleeft,
 Sijn hoofd dat wort hem kael en glat,
 Sijn aensicht rimpelt boven dat,
 Sijn tant, die vast gewortelt stont,
 Die komt hem vallen uytten mont.

Wel ghy, wien dus de jeugt ontvalt,
 Ey lieve, 'tis genoegh gemalt,
 Gaet maeckt u veerdigh tot de reys,
 Ghy treet den wegh van alle vleys,
 Want als de tacken vooren gaen
 Hoe kan de boom dan lange staen?

Quid est homo? Lucerna sub diō posita.

En keerse van den wint aen alle kant gedreven,
 Dat was in ouden tijdt een schetse van het leven,
 Een af-druck vanden mensch, een beelt van alle vleys,
 En 'tis (nae mijn begriip) gesproocken nae den eys.
 Want sooder groote wint koomt opter aerden rasen,
 Stracx wort het flicker-licht met krachten uyt-geblasen;
 Of sooder stilte koomt, en dat de sonne schijnt,
 Ey siet! de sackel smelt, en hare glans verdwijnt;

Indiender eenigh nat van boven koomt gesegen,
 De keerse staet en queelt oock vanden minste regen;
 Of koomter drooge vorst, die inde wangen bijt,
 Het vyer dat wort verteert, en al in korten tijt;
 Of soo een soete lucht (dat niet en kan geschieden)
 Wou aende teere vlam gestaegte gunste bieden,
 Eylaes haer schoone glans gaet efter haren ganck,
 En wort ten lesten asch, en niet als enckel stanck.
 Wat is doch van het vlees? daer zijn verscheyde saecken
 Die ons (men weet niet hoe) tot stof en aschen maken;
 En schoon men langen tijt behoudt een goeden stant,
 Noch wort de leven-vonck ten lesten uyt-gebrant.
 Ach waer sich yemant keert, of waer hy koomt getreden,
 De doot, de bleecke doot, die sit hem in de leden;
 Dies schoon mē hier bequam sijn vollē herten-wensch,
 'tIs al maer korte vreught. De doot is inden mensch.

πομφόλυξ ὁ ἄνθρωπος. .i. Homo bulla.

Varro.

Homo bulla, eo magis & senex.

Æschylus apud Stobæum.

Vmbra fumi, homo.

Pindarus.

Vimbræ somnium homo.

Syr. 17, 29.

Wat is doch een mensche delwijse hy niet outsterffelijck en is?

Vide plura apud Erasmus ad Adagium hoc Homo bulla.

Een oudt voer-man hoort geerne 'tgeklap
van de sweep.

Siet Gijs den ouden knecht die hoort de peerden trappē,
Die hoort de wagen gaen, die hoort de sweepen klappē,
Dies springt sijn hert om hoogh, en dat vā enckel vreugt,
Om dat hy wort gewaer den handel sijner jeugt;
Nu wou de stramme gast wel rijden aender heyden,
En met een snellen keer den wagen omme-leyden,
Hy wenscht te mogen zijn daer Kees met Aefsen speelt,
En daermen uytter borst op alle bruggen heult:

Maer dat hem meest beweeght dat zijn de volle kannen,
 Ter plaetsen daer men plach den wagen uyt te spannen;
 In 't kort, het koomt hem voor wat hy te voren plach,
 En fiet, de wil is daer, schoon hy niet meer en mach.
 Men vindter over al die in haer oude jaren
 Noch even zijn gemoet als sy te voren waren,
 Men fiet dat hun de jeugt noch inde leden rijt,
 Al is haer kranck gestel verwonnen vanden tijt.
 Niet soo, vernieude ziel, maer laet u oude sonden,
 Oock eer dat u de tijdt de lusten heeft gebonden,
 Of isser niet geschiet, ten minsten mijdt het quaet
 Als u de swackheyt selfs tot beter seden raet;
 Een, wien de frisse jeugt noch krachten koomt te geven,
 Die moet geduerigh sien hoe wel te mogen leven,
 Maer die nu trager wort moet letten boven al
 Hoe dat hy sijnen tijdt met segen eynden sal.

Franc.	<i>Il survient toujours robyn de ses flustes.</i>	Het rijpt haest op een oudt ijs.	Nederl.
Spaens.	<i>Cabritilla que suele mamar, prure le el paladar.</i>	In een natten poel is haest genoegh geregent.	
Franc.	<i>Cheurette accoustumè de tester le pa- lais luy demange.</i>	Lupus pilum mutat, non men- tem.	Lat.
Nederl.	Een oudt jagher hooft geerne bande weperp.	Een wolff hapt noch naet schaep/als hem de ziele upt-gaet.	Nederl.
		Atticus moriens manum porri- git.	Lat.

Phed. fab. 40.

Anus jacere vidit epotam amphoram
 Adhuc falerna face & testa nobili,
 Odorem quæ jucundum latè spargeret,
 Hanc postquam totis avida texit naribus,
 O suavis anima! qualem te dicam bonam
 Ante hac fuisse! tales cum sint reliquiæ.
 Hoc quo pertineat; dicet qui me noverit.

Il n'est

Il n'est pas libre qui traîne son licol.

Het
peert
spreekt

Al ben ick heden los, al schijn ick ongedwongen,
 Al loop ick in het velt, en make vrye sprongen;
 Soo ben ick evenwel niet buyten slaverny,
 Vermits ick noch een slaef sie loopen achter my;
 Ick voele noch een deel van mijne banden slepen,
 Dies ben ick in gevaer om haest te zijn gegrepen,
 Want soo hy, die my volgt, hier op maer eens en trat,
 Soo waer ick wederom (gelijck als eerst) gevat;

S s s 3

Soo

Soo waer ick meer als oyt geschapen om te lijden,
En wie en souder niet op mijne leden rijden?

Ach! wien noch eenigh jock ontrent de leden hangt,
Die sleept dat hem bederft, en dat hem weder vangt.
Maer, vrienden, die het peert aldus mocht hooren spreken,
En hangt niet aen het dier, maer let op u gebreken,
De muyl-bant is het Vlees, en 'tpeert, een moedigh beest,
Dat is in dese prent een af-beelt van den Geest;
Heeft yemant rechten lust om van de droeve sonden
Niet meer te zijn geboeyt, niet meer te zijn gebonden,
Die breecke t'eenemael haer ongeluckigh zeel,
En dat van alle kant, en tot het minste deel:
Want soo u slap beleydt wil yet hier in verschoonen,
Het quaet, dat over-blijft, sal wis sijn meester loonen;
Een die sijn banden sleept, al schijnt hy los te zijn,
Raectt licht (eer hy het meynt) al weder inde pijn.

Il n'est pas libre, qui traine son licol.

Is mihi servus erit, ne jactet libera colla
Si cuiquam à tergo trahitur pars magna catenæ.

Die Godt wil dienen / dien moetet ernst zijn.

Van't onkrup dient niet het looff alleen / maer de woxtel iyt-getogen.

De geest sepdit niet / Wont / maer doot u aertsche leden / geeft my mijn sone u herte etc.

Een, dien het opperste gebiedt van eenige stadt bevolen is, so hy koomt te vernemen datter acht ofte thien verraders binnen de stadt zijn, plach hy sich gerust te stellen als hy vijf ofte ses vande selve bekomen en in hechtenisse gestelt heeft? gevisselick neen, hy en geeft sijn ziele geen ruste voor hy alle de selve by den kop gevat ofte ymmers wyter stadt gejaeght heeft; hoe! staet ons anders te handelen met ons geestelijcke verraders?

Vanno piu pelli di volpi che d'asini in pelliciarìa.

Lest daer ick stont en keeck ontrent een pelletier,
 Daer sach ick menigh bont vā menigh selfaem dier;
 Ick sacher boven al veel vosse-vellen hangen,
 Die waren metten strick, of opten jacht gevangen;
 Ick sacher evenwel maer eenen esels-vacht,
 Die by sijn meester selfs te koopen was gebracht;
 Niet dat het lastbaer dier was yewers doot geslagen,
 Neen, vrienden, 'thadt geleest tot aen sijn leste dagen;

En

En even doen ter tijdt soo was het trouwe beest
 Sijn heer (vermits het sterff) een droef heyt indē geest.
 Siet! hier op stont ick stil: ick sach de vosse-vellen
 In soo een grooten hoop, sy waren naeu te tellen,
 Ick sprack den meester aen, en seyde tot den man,
 Ey lieve! segh een reys, segh hier de reden van:
 Men set (dit sprack de vriendt) geen strickē voor dē esel,
 Maer voor den loofen vos, of voor den slimmen wesel;
 De reden is bekend: wie doeter ymmer quaet
 Aen eenigh vreedtsaem beest, dat rechte wegen gaet?
 Maer al het boos gespuys, dat niet en is gebooren
 Als om sijn even dier met listen nae te spooren,
 Dat lijdt aen alle kant, dat lijdt den meesten last,
 En (schoon al isset ergh) het raeckt ten lesten vast.
 Ick hoorde, met vermaeck, het slot van dese reden,
 En hieltet voor een les, ons dienstigh inde zeden;
 En mits het nut verhael mijn herte wel beviel,
 Soo deed' ick dit gespreck tot mijn geminde ziel;
 Wat is den mensche best? een recht onnoosel leven,
 Dat kan hem ware rust en goede dagen geven;
 Wel aen dan, mijn gemoet, onthoudt u van bedrogh,
 Wāt schoō het sōtijts lukt, het loōt sijn meester noch.

Ital.	I l consiglio cattivo Al suo autor è nocivo.	Non è inganno che non si vinca con inganno.	Ital.
Lat.	Malum consilium consultori pessimum.	Hile hile bosar. .i.	Turcks.
Hoogd.	Onrecht crifft ihien eignen hem.	Fraus fraudem destruit.	Lat.
Lat.	Improbo nemini bene est.	A carne de lobo, dient de perro.	Spaens.
Ital.	Chi si diletta di far frode altruy, non si de lamentar, s'altri l'in- gamma.	Nil scire vita tutissima. Simplicitas digna favore fuit.	Lat.
		Bedroggh loont sijn meester.	Nederl.

l'Inganno torna adosso all' ingannatore.

Tanta va il volpe alla caccia, che vi lascia la pelle, &c.

Qui ambulat innocenter
Ambulat confidenter.

Horat.

Integer vitæ, scelerisque purus
Non eget Mauri jaculis, nec arcu,
Nec venenatis gravidâ sagittis,
Fulce, pharetra.

Juvenal.

---- nunquam
Sanguine caudidici maduerunt rostra pufilli.

*Huc forsan referri possunt quedam qua Politici de
Thucydidi dicto disserunt;*

Hebetiores nimirum quam acutiores, ut plurimum, melius & tutius rempublicam administrare.

Les subtilitez les plus aigues (disent ils) ne produisent pas les meilleures resolutions; & les entreprises qui sont plus fondees sur le sable des subtilitez que sur le rocher de raison, renversent par fois eux mesmes & leurs auteurs: Comme les horologues, qui ont les rouës & ressorts plus subtils & delicats se defreglent fort aisement. Vid. Pierr. Math. lib. 5. fol. 181.

Qui se veut garder de foudres qu'il s'abbaisse.

Die voor dē blixem vreesst, of voor onstuymigh weder,
 En stijge niet om hoogh, maer liever sijge neder,
 Want als de gramme lucht haer felle pijlen schier,
 Soo treftse met haer vlam de laege dalen niet;
 Sy baert haer meeste kracht ontrent de spitse rotfen
 Die met een steyle kruyn den blaeuwen hemel trotsen,
 Sy velt een hoogh gebouw, sy velt een machtigh slot,
 Sy treft geen leemen huys, en min een swijnen-kot.
 Geluckigh is de mensch die gelt en hooge staten
 Kan hebben buyten sucht, en willigh achter laten,
 Kan seggen tot den pracht, tot eer, en totte lust,
Al ben ick sonder u, soo ben ick doch gerust.

Nederl.	W ilje niet geschoten wordē / hupcht neder.	Geen kroon heel haof: sweer.	Nederl.
Hoogd.	Was nider ist / das salt nie her.	The low state standeth long.	Engels.
Nederl.	Dreesje vooz den blixem: sos dupcht. Een vergeten man / isser best an. Wyhept / bindept. Ongebonden best. Luttel onderwints / groote rust. Gemack vooz eer. Hoe edelder hert / hoe buighsaemer hals.	<i>Celui ne scauroit tamber de bien haut qui n'a monté que bien peu.</i> <i>Ni puede dar gran cayda A quel que poco subió.</i> <i>La vertu de l'humilité n'est desplaisante à personne.</i>	Frans. Spaens. Frans.
Frans.	<i>Au grandes portes soufflent les vents.</i>	Sen. Agam.	Lat.
Nederl.	Staet belaet. Sorgene u waken Dijn heereu saecten.	Nubibus ipsis Inferta caput Turris pluvio Vapulat austro Feriunt celfos Fulmina colles.	

Prægrandia animalia Deus ferit fulmine nec sinit insolescere, parva verò nihil lædit. magna ædificia magnasque arbores fulminum tela percipiunt. Herod. lib. 7.

Qui se peigne peu souvêt, A bien de peine en se peignêt.

Het
vrou-
mensch,
dat sich
kent,
spreect

Mocht ick niet voor dit werk met goede redé schromê?

Mijn hayr is gants verwert; hoe isser door te komê?

Mijn hoofd dat is gestelt gelijk een eensaem wout

Dat niet en wort begaen, en noyt en is gebout.

Och! had ick nae den eysch mijn vlechten onderhouwen,

Soo gingt my heden wel, gelijk de nette vrouwen;

Maer nu lijd' ick verdriet, om datter nimmer kam

Bynaest van al het jaer my op het hoofd en quam;

Nu sitt' ick hier en klaegh, onseker wat te maecken,
 Onseker wat te doen, of wat te sullen raecken,
 Al waer ick ben geweest, of waer ick komen sal
 Daer steuyt het gladt yvoir, en hapert over-al;
 Nochtans het moeder deur. ick trecke door de vlechten,
 Want met een sachten kam en isset niet te rechten;
 'tIs reden dat hy sucht, en groote pijnelijdt,
 Die noyt sijn hoeft en kemt, of niet ter rechter tijt.
 Wel, ghy die mijn verdriet met oogen kunt bemercken,
 Leert uyt eens anders leet u eygen hoeft bewercken;
 Kemt, kemt u menighmael, en niet het hayr alleen,
 Maer oock dat binnen schuylt, tot aen het innigh been:
 Kemt u verwrongen hert, en u verborste sinnen,
 En maect doch over al een reynen gront te winnen,
 Want hy, wiens hoeft en hert eens wel gereddet zijn,
 Al kemt hy menighmael, hy kemt hem sonder pijn:
 Maer die het sondigh hayr laet wilt daer henen wassen,
 En weet sich nader-hant geen kamme toe te passen,
 Want al wat hy geraeckt, daer is een vuyle nest,
 Ghy, kemt dan alle daegh, dat is de leden best.
 Het landt dat moet gewis met distels over-wassen
 Daer niemant in en ploeght, of op en plach te passen:
 De mensch wort voor gewis verwoest in sijn gemoet
 Die over sijn bedrijf geen ondersoek en doet.

Lat.	I ntemperans æger crudelem facit medicum.	<i>Chemins peu frequentez deviennens herbus.</i>	Franc.
Nedel.	Korte rekeningen/ lange vrientschap.	<i>Que se peigne peu souvent A bien de peine en se peignant.</i>	
Ital.	<i>Fin che mal è fresco, bisogna ri- mediarvi.</i>	<i>Qui peccat rard, se peccine peccat</i>	Lat.
Lat.	Venienti occurrere morbo.	<i>amaro.</i>	

Het vvaere goet dat een yder mensche (als hy des morgens sijn
hoest kempt) even door het lichamelijck kemmen indachtich vverde
mede alsdaz sich in vrendelick te suyveren, ende sijn herte als te kem-
men van alle verdracyde en vervvrongen invallen, die hy in sijn
gemoet mochte gevvaer gevvorden zyn, vvant indien vvuy ons selfs
oordeelden, vvuy en souden niet veroordeelt vvorden. 1. Cor. 11. 31.
Ick schame my dickmaels mijnder, als ick lese hoe ernstich hier in eenige
heydensche Philosophen gevveest zyn, die geduerighlijcken niet af en
lieten haere leerlingen in te scherpen datse allen dagh haer selven had-
den af te vragen, ende reeckeninge aen haer gemoet te eysschē vvat ge-
breck datse dien dagh in haer geheelt hadden? vvat quaet sy hadden
tegen-gestaen? ende in vvat deel sy haer verbetert vonden?

Pythagoræorum more (inquit Cato apud Ciceronem in Sene-
ctute) quid quoque die dixerim, audierim, egerim commemoro
vesperi; Faciebat hoc quotidie, inquit, Sextius, ut consumato die,
cum se ad nocturnam quietem recepisset, interrogaret animum
suum, quod hodie malum tuum sanasti? cui vitio obstitisti? quâ
parte melior factus es? &c.

Vid. Senecam de Ira lib. 3. cap. 36.

Horat. 1. Serm. 3.

---- Denique te ipsum
Concute, num qua tibi vitiorum in seuerit olim
Natura, aut etiam consuetudo mala, namque
Neglectis urenda filix innascitur agris.

Il tempo va, la morte viene.

Al die hier opter aerden leeft,
 En 'tvleysch tot lusten over-geeft,
 Koomt siet dit leste Sinne-beelt
 Terwijl ghy met u ziele speelt,
 Koomt sietet met een diep gepeys,
 Want 'tis de stant van alle vleys.

Daer is geen vorst, geen hooge macht,
 Daer is geen slaef soo kleyn geacht,

Daer

Daer is geen huys-man op het lant,
Geen visscher aen het dorre strant,
Geen krijghs-man die den degen voert,
Geen kramer die op winste loert,
Geen mensche, wie het wesen mach,
Die oyt of son of mane sach,
Geen man, geen maeght, geen echte wijf,
Of dit en past op haer bedrijf.

Dus wie het zy, of wat hy doet,
Die segge staegh in sijn gemoet:
Mijn Ziet, hoe! zijt ghy niet beschroomt?
De Tijd die gaet, de Dooc die koomt.

Dit is een woort van groote kracht,
Indien het recht wort over-dacht,
Het is een breydel voor de ziel,
Op datse noyt in sonden viel,
Want wie sal hellen nae het quaet
Als hem de doot voor oogen staet?

Wel ghy, die noch in uwen tijt
Hier niet u aertsche leden strijt,
Gaet hecht dit vast in u gepeys,
En toomt alsoo het dertel vleys.

Is yemant hier in dese stadt
Door vuyle lusten op-gevat,
Of door de jonckheyt omgevoert,
Die op sijns naestens vrouwe loert,
Of op sijn buyr-mans dochter let,
Om haer te krijgen in het net,
O die, eer dat hy dieper gae,
En vorder in het wilde slae,

Die beelde sich dit schou-spiel in ,
 En segge met een rijpen sin :
 Mijn Ziel, hoe ! zijt ghy niet beschroomt ?
 De Tijd die gaet, de Doot die kooimt.

Indien dat u de wraeck-sucht quelt ,
 En u gemoet in roere stelt ,
 Of dat ghy, door een ouden haet ,
 Van nijt en spijt als swanger gaet ,
 En denckt, uyt enckel onverdult,
 Hoe ghy u vyant krencken sult ;
 Ey toomt een weynigh u gebreck ,
 En gaet in eenigh stil vertreck ,
 En segt daer met een rijp gemoet ,
 En seght daer uyt een sedigh bloet :
 Mijn Ziel, hoe ! zijt ghy niet beschroomt ?
 De Tijd die gaet, de Doot die kooimt.

Indiender is een weeligh gast
 Die slechts maer op sijn mont en past ,
 En geen soo lieve dingh en weet
 Als hoe men brast en lekker eet ,
 Of schier geduerigh poogt te zijn
 By mal geselschap inden wijn ,
 Of daer men met de schijven klapt ,
 En niet als malle dingen snapt ,
 Iae schier noyt eenigh woort en seyt ,
 Als dat tot vuyle tochten leyt ;
 Dien bid ick, wat ick bidden mach,
 Dat hy een uyrken voor den dach ,
 Wanneer de dampen van den wijn
 Hem uyt het breyn vertroocken zijn ,
 Dat hy dan in sijn boesem gae ,
 En eens ter degen over-slae

Hoe dat sijn kostelicke tijt
Dus ongevoelick henen glijt,
Iae als een arent henen vlucht,
En segge dan met diep gesucht:
Mijn Ziel, hoe! zijt ghy niet beschroomt?
De Tijt die gaet, de Doot die koomt.

Indien dat u de malle pracht
Wil brengen onder haere macht,
En dat de lust van moy te gaen
V herte vult met enckel waen,
Soo dat u kleet meest allen dach
Gestelt is nae den nieuwen slach,
En koomt dan strijcken over straet,
Gelijck een paeu daer henen gaet
Als hy sijn veren steeckt om hoogh,
En toont ons menigh glinster-oogh;
Ey lieve, let op u bedrijf,
Ey let doch op u nietich lijf,
En seght, wat gaet ons menschen aen
Soo gants te leven nae den waen?
Mijn Ziel, hoe! zijt ghy niet beschroomt?
De Tijt die gaet, de Doot die koomt.

Is in u hant onwettigh goet
Dat leyt en wroegt op u gemoet,
Dat u tot aen het herte knaegt,
En dickmael gantsche nachten plaegt,
Dat u tot inde ziele bijt,
Oock dickmaels op u soetsten tijt,
En dat ghy des al niet-te-min
Blijft hangen aen het vuyl gewin,
Soo stort u neder voor den Heer,
En opent daer u innigh zeer,

En bidt hem dat u meerder kracht
 Van boven werde toe-gebracht,
 Op dat ghy, door een-nieuwe jeugt,
 Den strijt ten lesten winnen meugt;
 Maer neemt oock dan tot uwer baet
 Het beelt dat hier geschildert staet,
 En segt met diep-gegronde tael,
 lae segt het veel en menigmael:
 Mijn Ziel, hoe! zijt ghy niet beschroomt?
 De Tijd die gaet, de Doot die koomt.

Ten lesten, vrienden in't gemeen,
 Die noch het leven hebt te leen
 Van Godt ons aller opper-Heer,
 Leeft, leeft voortaan tot sijner eer,
 Gaet eygent hem u gants-bedrijf,
 V ziele met u nietigh lijf;
 Maer soo ghy noch den vleessche leeft,
 En u de sonden over-geeft,
 Of ymmers niet genoegh en strijt,
 Maer dienstbaer aen de werelt zijt,
 Soo staet u vry dan opte borst,
 Tot dat ghy naer het eeuwigh dorst,
 En berst oock vry in tranen uyt,
 En maect geduerich dit besluyt:
 Mijn Ziel, hoe! zijt ghy niet beschroomt?
 De Tijd die gaet, de Doot die koomt.

En voeghter dan by /

*Al vvat een vverelts hert kan vinden of bedencken,
 Al vvat de vverelt selfs kan aen de VVerelt schencken,
 Dat scheyt sich al-te-mael van onse leden af
 VVanneer men kout en stijf sijt in het duyster graf.*

Tusschen twee gesette palen
 Dat is, tusschen dach en nacht
 Wort ons leven door-gebracht;
 Siet hoe dat wy neder-dalen
 Eer het yemant seggen kan,
 Oock dit Woort dat gaeter van :

Tusschen doepen ende bzielen
 Ist dat wy den tijt verliezen.

Franç.

*Ces choses sont bien seantes, plai-
 santes à voir, & dignes d'estre
 cheries & honorées par celuy qui
 les contemple :*

*Vn jeune saint,
 Vn vieux martyr,
 Vn soldat religieux,
 Vn homme d'estat consciencieux,
 Vn grand seigneur courtois,
 Vn homme docte humble,
 Vne femme sans babil,
 Vn compagnon allegre sans vanité,
 Vn amy qui par honneurs ne peut
 estre changé,
 Vn malade joyeux,
 Vne ame delaisant le corps avec as-
 seurance & consolation.*

Ios. Hal. saint. obseruar.

From the wombe
 To the tombe.

Engels.

La mort n'a point de calendrier.

Franç.

De doot en kent geen Almanach.

*Dopo il givoco cosi va nel sac-
 co il ré, comme la pedina.*

Ital.

*En ta santé pas ne te fie
 La mort à coup rauit la vie.*

Franç.

*Contre la mort
 N'y à confort.*

*Es hilffe nicht wol spannen sondern wol
 abschiesen.*

Hoogd.

*Qui à craint la mort en sa vie, la
 craindra moins en sa mort.*

Franç.

Qui tumulum cernis, cur non mortalia spernis :
 Tali namque domo clauditur omnis homo.

Moriendum certè est, & id incertum an eo ipso die. Cic.

Seneca.

Dic tibi dormituro, potes non expergisci; dic experrecto, potes non amplius dormire; dic exeunti, potes non amplius reverti; dic revertenti, potes non exire. Ep. 41.

Invadit quippe temperatissimos morbus, validissimos phthisis; innocentissimos poena, securissimos tumultus.

Franc.	<i>Il ne fait rien qui commence bien & ne finit.</i>	<i>Au soir louve lowrier Au matin l'hostellier.</i>	Franc.
Ital.	<i>La vita il fine è 'l di loda la sera.</i>	Dicique beatus.	Lat.
Spaens.	<i>Al fin loa la vida, y à la tarda loa il dia.</i>	--- dicique beatus. Ante obitum nemo suprema- que funera debet.	
Portug.	<i>A fin louua à vida, è à tarde lou- ua o dia.</i>	Benè incipere egregium, Benè desinere regium.	
Ital.	<i>Il fin fa il tutto.</i>		
Franc.	<i>La fin fait tous.</i>	<i>Geelijck wel beginnen / Geelijck wel epudigen.</i>	Nederl.
Lat.	<i>Exitus acta probat.</i>	<i>Le desire qu'on dise un jour de moy;</i>	Franc.
Franc.	<i>Il n'y à si fort à escorcher que la queve Mal commence, qui bien n'acheve.</i>	<i>Il est heureusement mort, pource qu'il à si bien vesçu.</i>	
Nederl.	<i>Ist epnde goet / soo ist al goet.</i>	<i>Omnia sic ibant, sic ibimus, ibi- tis, ibunt.</i>	Lat.

Oenus.

Cujus vita fuit seria, mors jocus est.

Vulgaris.

Omnia tunc bona sunt, clausula quando bona est.

Juvenal.

--- Crasum vox justi facunda Solonis.
Respicere ad longæ jussit spacia ultima vita.

Petrarch.

Iubel morir tutta la vita honora.

Ick hebbe goet gevonden, goet-gunstige lands-lieden, hier by te voegen eenige Sin-spreucken wyt het oude ende nieuwe Testament. maer verstaet hier, door een Sin-spreucke ofte spreek-voort, een maniere van seggen die den leser ofte hoorder, door redenen oneygentlicken gesproken, in-leydt tot een saecke die eygentlick moet verstaen werden.

VVt het oude Testament:

Non arabis in bove & asino. Deut. 22. 10.

idest; Ne fidelis cum infideli connubio jungatur. 2. Corint. 6. 14. Vel ne boni cum malis societatem ineant, vel ne paria ab imparibus exigantur.

Ghy en sult niet ackeren met een os, en een esel te samen.

dat is / Geloobige met ongeloobige / reyne met onkuische / goede niet boose te versellen / en dient niet. 2. Coz. 6. 14. ofte men en moet van dat ongelijck van aert is / geen gelijcke werckinge verwachtē.

Non ligabis os bovis terentis in area fruges tuas. Deut. 25. 4. explicat & applicat Paul. 1. Cor. 9.

Ghy en sult den os, die dorst, den muyl niet toe-binden.

Dit wert uyt-gelept / en te passe gebracht by den Apostel Paulus / 1. Coz. 9. 10.

De comedente exivit cibus, de forti dulcedo, Iud. 14. 14.

Inter alia de Christo hac dici posse asserit Augustinus Serm. 108 De edente, inquit, id est, de morte, quæ omnia consumit; Exivit cibus, id est, Ille qui dicit; Ego sum panis vivus, qui de caelo descendit, &c.

Spijse ginch van den eter, en foetigheyt van den stercken. Reckt. 14. 14.

Augustinus duyt onder andere dit op den Heere Christus; van den Eter (sept hy) dat is van de Doot (die het al verteert) is spijsse gegaen / dat is / hy selfs die ge-sept heeft; Ich bē het broot des levens.

Serpenti pulvis panis erit.

Gen. 3. 14. & alibi apud Esaiam Prophetam: Id est, Similes habent labra lactucas. da paleas bovi, psittaco saccarum.

Stoff sal der slanghen broot zijn. dat is / Salaet nae de lippen / kias aen den os / supcher aen de papegaep.

Anima saturata calcabit favum.

idest; Saturo nil sapit, Prov. 27. 7.

Eē volle ziele treet wel op honigseem.

dat is / Als de nuys sat is / dan isst meel bitter.

Capite vulpes parvulas.

Cant. 2. 15. 1.

Malorum principijs obstandum.

Vangt ons de kleyne vossen, die de
Wijn-bergen bederven, Cant. 2. 15.
't wil seggen / dat alle quaet in sijn be-
ginselen dient gestrupt te werden.

*Melior est canis vivus leone
mortuo*, Eccl. 9. 4.

id est, Mortuo leoni etiam lepores insultant.
Daer mede schijnt nae-biterigh te zijn
het neder-lants spreec-woort; Een ouden
wolff ryen de kraeyen.

Een levendige hont is beter als een
dooe leeuw. *Pred.* 9. 4.

*Omni tempore sint vestimen-
ta tua candida*. Eccles. 9. 8.

id est, Exhibe te semper purum ac immaculatū.

Laet uwe kleederen aller wegen
wit zijn.

dat is / Stelt u altijt repa en oprechte-
licken voor.

*Musca morientes perdunt
suavitatē unguenti*. Eccl. 10. 1.

id est, Rem parvam neglectam, magnam posse
corrumpere.

De schadelicke vliegen bederven
de goede salye. *Pred.* 10. 1.

dat is / Kleyne dingen herwaer looft / kon-
nen oock aen groote dingen hinder en
na-deel doen.

*Qui dissipat sepem, mordebit
eum colaber*. Eccl. 10. 8.

id est, Malum in autorem recidere.

Wie den tuyn verbreeckt, dien sal
een slange steken. *Tred.* 10. 8.

dat is / Dat quaet voorstel veel tijts sijn
eygen aen-dryber op't hooft valt.

Leo in via. *Prov.* 26. 13.

De leuye spreeckt, daer is een leeu
opten wege. *Prov.* 26. 13.

*Qui observat ventum, non
seminat*. Eccl. 11. 4.

Idem est cum Zerys sententiā:

Non omnia reformides inquit ille, nec singula per-
aeque consideres. nam si velis in rerum consul-
tatione omnia perinde considerare nunquam ali-
quid efficies.

dat is / (als Zerys eens seyde) En weest
niet vreesachtigh in alles / ende en sijnelt
niet op vder dingh; want soo gy in eenigh
dingh alles wilt upt-pluysen / ghy en sult
nopt yet wat recht upt-wercken.

*Ascendit mors per fenestras
nostras*. *Ier.* 9. 21.

id est, Per sensus corporis, oculos & aures præ-
fertim, ingreditur peccatum.

De doot is tot onse vensteren in-
gevallen. *Ier.* 9. 21.

dat is / De sonde koomt in ons / doer onse
uytterlicke sinnen / te weten / cogen en
oïren.

Sicut mater, ita & filia. *Ez.* 14.

So de moeder is, so is de dochter.

Ez. 14. 5. 44.

VVt het nieuwe Testament.

Prudentes sicut serpentes.
simplices ut columbae.

Matt. 10. 16.

Voorfichtigh als slangen, eenvou-
digh als duyven. Matth. 10. 16.

Qui non colligit, dispargit.

Matt. 12. 37.

Wie niet en vergadert, die ver-
stroyt. Matt. 12. 37.

Alius seminat, alius metit.

Ioan. 4. 37.

d'Eene faeyt, d'andere maeyt.

Ioh. 4. 37.

Qui non intrat per ostium,
fur est. Ioh. 10. 1.

Wie door de deure niet in en gaet,
is een dief. Ioh. 10. 1.

Ubicumque cadaver, ibi est
aquila. Matt. 24. 28.

Waer een doot lichaem is, daer
versamelen d'arenden. Mat. 24.

Nolite dare sanctum canibus.

Matt. 7. 6.

En geeft het heylige dé hondé niet

Ex carne caro. Ioh. 3. 6.

Wat uyt vlees gheboren is, dat is
vlees. Ioh. 3. 6.

Non est opus medico valenti-
bus. Matt. 9. 12.

Dié gesont zijn en hoeven geen
medecijn-meester. Mat. 9. 12.

Arbor de fructu suo cognos-
citur. Lucae 6. 44.

De boom wort uyt sijn vrucht be-
kent. Luc. 6. 44.

Nihil habentes, et omnia pos-
sidentes. 2. Cor. 6. 10.

Niet hebbende, en alle dingh be-
sittende. 2. Cor. 6. 10.

Thesaurus in vasis fictilibus.
2. Cor. 4. 7.

Schat in aerdevaten. 2. Cor. 4. 7.

Eyce primum trabem de oculo
tuo. Matt. 7. 5.

Werpt eerst den balck uyt u ey-
gen ooge. Matt. 7. 5.

Mer

Mercenarius fugit.

Ioh. 10. 13.

Een huerlingh vliet. *Ioh. 10. 13.*

Lucerna ne sub modio.

Matt. 5. 15.

En stelt geen licht onder een koré-
mate. *Matt. 5. 15.*

Si cæcus cæcum ducit, &c.

Matt. 15. 14.

Indien de een blinde den anderen
leyt, soo sullen sy beyde in de
gracht vallen. *Matt. 15. 14.*

Lux in tenebris lucet.

Ioh. 1. 5.

Het licht schijnt inde duyfternisse.
Ioh. 1. 5.

Vulpes foveas habent.

Matt. 8. 20.

Vossen hebben hollen. *Mat. 8. 20.*

Medice cura te ipsum.

Luca. 4. 23.

Genees-meester heelt u selven.

Luca. 4. 23.

Nemo propheta in patria.

Luca. 4. 24.

Gheen Propheet aen-ghenaem in
sijn vader-lant. *Luc. 4. 24.*

*Iam securis ad radicem arbo-
ris posita est. Mat. 3. 10.*

De bijle is aen den wortel des
booms geleyt. *Mat. 3. 10.*

*Qui parcè seminat, parcè me-
tet. 2. Cor. 9. 6.*

Wie spaerlick saeyt, sal spaerlick
maeyen. *2. Cor. 9. 6.*

*Qua seminauerit homo, me-
tet. Gal. 6. 7.*

Wat de mensche sal gesaeyt heb-
ben, dat sal hy maeyen. *Gal. 6. 7.*

*Arundinem quassatam non
confringet, & linū fumigans
non extinguet. Mat. 12. 20.*

Het gekreukte riet sal hy niet bre-
ken, troockende vlas sal hy niet
uyt-blussen. *Mat. 12. 20.*

BY-SPRE VCKEN,

I

en

Gront-regels tot onder-houdinge of verbeteringe vande gesontheyt.

De Leser heeft te letten, dat veel vande volgende regels moeten genomen werden nae den aert van't Landtschap, daer deselve uyt-gesproken zijn.

Wort yemant siek, of krijgt
hy pijn,
Eerst Godt, en dan den
medecijn.

Met menschen niet, in tijt van pest,
Met Godt veel spreecken acht ick
best.

Het is gesont voor ziel en lijf,
Elck een sijn glas, en elck sijn wijf.

*Il sangue, una volta l'anno ;
Il bagno, una volta il mese ;
Il mangiare, una volta il jorno.*

In het jaer eens bloet gelaten ;
Inde maent eens in het bat ;
En noch soudt my kunnen baten,
Soo ick maer eens daegs en at.

Hebt gy mischien geen medecijn,
Soo laet dit u genees-dranck zijn:
Eet, drinckt, en teelt noyt sonder
lust,
En stelt voor al u hert geruft.

Wie veel smeert de borst,
En drinckt sonder dorst,
En kust sonder lust,
En eet sonder honger,
Die sterft des te jonger.

*Vesti caldo, mangia poco,
Beve assay, & viveray.*

V kleet zy warm,
Noyt vollen darm,
En slaept met maten,
Dat sal u baten.

*Qui peu mange, prou mange ;
Et qui prou mange, peu mange.*

Ick wil, leser, datje weet,
Hy eet veel, die weynigh eet.

*Disne honestement,
Et soupe sobrement,
Et vivras longement.*

Eet 'smiddags hartigh, of ombijt,
En wacht also den avont-tijt,
Maer biet dā weynig aendē mont,
Soo blijfje langen tijt gesont.

*Il ne se garde pas bien, qui ne se garde
tousiours.*

Die hem nae de kunst wil wachtē,
Moet staegh op sijn leven achten.

*Qui veut vivre longement,
Doit donner le cul au vent.*

Wilje langh en lustich leven,
Aen den eers dient wint gegeven.

By-spreucken en gront-regels.

*Soubz un arbre de noyer
Garde toy de te coucher.*

Geeft u nimmer in den droom
Onder eenen note-boom.

*Du matin le monts,
Du soir les fontz.*

Voor nacht in, voor daegh uyt.

*La mano al petto;
La gamba al letto.*

Iffer mangelaen u hant,
Hangt den arrem in een bant;
Maer soo aen u been yet let,
Legt dat neder in het bedt.

Een nien huys laet bewoonē { *Het eerste jaer door u vyant.
Het tweede jaer door u vrient,
Het derde jaer door u selfs.*

*Le malade doit dormir quant il peut,
s'il ne dort quant le medecijn vent.*

Als u de slaep niet by wil zijn,
Nae wille van den Medecijn;
Soo maeckt ten minsten datje rust,
Wanneer't u siecke leden lust.

*Le premiers & derniers froids sont le
plus dangereux.*

d'Eerste koude, en oock de leste,
Zijn te mijden als de peste.

*Coucher de nuit, du matin soir;
Droit a mydy, aller au soir.*

'sNachts liggen, 'smiddaegs staen,
'sMorgens sitten, 'savonts gaen.

*Ande me yo caliente,
Y riasé la gente.*

'kLaet een yder my begecken,
Mach ick my slechts warré decké.

*Après le boire, & le repas,
Le dormir sain ne trouveras.*

Nae veel spijs, en groote droncké
Gaet terstont niet liggen roncken.

*Pone gula metas,
Et erit tibi longior atas.*

Biet weynigh aen den mont,
Oeffent u t'aller stont,
En loopt niet als een hont,
Soo blijfje langh gefont.

Sapientis facilis victus.

Lichte spijs
Is voor de wijse.

Quod sapit, nutrit.

'tZy bitter, of soet,
Wat smaeckt, dat voedt.

*Ioye & courage
Font beau visage.*

*Les gourmans
Font leur fosses a tous leur dens.*

Die veel wil weten
Moet luttel eten.

Die weynig eet, en minder drinkt,
Die isset die de lusten dwingt.

Voluptatum usurz, morbi.

Wt lust
Onrust.

*Qui bien mange, fiant, & dort
Ne doit encor craindre la mort.*

Die wel eet, wel looft, wel rust,
Heeft noch tot de doot geen lust.

*Qui veut bien vivre,
Ne s'enyvre.*

Wilt ghyder somtijts een glaesjen
op setten,
'tIs wel, mijn vrient, maer drooght
u netten.

Panis & aqua naturæ satisfaciunt.

Hebje water, hebje broot,
Klaegt dan niet van hongers noot.

*Vne pouce de pain remet l'ame en sa
place.*

Vrient, hebje broot,
Een duympje groot,
Ghy hebt geen noot
Noch voor de doot.

Quid contemnit esuriens?

Hebje lust, soo ist al goet,
Honger maect ræu boonen soet.

l'Asino chi a fame
Mangia d'ogni frame.

Wanneer een esel honger heeft
Hy eet al wat sijn meester geeft.

*A bon goust & fain,
N'y a mauvais pain.*

Jucunditas victus est in desiderio, non in facietate.

Immodicus cibus animo & corpori nocet.

Suypen en vreten
Doet luttel weten.

*A faute de chapon
Pain & oignon.*

Hebje geen kapoen,
Moes, kruyt, en groen,
Dat kanje voen.

*Qui veut estre fain,
Doit mourir de fain.*

Eet het muysje wat te veel,
Wat het proeft is bitter meel.

*Les beurveurs d'eau n'ont jamais besoing
des pieds d'autruy.*

*Il meurt plus d'enfands de trop manger,
que de fain.*

Meer kinders zijnder van vreten
bedorven,
Allser van honger oyt zijn gestor-
ven.

Chi non fa comme l'oca,
La sua vita è breve, è poca.

Die niet en doet gelijk de gans,
Om langh te leven weynigh kans.

Om dese Italiaensche spreucke recht te
verstaen / soo dient men indachtigh te we-
sen dit Nederlants spreek-woort :

Hy doet niet als eten en schijten, hy slacht de
græu-gansën.

*Chi va a letto senza cena,
Tutta la notte si dimena.*

Wie sonder eten gaet te bedt,
Die wort van slapen licht belet.

*Quant jeune veille, & vieil dort
Ce signe de prochaine mort.*

Als jonge lieden niet en slapen,
En oude lieden niet en waken,
Sy konnent bey niet lange maken.

*Tous les mois qui n'ont point R,
Laisse la femme, & prens le ver.*

Als ghy geen R vindt inde maent,
So weet dat gy dā wort vermaent,
Dat u geen vrouwe, maer een glas
Voor u gesontheit kooft te pas.

*Les Caniculaires sont le careme des ma-
riez.*

*Qui tart se couche, & se leve matin,
Il pourroit bien tost voir sa fin.*

Vroegh op, en laet te bedde gaen,
Kan nae den regel niet bestaen.

Dos au feu, pense a la table.

Den rugh aen't vyer, den buyck
aen'tafel,
En inde hant een goede wafel;
Vrient sooje dat niet lijdē meugt,
Soo ist gedaen met uwe jeugt.

*Dormir en haut
Vn tresoir vaut.*

Neemt uwe slaep-plaets boven,
Ghy sult u des beloven.

*Viande bien mascée,
Est a demy digerée.*

Spijs wel geknout,
Is haest verdout.

*Le premier an qu'on se marie,
On a le tous, ou maladie.*

Het eerste jaertjen dat men trout,
So wort men kortfich, of verkout.

Dit vondt ick lefmael eens ghe-
schreven;
Hoe schoonder vrou, hoe korter
leven.

*Qui est malade de folie,
Ne s'en guarit toute sa vie.*

Wie uytter aert heeft sorte kuerē,
Die sullen al sijn leven dueren.

*A mal che non tiene cura,
Es locura.*

Iffer yemant sot gebooren,
Wat hy meestert, 'tis verlooren.

Il mal de l'œil, il faut penser du coude.
i. Qui se veut guarir l'œil, il ne le faut toucher.

Hebt

tot onderhoudinge van de gesontheyt.

5

Hebt gy een quaet, of vyerig oog,
Verbint het met den elleboogh.

dat is gefeyt; Men dientet stil te laten, en niet te raken.

Die vijftich jaer out is dient meer
naer een kuffen te sien, als naer
een haes.

D'eerste in het rijs,
De tweed' op het ijs,
De derd' aen den dis,
Dit houdmen dat best is.

*Fieures automnelles,
Longues ou mortelles.*

Lange siecken inden herft,
Soo men daer niet af en sterft.

*Qui est malade au mois de May,
Tout l'an demeure sain & gay.*

Die sich in Mey niet wel envont,
Is veel-tijts al het jaer gesont.

*Ton fils repen, & mal vestu,
Ta fille vestue, & mal repue.*

Geeft aen u soon veel inden darm,
Maer geeft hem weynigh aen den
arm;
Geeft dochters aen de arrem veel,
En spaertet liever uyte keel.

*La recherche est plus dagnereuse, que la
maladie.*

Die op een nieu in sieckte slaet,
Is slimmer als van't eerste quaet.

Novo medico, novo coemiterio est opus.

Een jonge'ooye, een ouden ram,
Dat viel wel binnens jaers eē lam.

*Laver souvent les mains, rarement les
pieds, & la teste jamais.*

Wast u handen, wast u tanden
Dickwils, want het is u goet,
Maer wast selden uwen voet;
Doch wat immer u geschiet
Wast u hoeft sijn leven niet.

*Lever a six,
Disner a dix,
Souper a six,
Font l'homme vivre dix fois dix.*

Dit is u les;
Staet op te ses,
En eet ten tienens,
Het sal u dienen,
En weer te ses
Soo treckt u mes,
En slaept ten tienens,
Het sal u dienen.

*Quant on est bruslé, il se faut approcher
du feu de la partye bruslée.*

Zijt ghy verbrant
Aen voet of hant,
Gaet totte vlam
Daer't quaet af quam.

*Van't voedtsel en spijsse in het
bysonder.*

*Oeuf d'une heure,
Pain d'un jour,
Farine d'une semaine,
Porcelet d'un mois,
Oïson de trois,
Vin d'une an,
Poisson de dix,
Fille de vingt,
Amy de cent.*

Ey van een uyr,
Broot van een dagh,
Meel van een weeck,
Biggen van een maent,
Gans van drie,
Wijn van een jaer,
Vis van thien,
Een maegt van twintich,
Een vrient van hondert.

*Monton de Brabant,
Bœuf de Geldres,
Chappon de Flandres,
Vache de Frise.*

Een Brabants schaep,
Een Gelderschen os,
Een Vlaemsche kapoen,
Een Vriesche koey.

*Aisle de perdrix, cuisse de chapon,
Queve de poisson, teste de saumon.*

*Cuisses sont bonnes, quand les aisles sont
mangées.*

Vrienden zijt ghy tafel-wijs,
Eet de vleugels van't patrijs,
Van den sallem eet het hoofd,
Sooje Lecker-tong gelooft,
Vanden kabeljauw de steert,
Die is vry wel etens weert,
Voort de lenden van't konijn,
En den horingh van het swijn,
En de dgien van het hoen,
Ghy en sult niet qualick doen.

*Pain changé,
Et vin accoustumé.*

Verandert broot, en oude wijn,
Is voor gefonde medecijn.

Il perfico vuol vino, & il figo l'aqua.

De vijgh eyft water, persick wijn;
Soo moet dat ooft gegeten zijn.

*L'Huile est meilleur au commencement,
le vin au milieu, & le miel a la fin.*

De oly is in't eerste best,
En honich op het alder-lest;
Maer watter heeft dē naē van wijn
Sal in het midden beter zijn.

Salata ben fallata, poco aceto, & ben ogliata.

Volgt desen raet;
Doet op salaet
Niet veel afsijn,
Maer wel wijn,
Maer niet en schout
Oly en fout.

Schape-kaes, koeye-boter, geyte-
melck,
Dat is goede kost voor elck.

Boucher le nez, & manger le perdrix.

Zijdy weyts, en niet te vijs,
Stopt u neus, en eet patrijs.

*Après poire,
Vin faut boire.*

Eetj' een ey, soo doet een dronck,
Eetj' een appel, doet een spronck.

Vin che salti, pan che canti. formagio che pianga.

Neet blinde kaes, en fiende broot,
Dá hebje kost voor hongers noot,
En hebje dan ook wijn die springt
Soo wortje vrolick alsje drinckt.

Carne fa carne, pesce fa pesce.

Eet vleys, naer eys,
Soo maeckje vleys;
Maer weet dat vis,
Maer slijm en is.

Carne giovane, è pesce vecchio.

Prijft oudé vis, en jeugdigh vleys,
Soo doeje nae den rechten eys.

*Laiçt sur vin,
C'est venin,
Vin sur laiçt,
C'est souhait.*

Melck op wijn
Dat is venijn;
Maer wijn op melck
Is goet voor elck.

Eet dat gaer is,
Drinckt dat klaer is,
Spreckt dat waer is,
Schout dat swaer is,
Trout dat paer is,
Scheert daer hayr is.

*Rien se net
Qu'un œuf mollet.*

Daer wort geen netter kost bereyt
Als hoender-eyers, versich geleyt.

*Tre cose sono buone al mezzo, il vin, il formago,
è il pesce.*

De kaes, de wijn, en oock de vis,
Zijn best als't in het midden is.

Qui dort, il soupe.

*Il faut boire
Entre le fromage & poire.*

Eetje peer, en eetje kaes,
Drinckje niet, soo zijdje dwaes.

*Après la pomme
Oncq ne beat homme,
Après la poire,
Appreste a boire.*

Eetj' een peere, drinckt,
Eetj' een appel, springt.

*Pommes, poire, & noix,
Gastent la voix.*

Appels, noten, ende peeren,
Sullen aen de stemme deeren.

*La fromage est sain,
s'il vient de chiche main.*

De kaes die doet de maege goet,
Maer ectse niet in overvloet.

*Qui vin ne boit apres salade,
Est en danger d'estre malade.*

Eet ghy salade sonder wijn,
Ghy staet in noot om sieck te zijn.

*Poires & femme sans rumeur
Sont en prix, & en valeur.*

Peeren en vrouwen, die niet en
kraken,
Die houdmē alder-best te smakē.

*De mauvais grain
Iamais bon pain.*

*Vne pillule fromentine,
Vne dragme fermentine,
Et la journée d'une geline,
Est une bonne medecine.*

Le fromage pesant, & le pain leger.

Luchtigh broot, en swaere kaes,
Dat is geen onbillick aes.

*Al amico cura il fico,
Al nemigo il persico.*

Sent u vrient vijgen, u vyant per-
sicken.

*Quatro sono buoni bocconi,
Persichi, fonghi, fighi, meloni.*

Il nest chair, que de mouton.

*Le melâchologique mange, le bilieux boit,
& le pituiteus dort.*

*Ama con amigo ni la tengas,
Ni la des a tu vezino.*

*Nourrice qui a un amy, ny la prens pour
toy, ny la donne a ton voisin.*

Verkiest noyt minne voor u kint,
Wanneerse vrijt of wort gemint.

*Les maladies viennent a cheval, en s'en
revont a pied.*

*Les maux viennent a livres, & s'en
revont a onces.*

*Les maladies viennent en poste, & s'en
retournent bellement.*

De sieckte komt te post gereden,
Maer gaet te rugh met efels tredē.

*Souventefois grands personages
N'ont point d'enfands, ou point de sages.*

Wijse lieden, malle kinders.

Een jonge vrou, en ouden wijn;
Die zijn bequaem tot vrolijk zijn.

Quant

*Quant le medecin pratique il repose,
& quant il ne fait rië, il se travaille.*

Wanneer meest al de lieden zijn
Bevrijt van korten, en sonder pijn,
Dar's sieckte voor den Medecijn.

*Quant le jour croist
Ainsi fait le froit.*

Dagen die lengen,
Dagen die strengen.

Daer en quam noyt een muys in't
lant,
Of lieter wel een gouden tant.

De Meert
Roert haer steert.

Kock-meeuwen aen't lant,
Onweer voor de hant.

Tous animaux sont medecins.

Honden en swijnen
Zijn medecijnen.

Daer gaet menigh Doctor after de
ploegh.

La douleur celé n'a point de guerison.

*Qui veut avoir la guerison du mire,
Il est besoing son mal dire.*

Voor verswegen pijn
En is geen medecijn;

Verholen quaet
En vint geen raet.

Die tot sijn quale raet wil krijgen,
En moet haer gronden niet ver-
swijgen.

C'est folie faire heretier son medecin.

Moet u Doctoor u goetjen erven,
Soo maeckt u veerdigh om te ster-
ven.

*Al medico & avvocato,
Non si deve celer il verado.*

Aen Medecijnen en Advocaten
En moet men niet verswegen late.

Es Goutes le medecin ne voit goutte.

De groote pijn van't ferecijn
En past niet op den Medecijn.

Medico vecchio, barbier giovane.

Ieune barbier, vieil medecin.

Een jonck barbier, een out mede-
cijn,
Dat dunckt een yder best te zijn.

*Drie eygenschappen/ noodigh in
de Chirurgie.*

Een valcken oogh,
Een leeuwen hert,
Een juffers hant.

Dertich dagen heeft November,
Iuny, April, en September,
Acht-en-twintich een alleen,
Al de reste dertich een.

Gallina giovane per far voua, è vecchia par covare.

*Le richesses de pauvres gens
Sont leur enfands.*

*Quant le jour croist,
Ainsi faict le froit.*

Barba rossa, crine negro, falsi di natura.

Raro breves humiles vidi, rufosque fideles,
Albos audaces miror longos sapientes.

*Entre deux petits, un glorieux;
Entre deux grands, un lourdau.*

*A l'an neuf
Les jours croissent le repas d'un bœuf.*

*Qui me veut, du mal me fait blanchir,
Qui me veut du bien, me fait rougir.*

De { *Jeune medecin, cœmitiere bossu.
Jeune advocat, proces perdu.
Jeune marié, mesnage malotru.
Jeune heretier, bien despendu.
Jeune procureur, cas mal entendu.*

Medicus garrulus ægro secundus est morbus.

Novo medico, novo cœmiterio est opus.

On n'a jamais bon marché d'un apoticaire.

*Il n'y a meilleur Chirurgin, que celui
qui est bien balafre.*

Crudelem medicum intemperans æger facit.

*Vne heure de May faict perdre les passes
couleurs.*

Capo grasso,
Cervel magro.

Chi è segnato da Dio,
Non fu mai buono.

De gens signez se faut garder.

*Fille brunette
Gaye & nette.*

Homme peloso
O matto, o venturoso.

Poca barba, & rio color,
Sotto il ciel non è peior.

Passe couleur, desir mal accomply.

Encomium exercitij.

Exercitium est vita humana con-
servatio, caloris naturalis excita-
tio, natura dormientis calcar, super-
fluum consumptio, virium cõsolidati-
o, mors morborum, fuga vitiorum,
medicina languorum, temporis lucrum,
juventutis debitũ, senectutis gaudium,
salutis adiutorium.

*Otiũ absq̃ litteris mors, & vivi ha-
minis sepultura.*

Si vis incolumem, si vis te reddere
 sanum,
 Curas tolle graueis, irasce crede profanū,
 Parce mero, cœnato parum, non sit tibi
 vanum
 Surgere post epulas; somnum fuge meri-
 dianum,
 Nec mictum retine, nec comprime forti-
 ter anum,
 Hac bene si serues, tu longo tempore vi-
 ues.

Fons speculum, gramen, hæc dant oculis
 relevamen,
 Mane igitur montes, sub serum quertto
 fontes.

Quatuor ex vento, veniunt in ventre
 retento,
 Spasmus, hydrops, colica, & vertigo hoc
 res probat ipsa.

Ex magnâ cœnâ, stomacho fit maxima
 pœna;
 Vt sis nocte levis, sit tibi cœna brevis.

Ova recentia, vina rubentia, pinguia
 jura.
 Cum similia pura, naturæ sunt valitura.

Si bona vina cupis, quinque hæc laudan-
 tur in illis:
 Fortia, formosa, & fragantia frigida,
 frigida.

Temporibus veris, modicum prandere
 iuberis,
 Sed calor æstatis, dapibus nocet immo-
 deratis,
 Autumni fructus, caveas, ne sint tibi
 luctus,
 De mensâ sume, quantum vis tempore
 bruma.

Salvia cum Rutâ, faciunt tibi pocula
 tuta,
 Adde rosa florem, minuentque potenter
 amorem.

Si pisces molles, sunt magno corpore, tol-
 les:
 Si pisces duri, parvi sunt plus valituri.

Inter prandendum, sit sæpe parumq; bi-
 bendum,
 Si sumas ovum, mollè sit atque novum.

Post pisces nux sit, post carnes caseus ad-
 sit:
 Vnica nux prodest, nocet altera, tertia
 mors est.

Singula post ova, pocula sume nova.

Adde pyro potum, nux est medicina ve-
 neno.

Fert pyra nostra pyrus, sine vino sunt
 pyra virus.

Halecis Salsati vires.

*Halec salsatum, crassum, blancum, gra-
ve, latum,*

*Illud dorsatum, scissum, per-ventrifica-
tum,*

*Huic caput ablatum, sic pellibus exco-
riatum,*

*Intus mundatum, dum transis nocte
cubatum,*

*Hoc rhyriacatum valet antidotum pre-
ciatum,*

*Quod parat optatum, potamen largisflua-
tum,*

*Dans de manèratum, guttur bibendo
paratum,*

*Hausu postratum, reparat madidatque
palatum,*

*Et caput, & pectus desiccatur phlegmatifa-
tum,*

*Dans urinatum, citò mox deinde caca-
tum,*

*Dirigit inflatum, cibum, penetrat vete-
ratum,*

*Hoc medicinatum laurens fert versifi-
catum.*

Repertum in triclinio Alnoldi ducis Geldræ.

**Ouderdom, sieckte,
doot.**

Pes in terris, spes in cœlis.

Senex pauca timet.

*Mundus scena, vita transitus:
Venisti, vidisti, abisti.*

La vicillesse est un mal désiré.

Eer wy wat weten,
Zijn wy versleten.

Eer't boomtjen is groot
Is't plantertje doot.

Le jument qui grise, a perdu ses sauts.

Het hollen is het peert benomen
Wanneer de grijse hayren komen.

Vrient soo ghy op u leersfen pist,
't Is tijt dat ghy u boeltjen mist.

Al die haer billen
Gewennen tot pillen,
Haer neusen tot brillen,
Die mogen wel stillen
Haer malle grillen,
Ten zy sy willen
Haer leven spillen.

Soo ghy wilt in ruste sterven,
Laet u naeste vrienden erven,
Ten ware sy het seer verkerven.

Eel, arm, en rijk,
Maeckt de doot gelijk.

Ach bleef de mensch voor eeuwig
hier,
Soo waerhy doch een arrem dier.

Siet hoe een saccke kan verdraeyē,
Den ouden wolf ryen de kraeyen.

Wilt op u leste stonden achten,
Soo sult ghy u van sonden wachtē.
Vrient

Vrient, wilt ghy leven met gedult,
Denckt watje waert, en wese sult.

Denckt vry al dicwils op dé dach,
Dien niet een mensch voorby en
mach.

Van al dat ick besat, en is my niet
gebleven,
Als dat om Godes wil daer van is
wech gegeven.

Waer blijfchap is in huys, is droef-
heyt voor de deur,
En veel, na korte vreugt, soo komt
een langh getreur.

De bleecke doot
Spaert kleyn noch groot.

Mortis dies, æternæ vitæ natalis.

Schoon root,
Haest doot.

*Derobbe, prens, possede, amasse,
Tout faut laisser, quant on trespassse.*

Wat yemant roofst, ofvint, of erft,
Hy laet het al wanneer men sterft.

Nemo morietur malè, qui vixit benè.

Laet (als het God belieft) ons lic-
haem hier bederven,
Een die wel heeft geleeft, en kan
niet qualick sterven.

*En ta santé pas ne te fie,
La mort a coup ravit la vie.*

Is yemant bleyck, of is hy root,
Geë mensch is seker voor de doot.

Fac ea quæ moriens facta fuisset velis.

Doet dat voor uwen sterref-dagh,
Dat naer de doot u baten magh.

*Au jourd' buyen fleur,
De main en pleur.*

Heden root,
Morgen doot.

De dach van gister is geleden,
So let doch op den dach van hedé,
En wilt dien ymmers wel bestedé.
En wat belangt dé dach vā morgé,
Die is voor 'smenschen oogh ver-
borgen,
Wilt daerom voor het eynde for-
gen.

Tot besluyt:

O Heere, laet my dit vā uwe gunst
verwerven,
Te leven in gedult, en met ver-
maeck te sterven.

Voor mijn afschept/ leser/ soo vande ick
goet dese doot-histe met wat bloemkêg
te besteken / en daer toe sal dienen de hier-
nae-volgende prente / met ons bedencken
opte selve.

Ghy die u inden thuyne by wijlen gaet vertreden,
 En wilt niet al den tijt in uwen lust besteden ;
 Voedt niet alleen het oogh, of uwen gragen mont,
 Maer weet dat ghy oock hier de ziele voeden kondt.
 Ghy fiet de boomen staen, ghy fiet de boomen groeyen,
 Ghy fietse naederhant, ghy fietse lustigh bloeyen ;
 Ghy fiet, hoe dat de bloem ter aerden neder-sijgt,
 En hoe het bloeyfel set, en teere vruchten krijgt :
 Maer fiet een groot getal van dat begon te speenen,
 Is (ick en weet niet hoe) in korten stont verdweenen,
 Eer dat het leven komt, soo laet het leven aff,
 Het bloeyffel even selfs, het bloeyffel is het graf.

Een deel van datter blijft lijt hinder van de wormen,
 Lijt hinder van de lucht, en van de felle stormen ;
 Lijt hinder van de mist, of ander slimmer plaegh,
 Soo dat het groot getal vermindert alle daegh.
 Noch vintmen menigmael dat inde schoonste dagen
 Veel vruchten onder-gaen, met innigh vyer geslagen,
 Men vint veel schoon gewas dat inder haest verdwijnt,
 Oock als de gulde son met helle stralen schijnt.
 Men vint dat over al de spreeuwen, mussen, kraeyen,
 Oock met het beste freuyt, haer grage jongen paeyen,
 En dat een snoepers hant oock groene vruchten pluckt,
 Iae gantsche tacken breeckt en vande moeder ruckt.
 Men vint noch boven dat, men siet et jae gebeuren
 Dat van te groote last de jonge boomen scheuren :
 Geluck en ongeluck dat maect de tacken bloot
 Soo vruchtbaer, weerde ziel, soo vruchtbaer is de doot.
 Maer waer toe dit gefeyt ? sal yemant mogen vragen,
 Om yet van dit verhael naer huys te mogen dragen,
 Het is een even-beelt van onsen broosen staet,
 En hoe het alle vlees hier in de werelt gaet.
 De Boom is't aerdsche dal, de Vruchten zijn de menschen
 De Son is harten-lust, en wat de lieden wenschen
 De Wint is tegen-spoet, en wat de werelt plaegt,
 De Worrem stil verderff, dat ons geduerigh knaegt
 De Mist is heete pest, en diergelijcke plagen,
 Die duysent man gelijk ter aerden kunnen dragen
 Den Snoeper, die het freuyt met harde klippels schent,
 Neemt dien voor oorlogs-volck, tot roof en bloet gewent.
 Gaet dit in u gemoet wat naeder over-leggen,
 Ghy sult ten vollen sien wat ick begon te seggen,
 Ghy sult uyt dit gepeys bevinden inder daet
 Als dat het alle vlees, gelijk de freuyten, gaet.
 Besiet hoe menigh kint, oock eer het is geboren,
 Blijft, ick en weet niet hoe, blijft inde bloem verloren,
 Blijft in de Moeder selfs, blijft in de swarte nacht,
 Eer dat het hier, eylaes ! sijn moeder eens belacht.
 Hoe menigh aerdigh kint, in plaetse van te spelen,
 Gaet met een stille sucht geheele jaren quelen,
 En t'wijl het staet en treurt ontrent de voedsters schoot,
 Blijft, nae een langh verdriet, blijft inder haesten doot.

Hoe menigh jongelingh wort van de doot vertreden,
 Schoon dat hy vrolick is, en van gefonde leden;
 Hoe menigh jonck gefel wert haestigh wech geruckt,
 Gelijkmen met gewelt onrijpe vruchten pluckt.
 Hoe menigh vruchtbaer wijf, in plaetse van te baren,
 Siet haer, en hare vrucht, in't duyfter henen varen!
 Siet hoe sy, als een boom, van hare vruchten scheurt,
 Soo dat sy, en de vrucht te samen, wert betreurt.
 Maer dit is kleyn beslagh, en geenfins harde slagen,
 Indien men went het oogh ontrent de groote plagen
 Die Godt by wijlen sent; ick segge, dieren tijt,
 En krijgh, en swarte pest, die kleyn noch groot en mijt:
 Ach! dan heeft eerst de doot haer pijlen uyt-geschoten,
 Dan ligt het gantsche lant met dooden over-goten,
 Met menschen over-deckt; soo dat de grootste man
 Geen doot-kist menigmael, geen graff bekomen kan.
 Wie heeft niet gehoort, als geenen tijt geleden,
 Van landen sonder volck, van uyt-geputte steden,
 Soo datter niet een mensch by wijlen over-bleef,
 Die, uyt een bleecken mont, een leste wille schreef?
 Ist dan (gelijck het is) met ons aldus gelegen,
 Soo moetet yder mensch geduerigh over-wegen;
 Wel let dan, mijn Gemoedt, op uwen lesten dagh,
 Op dat het onsen staet ten goede dienen magh.
 Stelt, stelt doch geenfins uyt u feylen af te snijden,
 En wat het vleys gebiedt met alle vlijt te mijden,
 Tot dat ghy veertich telt, of anders vijftich jaer;
 Want siet! VAN TIEN NIET EEN en brengt sijn levē daer.

*Laet vry u graf met blijfchap delven,
 De doot ist EYND E van haer selven.*

De mis-stellinge inden druck, door af-wesen van den Autheur, en andere ongelegentheden veroor-
 saeckt, gelieve de verstandige leser selfs te verbeteren, ter tijt toe de selve by andere gelegent-
 heyt mogen werden gesuyvert.